

De morbis quibusdam commentarii / Auctore Clifton Wintringham.

Contributors

Wintringham, Clifton, Sir, 1710-1794.

Fordyce, William, Sir, 1724-1792. New inquiry into the causes, symptoms, and cure of putrid and inflammatory fevers.

Publication/Creation

Londini : T. Cadell, 1782.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qx69faxj>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

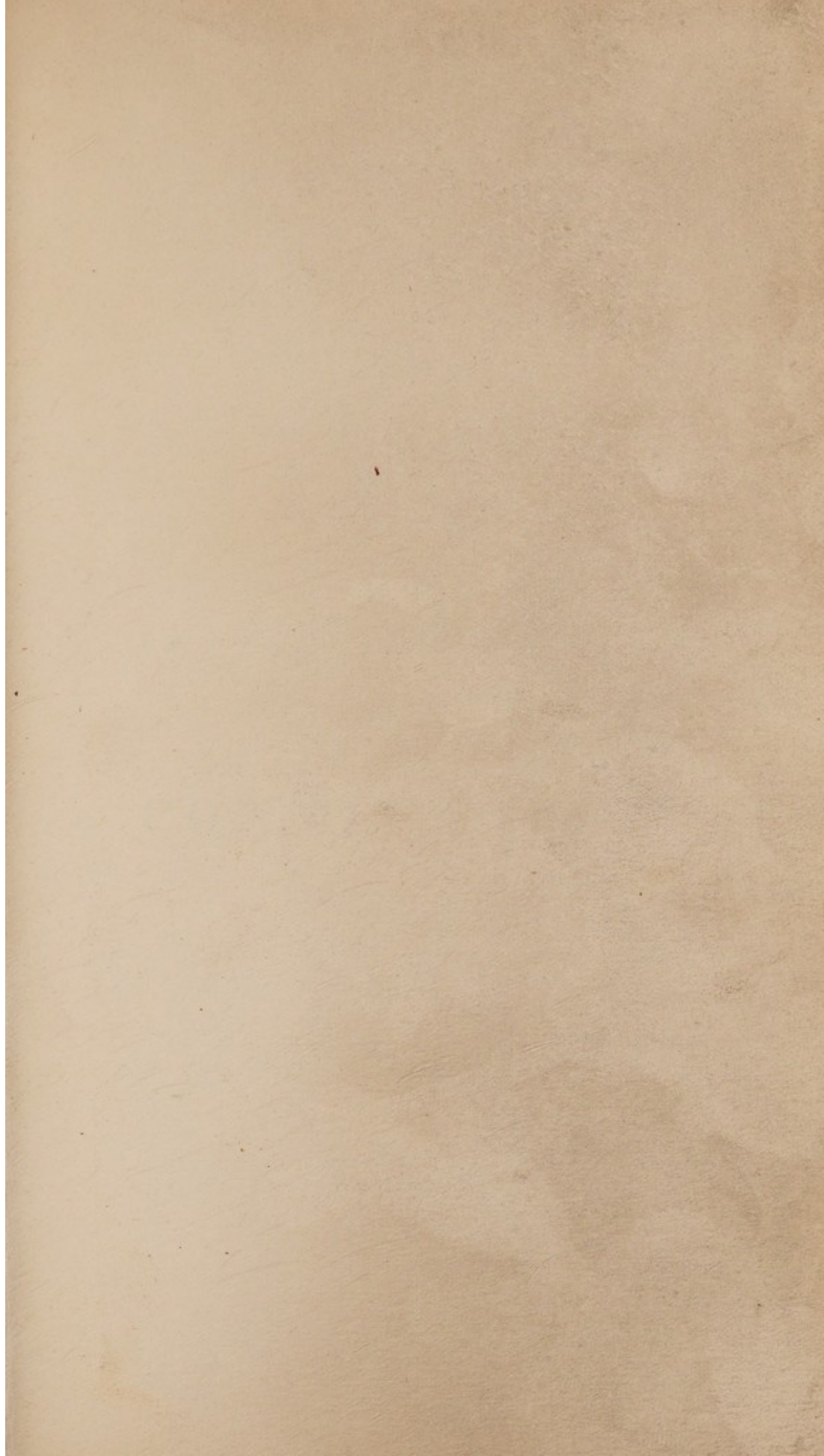

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

55049/B

12/6

DE

MORBIS QUIBUSDAM

COMMENTARII.

M O R R I S

Q U I B U S D A M

COMMENTARIIS

DE

AGGROSS

LECTIO IV IN BIBLIOTHECA

BARONETTII, M. D.

COLLEGIUM MEDICUM LONDINENSE ET PARISIENSE AGGROSS

COMMENTARIIS

— Quod est

Perit et perit in seipso et in seipso

perit

L O N D I N I

perit et perit in seipso et in seipso

perit et perit in seipso et in seipso

DE

1075
15

M O R B I S

QUIBUSDAM

COMMENTARIIL.

AUCTORE

CLIFTON WINTRINGHAM,

BARONETTO, M. D.

COLLEG. MEDIC. LONDINENS. ET PARISIENS. SOCIO,

SOCIETATIS REGIÆ SODALI, ET MEDICO REGIO.

— Quod ad nos
Pertinet, et nescire malum est, agitamus.
HOR.

LONDINI,

Apud T. CADELL.

MDCCLXXXII.

M O R B I D

COLLEGIUM MEDICORUM LONDINENSIS
O U I B U S D A M

COMMENTARIIS

THOMAS OSBORN TAYLOR
AUCTOR

CLERUS MEDICINAE CATHOLICAE IMPERIALIS

HABOETIC, M. D.
COMMENTARIOS RUS MEDICINAE
TOMUS PRIMUS. LONDINAE ET PARISIIS
PUBLI-
CATAE A SOCIETATE REGIA
MEDICORUM LONDINENSIS, OFFICINA

PRAESIDI SOCIISQUE
COLLEGII MEDICORUM LONDINENSIS,
ARTIUM INGENUARUM PATRONIS,
PERQUE ORBEM TERRARUM
VERAE MEDICINAE CUSTODIBUS FIDELISSIMIS,
COMMENTARIOS HOS MEDICINALES,
EA, QUA SEMPER COLENDI SUNT, OBSERVANTIA,

D. D. D.

CLIFTON WINTRINGHAM.

LECTOR

COMMENTARIOS
 dedit in tantum voluit auctor, eas
 notaciones indicare, earum admonitio-
 nes interpretare, debet in omnibus quo-
 rundam dubiis, praestitit, et lan-
 tio, certiores facit; utpote, quas re-
 giorum curatio per annos quadra-
 ginta, tam urbe Londinensi et ejus sub-
 urbanis praestitit, quam in valetudina-
 ris militibus peregit, apollitas et in-
 dubias reddidit, videretur. Plura de
 hoc instituto dicere non poterit, libenter
 enim illius, arguendi veritatem agno-
 scit, quo se apud amicum suum Flo-
 rum a iactationis culpa purgabat. Hora-
 tium, omnium poetarum ad carmina rerum
 et confectiones perspicuas iactantiss-

mus:

"Multa sibi promissa levans, ut pennis xquo
 "Laedat ventiles, qui vult extrudere mectus."
 Lib. ii. Epist. iii. 10.

Vale.

Londini,
 Idib. April. 1782.

L E C T O R I
S.

COMMENTARIOS insequentes edendo id tantum voluit auctor, eas notationes indicare, easque admonitiones interponere, quibus morborum quorundam distinctio, praesagitio, et sanatio, certiores forent; utpotè quas aegrotorum curatio per annos quadraginta, tam urbe Londinensi et ejus suburbanis privatim, quàm in valetudinariis militaribus peregrè, appositas et indubias reddidisse videatur. Plura de suo instituto dicere non refert; libenter enim illius argumenti veritatem agnoscit, quo se apud amicum suum Florum à jactationis culpâ purgabat Horatius, omnium poetarum ad causas rerum et consecutiones perspicendas sagacissimus:

“ Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo

“ Laudat venales, qui vult extrudere merces.”

Lib. ii. Epist. ii. 10.

Vale.

Londini,
Idib. April. 1782.

COMMENTARIIL.

1. **N**ERVORUM distentiones, quas convulsionēs aut spasmos appellare consueverunt medici, quae ortum suum in abdomine habent, membra externa rapidissimè afficiunt: eae autem, quae à membris externis incipiunt, rarissimè in corporis trunco inveniuntur.

2. Nervorum distentiones, quae locum habent in corporis humani musculis, membrorum motui involuntario intervenientibus, vix, aut ne vix quidem, ullis signis antecedentibus adventuras esse se annunciant; neque provideri aut praecaveri possunt, cùm nullae mutationes praeceunt, quibus ex corporis externi seu aspectu,

aut habitu, seu ex ejus motibus, vel oculis, vel ullo sensuum actu, aliquid tale fore percipiendum fit.

3. Convulsiones, quae à membris externis originem ducunt, sanatu sunt difficiliores, quam eae, quae in abdomine imprimis natae sunt.

4. Si bullulae gangraenam comitent, tum eam ab inflammatione genitam fuisse suspicare liceat: in lentâ enim et spontaneâ gangraenâ, à virium vitalium aut motûs defectu, perrarò, si quandò, apparent bullulae.

5. Ulcera, quae in humani corporis habitu vitioso locum habent, difficilè sanantur, quippe saepè in gangraenam desinunt.

6. Si gangraena fit à putredine, cochleare unum aceti vicem medicamenti cardiaci meliùs et fortiùs supplebit, quàm vini firmissimi aut generosissimi haustus.

7. Si

7. Si in gangraenâ adfit rima inter partem vivam et mortuam, et pus in rimâ appareat, plerumque salvus evadit aeger.

8. Suppresso fluxu haemorrhoidali, sanguis majori copiâ ad venam portarum derivatur; et scirros in hepate saepè ex hâc causâ natos fuisse, mihi nota atque explorata fides est.

9. Obesi magis periclitantur in febribus quàm macilenti. Solvitur enim vi febris pinguitudo, quae indè acris facta in venas reducitur.

10. Morbos intestinorum saepè revertentes, modò supra umbilicum, modò sub umbilico, ubi et nil per alvum transmittitur, imò et aliquandò stercus per os redditur, plerumque ab eorum vel mesenterii glandulis strumosis oriri pro certo habendum est; nisi ab inflammatione saevâ vel constrictione herniosâ hujusmodi symptomata fieri pateat.

11. Cadavera acutis morbis abreptorum, quae scrutari mihi contigit, polyposas, ut plurimum, concretiones ad cor habuerunt.

12. Anxietas in pulmonibus haerere cognoscitur à frigore, respiratu debili, arteriarum pulsu miti vel parvo: si verò pulsus bonus, spirandi facilitas, uti factam esse oporteat, et anxietas magna, tum non circa praecordia, sed sub septo transverso haeret mali causa; forsan in partibus coeliacis, mesentericis, ventriculo, aut intestinis.

13. Anxietas passionem hystericam sibi sociam frequenter asciscit: quibus, si adsint arteriarum pulsus bonus, partiumque extremarum calor modicus, nullâ spirandi angustia comitante, medicamenta et remedia antispasmodica dicta maximo cum usu exhibentur.

14. In febribus continuis, si subito sistatur sudoris excretio, ventris fluxus vel delirium saepissimè sequetur.

15. Qui

15. Qui dolore ventriculi per longum tempus torqueri consueverunt, haud rarò derepentè moriuntur.

16. Experimentiâ comperi, in angina faevâ, quâ musculi, tam cibi ac potûs devorationi quàm respirationi inservientes, fuerunt inflammati, et ora pharyngis et laryngis fuerunt occlusa, irritis aliis remediis, ab excitatâ largâ per nares haemorrhagiâ, aegros statim plurimùm fuisse levatos: undè meritò quaerere velim, an sectio arteriae temporibus sitae, in initio hujus morbi, scilicet antequam inflammatio in suppurationem vergat, non ex maximo fieret usu?

17. Venae jugularis aut occipitalis, sed praecipuè arteriae incisionem, cujus mentio jam jam facta fuit, admodùm juvasse in capitis dolore expertus sum; idem eâdemque operâ in phrenitide et maniâ continget.

18. In

18. In iis, quibus caput vulneratum sit, aut plurimum contusum, etiam si cranium aut fractum aut depressum non videatur, usus trepani nullo modo negligendus est; eò quòd multi, qui hòc modo affecti fuerunt, post tres menses symptomatibus cranii depressi subitâ morte perierunt, apertisque craniis inventus fuit abscessus. Praeterea modo suprà dicto vulneratorum, adhibito trepano, apertoque cranio, membrana, dura mater dicta, ut plurimum, aliquo gradu inflammata reperta fuit.

19. Qui lippitudine laborent, circa lunae et solis concursus se peiores habent: hos eo tempore juvant diarrhoeae spontaneae, vel ex arte excitatae.

20. Qui pulmonis dolore vel gravitudine diuturnâ afficiantur, phthisici moriuntur. His enim fiunt pulmonis obstructions, ut ex cadaveribus incisis novi. In hisce aegris curandis cavendum est praecipuè, ne fiat inflammatio aut

suppuratio; tunc enim citò tabidi fiunt. Haec praecaventur optimè missione sanguinis per idonea intervalla, parvâ tamen copiâ singulis vicibus dempti, comitante victu diluente et temperante.

21. Qui oculorum inflammatione affecti sint, fotibus emollientibus et discutientibus, continuò ferè applicatis et repetitis, s. a. maximè juvantur, praecipuè iis, qui cum aquâ calcis loco aquae communis fiunt.

22. Detractio sanguinis ex venis jugularibus, nec non ex arteriâ temporibus sitâ, in oculorum inflammationibus plurimùm juvat. Acria autem omnia, cujuscunque sint generis, in oculos inflammatos instillata, et dolorem excitantia, mala sunt.

23. In iis aegrotis, qui anhelitu suspirioso torquentur, iisque phthificis, qui dyspnoeâ laborant, ista medicamenta, quae materiae sunt glutinosae et tenacis, qualia sunt electaria, pilulae et eclegmata,

mata, spirandi difficultatem frequenter adaugent; multò melius cedunt medicamenta singularia sub liquoris specie exhibita, ad morbi genium indolemque aptè congruentia.

24. Qui frequenti narium haemorrhagiae sint obnoxii, eâ suppressâ, saepè tabidi fiunt; sanguinis autem missio temporè instituta hos maximè juvat.

25. Qui crapulae et ingluviei se dederunt tussi valdè pertimiscendae sunt obnoxii; hos autem sanat parva victûs ratio, et pertinax à coenis abstinencia.

26. Asthmatici dicti circa mediam noctem maximè afficiuntur; malum hoc ex materiâ, per meatus cuticulares nimis parcâ copiâ excretâ, ortum ducere mihi incidit suspicio.

27. Qui sputo sanguinis et haemorrhagiae narium sint obnoxii, calore aeris modicè temperato, et frictionibus pro virium ratione constanter adhibitis, multum

tum juvantur, modò febre, vulgò hectica dictâ, non laborent.

28. Adolescentes, qui pectoris et corporis ferè totius musculos graciles, tennes, et laxos habent, ut plurimum in tabem delabuntur.

29. Qui tussè hyemali afficiuntur, et periculum oritur, ne exindè phthifici fiant, leni frictione, et auctâ parùm per meatus cutaneos excretionem, multùm juvantur.

30. Qui tussè frequenter ex humorum acrimoniâ et frigore contracto laborent, his valida et frequens narium emunctio ferè praesentaneam affert opem, praecipuè si loco tussis succedat narium destillatio.

31. Iis aegrotis, qui pulmonum ulceribus laborent, convenit corpus in situ declivo tenere, et in latus affectum incumbere; quibus fiet, ut, excitatâ tussi-

C

culâ,

culâ, pus saepè ex ore adeò copiosè effluet, ut onere suo se multùm levatum esse experietur pulmo. Id bis vel ter die perficere commodum est, ne materia purulenta ex ulcere profluens pulmonem exedat.

32. Quibus fit ulcus et pulmonis ad costas adhaesio, si thorax perforetur eâ parte, quâ fit adhaesio, aliquandò multùm levantur aegri.

33. Phthifici quamplurimi thoracis constrictione et dyspnoeâ laborent, praefertim appropinquante hyeme. His autem fotu calido et laxante thoraci applicato, ac vestibus, quae frigus arcere possint, aliquod levamen afferre tentanda via est.

34. In acuto lateris dolore, idoneis exinanitionibus, scilicet sanguinis missione et alvi ductione, aptâ copiâ institutis, magnum solamen saepè affert vesicatorium lateri affecto impositum,
imò

imò et cucurbitulas cum scarificationibus
admovere utilissimum erit.

35. In vomitione assuefactâ, et ferè
diurnâ, convenit imprimis scrutari et
scire, quales sint cibi, qui maximè sto-
macho arrideant, et medicamenta istis
congrua, et quantum fieri potest consi-
milia praescribere. Haec enim diutius
ibi manebunt, et faciliùs digerentur.

36. Qui de die in diem alimenta vo-
mere solent, mucosam istam materiam,
interiorem ventriculi tunicam illinen-
tem, plus aut minus abrasam habent.
His ventriculus quasi nudus et degluptus
est, et cibos potusque statim acidus
aut acres evomunt, praesertim qui vi-
num oleant. His plurimùm profunt
cibi mitiores, et medicamenta istius
generis, cujus sunt testacea cum rhu-
barbaro conjuncta, quibus sociari de-
bet opium, praesertim si urgeat anxietas,
quae humores acuit, et muci generatio-
nem impedit. Haec paucò cum liquore

idoneo, actu calido, potius quàm frigido, aliquandò nullo, dare convenit. Prior enim multò magis ventriculo arideat. Praetereà notatu dignum est, me hisce morbidis ejusmodi remedia sub pastillorum formâ, continuò devoranda, feliciter exhibuisse *.

37. Quibus, habitu tenero et nervorum compagine delicatâ admodum praeditis, assumpto medicamento vomitorio, contingere solent nervorum distentiones nonnullae, syncope, &c. convenit ventriculum largâ copiâ liquoris apti prius implere: quippe exindè inveniri multò melius successisse vomitionem, et penitus à nervorum distentionibus immunes fuisse. Haec symptomata, ut opinio mea fert, nimis citae et forti fibrillarum ventriculi irritationi, et inanibus vomendi conatibus, vacuo stoma-

* Vide etiam quæ notavi in Richardi Mead Monit. et Præcept. anno 1773 edit. lib. i. p. 251.

cho, tribuenda sunt, ideoque robustis non aequè accidere solent.

38. Si vomitio continenter urgeat, dummodò nihil per se venter excernat, frustra saepè immittuntur medicamenta alvum ducentia, imo cathartica per os exhibita statim vomitum proritant. His medicamenta ex argento vivo parata, cum fortissimis catharticis sociata, utilia novi. Hoc tamen in morbo, nil magis convenire inveni, quàm ventriculi regionem anodynis et aromatibus fovere, et inferiores abdominis partes linimento cathartico inungere, caeteris intereà non neglectis.

39. Si quandò medico contingat, ut operis sui spiritus atque animus omnis esset, vomitum compescere et curare, nullis intereà signis stomachum pituitae aliufve materiae acervo onerari se palàm facientibus, fatus, quorum jam jam mentionem feci, hujusmodi aegrotis maximi sunt usus,

40. Diabete reverà affectis, ut plurimùm adest arteriarum pulsus celer et debilis, et adeò laxatur renum habitus, ut mingendi crebrâ cupiditate, et lotio ferè continuò profluente, magis magisque ampla evadunt canaliculorum renibus fitorum ora. Errant itaque meo judicio medici, qui medicamenta interna ad humores corrigendas solùm exhibent; contrahi enim debent ipse renum habitus et substantia, ut citiùs cohibeatur profluvium istud. Ad hoc perficiendum et absolvendum plurimùm valent foci ex alumine et aceto, renum regioni applicati. Internè exhibenda sunt incrassantia, demulcentia, et acida, quàm minimùm alvum ducentia, quae omnia cortice Peruviano largâ copiâ sociari oportet.

41. In urinae difficultatibus, ex humorum acrimoniâ ortis, abraditur mucus, vesicae collum et urethram illinens, undè fiunt dolores aequè ac ex pravâ sanguinis

fanguinis crassi; ideoque demulcentibus, et urinae acrimoniam emendantibus et temperantibus non neglectis, plurimum juvant opiata, balnea, et fots anodynî, regioni dolenti circumquaque applicati; ut et consimilia, ope syringis idoneae, in vesicam immissa. Haec omnia largâ copiâ, et per vices frequentes, repetenda sunt, praesertim ut, si quid commodi ex liquoribus immittendis capiendum sit, uti monitum fuerit, cognoscatur.

42. Qui crebris intestinorum torminibus sunt obnoxii, nec non qui dolorem et gravedinem ventriculi nocte interdormiendum sentiunt, victu parco uti debent, praesertim vesperi.

43. Qui jecur infarctum aut aliquâ parte obstructum habent, his tussæ et fluxionibus variis cruciari consuetudo est.

44. Errant, ut opinor, saepè medici, dum in ventriculi morbis dolore comi-

tatis,

tatis, pituitam solam ut plurimùm accusant. Hujus enim redundantia certiùs ex assuetæ plenitudinis sensu, et diuturno cibi fastidio, quàm ex ventriculi dolore se palàm facit.

45. Febres rarò diarrhoeâ finitas novî, nisi ex crapulâ et ingluvie ortum duxerunt.

46. In istiusmodi febribus, quibus sudores caput aut pectus solùm occupant per dies aliquot, diarrhoea vel delirium ut plurimùm insequitur, et sæpè in propinquo mors est.

47. Crisis est illa corporis humani aegrotantis conditio, in quâ expectanda est maxima mutatio; at mihi non in mentem venit, ut quibusdam placuit, exinanitionem dicere, quippe sine illâ, licèt rarò, crisis fieri possit.

48. In febribus intermittentibus, si, instante vel manente frigore, timor adsit,
ne

ne moriatur aeger, tum maximè prodest illum lecto committere, et ope aheni, candentibus carbonibus accommodatè impleti, calorem increfcere, atque interna remedia non alia exhibere, quàm quae fudores movendi virtute polleant.

49. Senum morbi plurimi ex impeditâ exinanitione per cutis meatus maximè oriuntur, et praefertim fpirandi difficultates et tuffes: attamen ex eâ auctâ magnum auxilium pulmoni affertur.

50. Senes aestate benè fe habent, et hyeme ut plurimùm moriuntur. Hoc ex impeditis exinanitionibus cutaneis, increfcente fimul tempore hyberno pituitae mole, ortum ducere fimile vero videtur: victus igitur minore copiâ affumptus his valdè convenit.

51. Errâffe mihi videntur medici, cùm in malâ alimentorum digestionem seu concoctionem, frequenti vomitione comitatâ, bilis redundantiam incufant; hu-

D

jufmodi

jusmodi enim morbi frequentius ex bilis defectu quàm redundantia ortum suum ducunt; et medicamentis et remediis, bilem generandi facultatem possidentibus, sanantur. Erroris hujus origo observationibus minùs cautè perpenfis niti videtur, eò quòd materiam flavam et amaram bili similem vomere solent hujusmodi aegroti. Haec autem materies, partim vi vomitus, ex canaliculis bilis cursui et deductioni inservientibus, exprimitur, et partim ex pinguibus devoratis, in ipso ventriculo generatur; quae calore loci acrimoniam hanc et amaritudinem acquirunt, ut ex eo constat, quòd haec materies igni imposita statim flammam concipit, pinguedinis in modum, quod bili non accidit. Nullius autem morbi sanationi magis conveniunt salina subacida, saponacea acida, modicè aperientia, cum largâ diluentium copia exhibenda.

52. Medicamenta, quae ad excretionem promovendam plurimum valere
et

et proficere possint, haud citò, quamvis
fisti videatur sanguinis sputum, exhiben-
da sunt.

53. Sputi excreationem in senibus
provocare commodum est, pulmo enim
indè plurimùm levatur.

54. Gangraena, quae suâ sponte, nul-
lâ adhibitâ vi, nata sit, ferè semper le-
thalis evadit, praesertim si senibus acci-
dat, etiamsi abscindendi quicquid sit
corruptum aut emortuum detur potestas.
Oritur enim miserum hujusmodi malum
ex arteriis ossèâ ferè duritie praeditis,
quod ex permultis cadaveribus deditâ
operâ sectis, mihi satis comperta res
fuit.

55. In iis febribus, quibus langueat
arteriarum pulsus et calor deficiat, con-
venit hominem rectè valentem eodem
lecto aegrum juxta jacere, quod adeò con-
juret amicè, ut exhalationes sanas à cor-
pore integro perpetim attractas alterius
vires imbecilles plurimùm reficere, ac

quasi firmare, nota et apud omnes pervulgata res est.

56. Quamdiu lentorem salivarium subsputi specie edant senes, benè se habent; cessante autem hujusmodi exscreatione, corporis habitus nimia congestione fit plenior aequo, ita ut, quasi ex strangulatione, cita mors saepè venit.

57. Qui in febribus habent pulsus arteriarum parùm distinctos, etiamsi sanguinis pleni videantur, hi largas praesertim sanguinis missiones malè ferunt, et rarissimè evadunt. Hi ut plurimùm malè spirant, et praesertim, quod frequenter contingit, crassi et obesi reperiuntur.

58. Arteriarum pulsus plenus, tardus, undosus, attonitos, lethargicos, aliosque ejusmodi morbis laborantes comitatur; è contrà, pulsus tenuis, et celer, et inaequalis insanis familiaris est: idem accidit iis, qui animos terrore et metu concitados habent.

59. Quibus

59. Quibus sanguis ex venis detractus rubeat, pelluceat, et tenuis, perindè ac si ex arteriis, appareat, hi sanguinis missione non multùm levantur; et repetitas hujusmodi detractiones malè ferunt. Quibus verò cruor, sive rubra sanguinis pars, postquàm ei ad ima vasis residere datur potestas, firmior, crassior, et nigridior appareat; hi sanguinis missionem repetitam meliùs ferunt, neque iis, ex quâcunque aliâ exinanitione, tam citum tam certum affertur auxilium.

60. Duabus praedictis observationibus diligenter perpenfis, quaeret fortassè quispiam de causâ morbosì habitûs, cujus in primâ mentionem feci; illum igitur ex sanguinis particulis globosis nimis tritis et comminutis provenire autumo, undè detractâ sanguinis parte aliquâ, ulterior ejus attritus et attenuatio, salvo aequilibrio, quod inter corporis humani solida et succos servari necesse est, vix, aut ne vix quidem, haberi potest; eò quòd sanguis

guis pondere levior et tenuior redditus leviori ictu arteriarum latera ferit, quò minor fit spirituum animalium secretio, ideoque minimè mirum est, quòd hujusmodi aegri semper languidi et effoeti videantur. Quibus verò sanguis crassius est et firmus, sublatâ ejus parte aliquâ, reliqua attenuatur, et meliùs cum sero commiscetur, atque satis forti vi se intendet arteriae ictus. Hujusmodi sanguinem robustis, rusticis, bajulis, militibus, aliisque, assiduo varioque motu exercitis, familiorem comperi; et priorem hypochondriacis, intemperatis, desidiosis, delicatulis vulgarem et communem esse.

61. Aliquoties vidi, quòd largis exanitionibus cujuscunque generis institutis, sudores continui totis viribus in terga haerebant, tam nocturni, quàm diurni, qui ex habitu corporis debili et resolutio ortum ducere videntur. Ad hos sistendos valdè valet balnei frigidi usus, modò corruptela viscerum non vetat, aut obstructions

obstructiones quaedam internae ex opposito non sint.

62. In quocunque morbi genere sanguinis missi et refrigerati superficies, pellis albae, durae, similitudinem induit, indolem inflammatione comitam denunciat, et rarò sine repetitâ hujusmodi exinanitione sanatur iste aeger; caeterisque paribus, ex hâc solâ re cognoscatur aliquo modo inflammationis gradus. Profunt tunc diluentia, nitrosa, subacida, &c. Hujusmodi sanguis ex robustis aegris plerumque mittitur, et gravior est eo, qui dissolutus, floridus et tenuis apparet. Hujus opinionis veritas ulteriùs patet ex Gulielmini Oper. tom. ii. p. 29.

63. In omnibus ferè dolorum generibus, praesertim inflammatione comitatis, res ipsa indicat, imprimis, diminuere aliquid de viribus vitalibus urgentibus, dein corporis in omnes ferè partes nimis astricti constitutionem laxare, et postea
ejus

ejus humores emendare ; ea enim res, faeviente admodum dolore, frustrà esset, cum ita voluerit Deus O. M. acrimoniam proculdubio increfcere, dum, stimuli more, cordi subfit causa acerba.

64. Si quando mulierum menses multum diuque abundant, ora canaliculorum, ad hanc exinanitionem naturâ comparatorum, nimis ampliari necesse est ; quibus angustandis prae caeteris omnibus profunt fodus astringentes.

65. Ubicunque mulieri, tenero et hectico corporis habitu praeditae, nimis magnâ copiâ fluant menses, astringentia temperata, incrassantibus et demulcentibus adjectis, morbum feliciter sanant. Ubi autem in cacochymâ corporis constitutione, aut hydrope laboranti, idem malum accidat, astringentia incrassantibus et aromaticis conjuncta feliciter in mensium profluvio, et praesertim intervallis exhibita, cedunt. In utrisque autem valent fodus praedicti. Hinc mihi
verisimile

verissimile visum fuit, quòd fots ejusmodi quotidie, vel per apta intervalla, applicati ad regionem uteri, essent remedia maximè efficacia ad abortum praecavendum in iis mulieribus, quibus nimia copiâ sanguis utero affluit, aut quibus ex malo et nimis laxo corporis habitu partum elidere facile erit.

66. Quandò uterus quasi pertinaciter obseratus videatur, tum frequens usus fotûs laxantis et modicè aperientis, uteri regioni admoti, necnon et balnei tepidi inguinum tenus, adjectis simul iis rebus, quae menses proritandi virtute notissimâ pollent, omnium remediorum certissimum morbi levamen efficiunt. Convenit haec medendi ratio eo tempore praecaeteris, quo mensium reditum expectent hujusmodi mulieres, et praecipuè, si sub adventum novae vel plenae lunae.

67. Quò plus arteriarum pulsus se ad naturae normam accommodet, eò meliùs prorumpent variolae, et è contra. Qui-

E

bus

bus autem lingua nigra et sordida fit, eo ferè tempore, quo se innotescere debent, hi aegri febre malignâ afficiuntur, et variolae evadunt confluentes dictae, et plerumque interitûs periculum simul ostendunt *.

68. Si puer derepentè horrendis cruciatibus in ventris regione correptus fit, adeò ut artus convulsos intentant tormina, vermes in plicaturis intestinorum latere, et moribus puerum afficere, non temerè creditur.

69. In doloribus quibuscunque, praesertim diuturnis, convenit sanguinem mittere, non solum exinanitionis gratiâ, sed etiam ut clariùs et certiùs cognoscatur sanguinis natura: in permultis enim, et praesertim qui juvenili aetate floreat, sanguis inflammatur, et pleuriticus fit. Hos juvant missio sanguinis repetita, ni-

* Vide plura monita de hóc morbo paginis insequentibus sub finem.

trofa, diluentia, et levibus anodynis focianda, si doloris acerbitas postulet.

70. Quibus hoc naturâ est insitum, ut alvus pertinaciter adstricta adsit, his non aequè juvant corporis exercitationes, ac quibus lubrica maneat.

71. Qui ulceribus malignis afficiantur, et hectici exindè fiant, horum ulcera non solum digerentibus validis et calefacientibus tractanda sunt, sed eae corporis partes, quae in vicinitate versantur, epithematibus spirituosius foveendae, et continuò contegendae et muniendae sunt, ne ex nimia earum laxitate et humorum affluxu grave malum patiantur. His etiam conjungi debent medicamenta acrimoniam et calorem hecticum corrigentia, quae largâ copiâ, et frequentius quàm vulgò solent, repetere oportet, tam ob calorem, febremque hecticam, quàm ob largam materiae malignae et incoctae quantitatem ab ulcere

emanentem, et aegri vires quotidie debilitantem.

72. Aegroti, quibus, vesicatoriis applicatis, cutis naturali similis, statimque exsiccata appareat, ut plurimum moriuntur, gangraenam enim adesse per hoc indicium enuntiata res est.

73. Errant saepe medici, dum exercitationes aegris et valetudinariis imponant, praesertim phthificis, quibus equitatio indiscriminatim imperatur. Hujusmodi enim exercitationes eò tantum valent, ut corporis habitus adeò roboretur, ut nimius humorum effluxus per meatus cuticulares cohibeatur; vel ut adeò concutiatur, ut quaecunque materies intus congesta sit per eadem ora excutiatur et expurgetur. Ubicunque autem acrimonia tenuis humoribus inhaereat, eaque sola corrigenda sit, noxiae sunt eae corporis exercitationes, quae corpus fatigant. Hoc autem frequentius phthificis quam aliis

aliis accidit, ob acrimoniam majorem et calorem hecticum comitantem *.

74. Qui circa novae vel plenae lunae adventum humorum fluxionibus, iisve quomodocunque turgescantibus sunt obnoxii, ut plurimum per quadraginta et octo horas ante morbi accessum, fiunt inquieti, anxii, aut stupidi.

75. Qui modo jam dicto laborent, cum ex somno expergiscantur, pridie ante morbi insultum, oculos habent humidos, musculos distentos, fonticulos (modò adfint) calidos cum labiis lividis, majorem urinae copiam, melancholiam, sudorum matutinatorum suppressionem, praecipuè pedum, et frigus extremorum.

76. In iis uteri morbis, qui dolore comitantur, insuper et his symptomatibus, scilicet, ejus gravedine et quasi du-

* Hujusmodi aliquid apud Ricardi Mead Monita et Praecepta medica à me annotatum inveniet lector. Lib. ii. p. 260.

ritie, connectuntur, medicamenta et remedia menses leniter cientia, praecipuè ex sapone confecta, et diu assumpta, praedictis fotibus * interea simul haud neglectis, citius et certius omnia haec mala ad felicem exitum deducunt, quam ea, quae ferrum suppeditat; quippè ferruginea uteri vasa jam nimis dura et astricta magis coarctant et dolorem adaugent.

77. In fluore albo inveterato, praeter caeteris omnibus, utiles sunt mixturae ex medicamentis astringentibus et balsamicis confectae, si ope syringis idoneae intra pudenda injici queant; his enim malus uteri habitus ita roboretur, ut ulterius istius colluviei profluvium pedetentim cohibendum sit, et tandem penitus sistendum. Nec cuivis alii medendi modo facilius cedit iste morbus, cujus origo mensibus nimis magnâ copiâ profluentibus tribuenda sit; ex se enim et naturâ suâ exploratum habeo, fluxus hosce

* Vide suprâ, § 65.

diuturnos,

diuturnos, internis medicamentis frustra per longum tempus devoratis, citò iisdem ex syringe in naturalia emissis, optimè sanatos fuisse.

78. Quibus, tormentis bellicis graviter vulneratis, accedat febris sine causâ manifestâ, inter curationem, materiam purulentam intùs latentem denotat.

79. Quibus corporis membrum alicujus momenti fuit abscissum, quale est brachium aut crus, hi fluxionibus maximè sunt obnoxii. Ratio videtur in eo consistere, quòd ventriculus eandem ciborum quantitatem, ac ante membri abscissionem, digerit, quae, ablatâ tantâ canalium omnium generum copiâ, qui spiramentorum officia et munera antea exequabantur, non aequè facile excerni potest, quod nunc plus aequo supersit. Hos juvant exinanitiones bene institutae, et praesertim quae per sudores efficiuntur; horum enim ope meatuum cuticularium ora, ut decet, ampliantur.

80. Quibus

80. Quibus corporis partes extremae frigescent, et extenuentur, hi in morbum diuturnum incidunt.

81. Quibus plantae pedum, et palmae per noctem, quasi calore exustae videantur, genaeque post paſtum rubeant, accedente sudore matutino, pulſuque celeri licet imbecillo, tabidi fiunt.

82. In corporis habitu tenellulo, iisque quibus corpus congruas exercitationes ſuſtinere nequit, parva victus ratio optimam contra periculum, quod minatur, praebet tutelam.

83. Atmosphaerae calore nimium faeviente, febres malignae in caſtris aquoſis, aut paludibus vicinis expoſitis, praevalent; in ficcis autem, ſynoches, nonnunquam putridae ſeſe palam facere ſolent.

84. Caſtra ſtativa in ſylvarum vicinitate locata, valde inſalubria militibus
6
evadunt :

evadunt: castra etiam stativa in campis humidis, aquosis, paludosis locata, cujuscunque generis sit caeli tempestas, non solum tussis et fluxiones, pleuritides, dolores rheumaticos, sed febres intermittentes epidemicas, imo tam numerosam morborum acutorum, nec non et chronicorum cohortem inducunt, ut fas sit suspicari, ampliorem malorum prolem ex Pandoraë pyxide vix avolare potuisse.

85. In anginae curatione refrigerantia et repellentia externè applicata vitanda sunt; glandulae enim, quae salivae excernendae munere fungi debent, à statu sano adeò absunt, adeoque debiles evadunt, ut humorum quibus saturatae sunt, vix aut ne vix quidem datur exitus: quamobrem ex hōc medendi modo, tandem ad malum immedicabile progreditur morbus.

86. Ubicunque gutturis musculi potius quàm glandulae laborant, et hos potius quàm eas occupat inflammatio

F

aut

aut infarctio, os et fauces colluere humectantibus, emollientibus, et parùm educantibus, ad sanationem utilissimum erit. Cùm autem glandulae pituitâ lentâ infarciuntur vices variare convenit, et medicamentis attenuantibus et stimulantibus tentanda via est, quâ nido suo ejiciatur materia crassa, malorum in propinquo ova fovens, et quibus excutiendis glandularum vires, heu nimis infirmae, omninò impares sint.

87. Si, amotâ febre aliquâ gravi, superveniat infania, cardiacis medicamentis et refocillantibus, sananda est; et medicus citiùs erit voti compos, si ejus jussu in lecto detineatur aeger: neque ex hâc medendi ratione timenda est febris recidiva.

88. Si cuivis guttâ ferenâ laboranti superveniat apoplexia, aut morbus comitialis, mortem aut morbum diuturnum et ferè desperatum adesse pro concessio sumendum est.

89. Si

89. Si attonitis, quorum et corpus et mens stupent, clyster licet exiguâ copiâ immissus aut statim effluat, aut prorsus retineatur, malum maximè pertimescendum jamjam adesse indicium est.

90. Qui semel morbo attonito correptus sit, et postea fiat vertigini obnoxius, novos insultus expectare debet.

91. Qui à paralyfi liberantur, punctiones, quasi aciculis, uno alterove die in parte affectâ sentiunt, priusquam ad sanitatem perveniant.

92. Exercitationes vehementiores statim post assumptum cibum articulorum morbos gignunt.

93. Si liber sanguinis aut humorum cursus per partem aliquam corporis humani adeò impediatur, ut ex hâc causâ aut vires vitales aut animales aut naturales laesae et oppressae fiant, neque pro-

prio suo munere fungi queant, cavendum est ne balnei quilibet usus tentetur.

94. Quibus sit pulsus arteriarum debilis, aut quibus in visceribus inhaereant ulcera, his valdè periculosa sunt balnea.

95. Dolores posteriorem capitis partem aut verticem occupantes, plerumque affectioni hystericae indolis tribuendi sunt.

96. Aquae minerales morbis febre comitatis exhibendae non sunt.

97. Dolores plurimi, qui statâ quâdam horâ redeant, leni catharsi institutâ saepissimè sanantur.

98. Dolor lateris aliquandò à crassâ et lentâ sanguinis crasi oritur, potius quàm à nimîâ sanguinis copiâ, cujus indicium dat arteriarum pulsus debilis.

99. Missio

99. Missio sanguinis liberior celebrari debet sub caelo frigido habitantibus, cibisque et potulentis generosis utentibus, quàm iis, qui sub caelo calido aegrotent, et victu parco se nutrire soleant.

100. Si per inferiora, veluti sanguis niger coagulatus, descendat alvi profluvium, pro lethali signo habendum est.

101. Catharsin instituere post febres vernales non aequè necessarium, aut utile inveni, ac post autumnales; omit-tendo autem in posteriori casu alvum ducere, morbum aliquem periculosum exindè advenisse notavi.

102. In febribus cujuscunque generis sint, quas cum devorandi difficultate, voce raucâ, oculis cavis, subsequantur tonsillarum dolor et inflammatio, certò ea signa sunt ingruentis fati.

103. Quòcunque modo accidat haemorrhagia immodica, eâ finitâ, statim
alvus

alvus ducenda est, in quôvis aetatis gradu fit morbus.

104. In febribus malignis castrensi-
bus, apparentibus petechiis, sedulò ca-
vendum est, ne oriatur ventris fluxus;
imò clysteres lenissimi tunc meritò sus-
picandi sunt.

105. Petechiae, quae in hujusmodi
febrium initio appareant, imminentis
periculi dant indicia: iis autem quae circa
morbi gradum consistentem erumpant,
melior fors est speranda, et illicò sudores
lenes elicere utilissimum erit.

106. In morbis hydropicis, si primae
viae sint obseratae aut fardetae, urinae pro-
fluvium potiùs et certius efficietur leni-
bus catharticis quàm diureticis.

107. Tria symptomata, multum mali
in morbis hydropicis praesagientia, et
quae nihilominus ad familiarium nume-
rum recensere oportet, sunt, spirandi
difficultas,

difficultas, urinae inopia, et fitis molesta.

108. Solis cathartici hydrops non est sanandus, medicamenta enim roborantia ad novam aquae generationem praecavendam, tanquam adversae valetudinis auxilia omninò necessaria, adhibenda sunt.

109. Si aqua in uno thoracis latere solùm contineatur, in alterum decumbentes meliùs se habent aegroti; sin autem in ambobus, in terga meliùs se reponunt.

110. Hystericae et hypochondriacae affectiones haud rarò largas exinanitiones, cum aegrotantium beneficio, finunt.

111. Affectio hysterica nonnunquam vomitûs continui, aut ventris fusi mala, ad ipsissimam similitudinem sibi ipsi inducit; in ambobus verò notatu dignum est,

est, quòd quae foras corpore ejiciantur, viridi colore contacta et imbuta sunt.

112. Dolor dorsi, urina limpida, virium vitalium defectio, animus quasi moerore fractus, veluti signa pathognomonica dicta in affectionibus hystericeis et hypochondriacis habenda sunt.

113. In febribus malignis, lingua for-
dibus obtecta, manus tremulae, semper malum denotant.

114. Si in initio febris adsit diarrhoea, tanquam calamitatis focia atque comes, tutius est exquisitis alexipharmacis dictis eam curare, quam exhibere astringentia, aut alvum moventia ad eam sistendam; mali enim moris non rarò est, et si non sistenda, saltèm coercenda est.

115. In febre simplici continente, sub primâ remissione corticem Peruvianam administrare consuevi, et magno cum successu.

116. In

116. In quôcunque febris gradu accidat sudor universalis, à naturâ solâ incoeptus, nunquam est sistendus, sed promovendus, modò aliquid emolumenti aegrotanti exindè advenire appareat.

117. Nulla inquisitio, nulla ratio utut considerata, vel de febris accessione, statu consistente, aut decessione, stabilendis regulis sufficere possunt, quibus solis, de exinanitionibus instituendis vel promovendis rectè judicium proferre possit medicus: hae autem multò magis certiores faciendae, et praesertim aestimandae sunt, ex iis, quae foràs corpore sese expelli palàm faciunt, seu per cutis meatus, seu per quoscunque alios exitus.

118. Maculae purpureae in febribus castrensisibus rarò manifestè apparent sine teste haemorrhagiâ aliquâ; in hisce autem aegris arteriarum pulsus celer et debilis est.

G

119. Mor-

119. Morbus arquatus febris superveniens semper aliquid periculi alit, et facpissimè morbi acerbitatem haud contemnendam ostendit.

120. Ad ulcera ritè dirigenda requiritur, primò, calor naturae modum paulò transiens, tum in parte ipsâ, tum corporis totius habitu; secundò, corpus sat compactum et firmum, et idoneis nervorum viribus pollens; tertio, humorum, quae influant, copia apta; quartò, hujusmodi humorum indoles blanda; neque acrimoniâ cujuscunque generis, neque inertì lentore praedita.

121. Experimentiâ didici, quòd remedia ferruginea junioribus, multò magis quàm senibus, conveniunt.

122. In corporis constitutionibus foemineis admodum tenellis, melius est, medicamenta ferruginea sub lecti ingressum administrare, quàm tempore matutino.

123. Frequens

123. Frequens usus argenti vivi, in quibusdam morbis, nervorum resolutionem inducere saepè notavi.

124. Quandò sanguinis sputum, quod ex interioribus faucium, seu potiùs asperae arteriae, partibus processerat, jam sisti videatur, si suspicioni detur locus, quosdam sanguinis grumos apud pulmones restitisse, et quasi hospitio suo acceptos fuisse, medicamenta astringendi viribus pollentia nequaquàm exhibenda sunt.

125. Quibus in phthificis morbis arteriarum pulsus in manu sinistrâ debilior quàm in dextrâ est, ulcere aut tuberculo pulmo laborat.

126. Quamvis consanuisse pleuritis videatur, si maneat interim tussicula, quae circa vesperam blando calore totius corporis comitatur, aut pleuritidem recrudescere, aut suppurationem adesse, ex prognosticis praedicere fas erit.

127. Nervorum distentiones in infantibus plerumque à stomacho oriuntur.

128. Ulcera ab acrimoniâ humorum, ad acidam indolem vergente, pallida sunt, et lentè decurrunt; ab alcalinâ verò, nigra, velocia, et foetida sunt.

129. Quamvis acido laborantibus pallescat urina, et tandem tardè putrescat, omnis tamen urina pallida non ab acidâ acrimoniâ ortum suum sumit. Quae res in affectionibus hystericis, hypochondriacis, et praesertim morbo, cui nomen diabetes tribuitur, omnibus ferè ad visendum patet; ea igitur signa, quae delectum ac discrimen faciunt, attentè spectare operae pretium erit.

130. Triplex datur corpore humano glutinosum: primò, naturale, quod partes omnes oblinat; secundò, id acre, quod morbos inflammatione aut febre sociatos plerumque comitatur; tertio
istud

istud glutinosum iners, cujus signa in libri de cognoscendis et curandis morbis aphorismo septuagesimo primo, tradidit eruditissimus Boerhaave; quibus autem hanc cautionem adjungere omninò necessarium est, ab auctore, nescio quâ ratione omissam; scilicet, omnia signa ibi recensita sine febre adesse debent, aliter in fallaciam periculi plenam incidet medicus credulus.

131. Obstructiones, quae ab inerti glutinoso, seu pituitâ, in corpore humano ortum sumunt, imprimis in pulmone à difficultate spirandi, praesertim post pastum, sese sentiri faciunt. Urina ejusmodi aegrotis est instar feri lactis, perindè ac in infantibus et pueris, non rubet, vix olet. Hi aegri arteriarum pulsum plerumque debilem habent, et respirationem vel debilem vel anhelam, aliaque omnia pallida et frigida; nisi simul adsit acris; tunc enim aderunt calor et pulsus frequens, debilis, qui aliter tardus esset. Sanguis in prioribus pallet, et

fero abundat. Saliva est plerumque insipida, copiosa, nunc tenax, nunc ex ore spontè effluens. Habent enim hi aegri plerumque expletionis sensum sine cibo devorato, et plerumque sine fiti; sin verò nausèâ, vomituve comitetur, id certum signum est largam pituitae copiam simul ventriculo latere.

132. Qui putredine laboret semper flavescit cute exteriori, eâ ratione, quâ olea ambusta retenta circulos suos, mediante sanguinis cursu, conficiant.

133. Si adsit fitis sine cibi appetentiâ, plerumque et nausèâ comite, putredinem aliquo viscere latentem certò denunciat.

134. Iis, qui morbis chronicis dictis diu vexati fuere, si stomachus quasi prostratus videatur, simul et aegri acida appetant, periculosa humorum putredo indicatur.

135. Habitus

135. Habitus corporis putredinis signis comitatus, tam in chronicis, quàm acutis morbis, est acescentibus, et acidis plerumque curandus: ex hâc causâ enim in utrisque oriuntur cibi fastidium, vomitus putridus, biliosus, alvi profluvium, et similia.

136. Urina concussa, bullas diu retinens, aegris omnibus, putredine laborantibus, malum testificatur.

137. Sordes oris, aegris ex alcalinâ putredine laborantibus, ejusdem sunt generis, ac in acutis morbis; et quò magis fuscae, nigrae, eò peiores; quò verò magis albae et tenues, eò meliores. His etiam adsunt foetor oris cadaver olens, et sapor putridus, urina rubra citò putrescens, nunc vix dimittens suas faeces, nunc sedimentum rubrum, crassum, et copiosum deponens.

138. Pustulae omnes, quae à medicis exanthemata nominantur, pro naturâ tumoris,

tumoris, variove earum colore, ad phlegmonum genera vel ad erysipelatis indolem pertinent. Hujusmodi exanthemata omnia periculi tamen sunt expertia, nisi adsint inflammatio exquisita, spirandi angustia, aut delirium; purpureis solummodò exceptis, quae gangraenam in morbis acutis denunciant, et quae, quò frequentiora aut citiùs appareant, eò in pejus ruere morbum proculdubiò constat.

139. Pustulae rubellae, faniosae, fuscae, plumbeae, nigrae, quae in corporis habitu putrido ad summum provecto, se manifestent, citò gangraenosae fiunt, et bubonum, anthracum, macularum purpurearum ferè certa praebent indicia praenuncia.

140. Sanguis motu minori, quàm fas fit, agitatus, fero nimiùm redundat, et morbos chronicos, praecipuè hydropem aut leucophlegmatiam infert; è contrà, si majori vi actus fit, inflammationes, pleuritides, &c. indè ortum ducunt.

141. Flavus

141. Flavus oculorum color in morbis acutis serum crassum in canaliculos minimos protrudi ostendit; ruber autem color sanguinem de viâ rectâ decessisse, et eo tempore per canales serosi laticis cursui potissimum dicatos iter suum prosequi, indicium est: prior status putredinem, posterior sanguinem nimiam vi impulsam denunciat.

142. Quos acutis morbis interemptos perscrutatus sum, eorum arterias plerumque sanguine plenas inveni; contra verò in chronicis accidisse novi: in aegrotis igitur primi generis, venae, humoribus ruberrimis turgidae, felicitis exitus spem aliquam medico faciant.

143. Medicamenta, quae ex argento vivo confecta sunt, omnium resolventium evadunt fortissima: huic autem proposito ut satisfaciant, in corporis humani canalibus primi aut saltem secundi generis haerere debet quid obstruet; sin

H

verò

verò non in his, sed in glandularum folliculis aliisque lacunis vel cellulis medullofis haereat malum, rarò horum medicamentorum ope ad sanitatem redibunt hujusmodi aegri. Cùm autem morbus in istis sit locis, argentum vivum per se assumptum longè caeteris omnibus modis, quibus de eo condendo aut componendo se faterunt medici, antecessisse comperi.

144. Dum in corpore humano generetur pus, febriculam semper adesse convenit, eâ tantùm ratione, quâ id parare aequum erit, aliter non fiet pus laudabile. Interea cavendum est, ne febris evadat nimis magna, tunc enim loco puris fiet sanies.

145. Errasse chirurgos saepè notavi, dum multum laboris in eâ re posuerunt, ut mucus de imo vulnere haerens abstergere queant; eo enim modo carnis regeneratio impeditur.

146. Si

146. Si in vulnerato adsint fudor frigidus, circulus pallidus circa os, labia pallida, et oculorum tunica adnata caeruleascens, cum arteriarum pulsu parvo, partem aliquam magni momenti vulneratam esse iudicandum est, etiamsi parum sanguinis per vulnus effluat.

147. Vulneris sanationem rectè progredi cognoscitur, si color labiorum vulneris subcaeruleus sit, instar margaritae; si labia non nimis alta neque depressa, nec callosa aut ferrata; si color vulneris subrubicundus albescens. Si verò adsit sanies, et intumescant, pruriant, caleantve vulneris labia, tum febris mali moris adest, neque quibuscunque remediis admotis, dum febris ita se habeat, sanandum est vulnus.

148. Nullus datur severior index ad verum corporis habitum detegendum, quàm membranarum oculi aspectus. Ex his autem quo loco res sit, tunica adnata

dicta praecipuè denunciat; quippe in ictero flavescit, in hydrope pallefcit, in inflammatione internâ rubescit, in gangraenâ livefcit.

149. Tumor flaccidus sub oculo, praefertim si vultûs pallor adfit, infirmum corporis habitum, et leucophlegmatiam in propinquo esse denunciat.

150. Lata oculi pupilla, nullis guttae serenaë dictae signis se simul palàm facientibus, nimis flaccidum corporis habitum indicat.

151. Sistitur felicissimè narium haemorrhagia violenta, si turunda vitriolo albo sicco imbuta per canalem fatis profundè immittatur, scilicet, donec supremum nasi usque ad os ethmoidis attigerit.

152. Vulnera capitis aliis magis sunt periculosiora, etiamsi ejus integumenta sola laesa sint, tum ob musculos subcutaneos,

cutaneos, horumque aponeuroses, tum quia laeso pericranio, haec membrana habet arterias, venas, et nervos cum cranio inter se communes, nec non et hoc etiam cum meningibus sociatum est, et hae denique sunt cerebri affines intimi.

153. Symptomata in vulneribus capitis mala sunt, si adsint vomitus, vertigo, tinnitus aurium, sensus interni, seu visus, tactus, auditus, laesi, nervorum distentiones.

154. Ubi pars aliqua non levis momenti in corpore humano collisa fuerit, plerumque mittendus est sanguis largâ copiâ, et alvus ducenda est medicamentis satis efficacibus et calorem minuentibus; quae ambo pro re natâ repeti debent.

155. Ab introitu feri sanguinis in canaliculos nimis angustos, seu ab impedito humoris cursu, qui lymphae nomine

mine signatur, ex utrâlibet parte fiet tumor, cui veteres medici oedematis nomen imposuerunt. Hujus autem duo sunt genera, scilicet, frigidum, et erysipelatos: prior est tumor mollis, frigidus, aquosus, digito cedens, et imaginem cujusvis rei impressam tenens, et differt à posteriori ut varix ab aneurismate. Altera, seu posterior species, est equidem tumor mollis, at valdè calens, subalbus, subflavescens, sat magnus, et generis inflammatorii: aegroti tali tumore laborantes se infinitis aciculis pungi credunt.

156. Tumores, qui à medicis nominantur atheroma, meliceris, steatoma, polyposae concretiones, haud unquam in canculos vergunt.

157. Quò aliqua pars corporis humani inflammatione laborans canalibus sanguineis majoribus constat, eò magis tumor et rubor adsunt; sin autem locum habeat, ubi minoribus comitatur morbus, rubor et tumor etiam minores sunt,
at

at exindè non semper minus adest periculi; quoniam in priori casu, plùs valet sanguinis missio, aliaque resolventia; et vice versâ: v. g. in peste et morbillis non fit inflammatio in majoribus arteriis, sed adest putredo in minoribus, et proindè periculosa, quippe hisce citò venit, aut serpit miseranda lues.

158. Hydropicis aegris non rarò accidit inflammatio, non quia membranae astrictae nimis evadant, sed quia nimis resolutae sint; ex quo fit, ut canaliculi, qui serum solùm accipere debent, sanguinem rubrum admittunt. Sanguis enim ex venis emissus majus occupat spatium, quàm dum in arteriis manet, quia deest vis, quâ comprimi possit, hâc itaque diminutâ extenuatur, et facilè in partes nimis laxas irruit. Ideò maculae purpureae in morbis chronicis pro signo pessimo habendae sunt, utpote hae ab inflammatione et laxitate simul conjunctis oriuntur.

159. Si

159. Si aegrotis hydropicis in fine morbi accidat diarrhoea, humorum corruptionem colliquefactam indicat, de quâ brevi moriuntur.

160. Ad suppurationem ritè promovendam febris modicè temperata est omninò necessaria, aliter nunquàm fiet pus. Ipsi phthifici pus non exspuunt, nisi die praecedenti adfuerit febricula.

161. Si quandò tumores in febribus, bubonum speciem prae se ferentes, appareant, ut in lue venereâ affolet, semper adhibenda sunt emollientia et maturantia medicamenta et remedia, ne reorbeatur materies; educatâ enim hâc, perfecta sanatio obtineri potest; aliter internè fit puris collectio, maximè apud hepar aut pulmonem.

162. In partibus glandulosis inflammatione correptis, semper ferè eas maturantium applicatione disrumpi in spe habere

habere licet; quae res meliùs cedit, quàm eas aperire per scalpellum.

163. Ubi pars aliqua corporis humani ex cursu humorum impedito inflammatione laboret, non sufficit ad eam solvendam liquores fluidos reddere, sed acrimoniam lenire, eosque blandâ indole induere, convenit; nam in gangraenâ et sphacelo fatis tenuis est humor, mali causa, at acerrima adest.

164. In ulceribus strumosis, quibus, loco puris, adest liquor lentus, glutinosus, valdè profunt medicamenta ferruginea cum decocto guaiaci in aq. calcis ppto, modò non hecticus adsit corporis habitus.

165. Ubi lateat sinus, vel fistula, plerumque aderit levis inflammatio in ipsâ cute externâ, nisi admodùm profundè lateat.

166. Cùm strumae et scirri oriantur sub maxillis, plerumque glandulas mesenterii,

fenterii, hepatis, et pancreatis, temporis progressu, similiter affectas fuisse, expertus novi.

167. In vulneratis, qui ob ossa fracta, aliasve ob causas diu decumbere coacti sint, praesertim et summâ curâ cavendum est, ut occiput, scapulae, os coccygis, trochanter, et talus à compressionis injuriis muniantur.

168. Si in febre acutâ aeger perpetuò vomat, ita ut neque sanguinis missionibus, neque clysteribus anodynis cedat vomitus, absintque etiam signa ventriculi inflammationem denotantia, intestina inter se implicari pro comperto habere liceat.

169. Si aeger febricitans, verba quae dixit, statim postea obliviscatur, imminet delirium.

170. Lac, quod ad victum phthisicorum exhibetur, magis diluendum est,
prout

prout increfcatur morbus, ita ut chylus tenuior fiat, et faciliùs per pulmonem tranfeat.

171. Ad calorem hefticum mitigandum nil meliùs inveni, fub morbi initio, quàm pediluvia tepida admoveere ex aquâ et lacte.

172. In omnibus morbis febriculâ, quam hefticam appellârunt medici, comitatis, meritò femper quaerendum eft, annon lateat vomica putrida.

173. In fcorbuticis morbis curandis femper in os, ad linguam et gingivas infpicere debet medicus; hinc enim acrimoniae fpecies prae caeteris patet, an acida an alcalina fit, &c. In priore temperie pallidae funt, et parùm foetet halitus; in alcalinâ verò fufcae, et amurcâ fqualidâ obfitae; in indole muriaticâ plerumque rubent, in ambobus hisce plurimùm foetet halitus. Rarò autem fcorbutus apud Anglos ab acrimo-

niâ acidâ, semper ferè ab alcalinâ, vel muriaticâ, oriri invenietur.

174. Crurum tumor scorbuticus ita et redit spontè, tam nocte quàm die; tumor autem hydropicus ferè semper manè vel evanescit, vel plurimùm diminuitur, at vesperi semper increfcit.

175. Aeger aetate adultus diarrhoeâ laborans, plerumque putredinis poenas luit; hanc autem medicamentis et remediis acidis sanare oportet.

176. Malignitas febris cujuscunque dependet vel à naturâ stimuli, vel à functionibus laesis, ad quae sedulò debet advertere medicus.

177. Si in febre, post magnam corporis jactationem, extensis membris jaceant aegroti, caputque hinc inde tantùm moveant, mors in propinquo est.

178. Nimis

178. Nimis diu vigilantibus coma supervenire solet, et confestim instat apoplexia.

179. Quò citiùs in febre mens à statu naturali multùm aberret, eò citiùs adveniet delirium: v. g. ferox responsum ab homine leni mitique indole praedito, hunc mali comitem praestò adesse praefagit.

180. Cadaveribus phthysicorum dissectis, pulmonem (nisi ex magnâ haemorrhagiâ, pectore externis injuriis laeso, orta fuisset tabes) tuberculis innumeris ut plurimùm obfitum inveni, quorum pars magna pure plus aut minus scatuit; pars altera materie durâ, albescente, granosâ, instar pulveris ex oculorum canceri praeparatione, repleta fuit.

181. Cum à colore vel motu nimio solvatur humor atrabilarius, et per coeliaca ad hepar deferatur, saepè hypochondriacis accidit icterus cum inflammatione.

182. In vomitoriis exhibendis, ubi icterus se coram medico sistat, summa requiritur cautio, ut libera et satis fluida in hepatis regione sint omnia, aliter non rarò à ruptis quibusdam canaliculis malè cedunt.

183. In febribus continuis putridis, aphthae saepè se palàm faciunt, et in ipso ventriculo plerumque incipiunt, et sensim sursum ascendunt; donec totas ferè fauces usque ad labia obtegunt, undè pereunt tum gustus et appetitus, tum obstructis lacteorum viis perit omninò nutritus, cibus unà cum putridis humoribus ab ulceribus hisce effluentibus per anum ejectis, et proindè pessimum detur omen: si verò in labiis primò appareant, plerumque boni sunt moris.

184. Urina in nephritide acutâ, pro ratione mali incrementis, ex rubrà aut flammeâ evadit aquosa.

185. In

185. In vulneribus abdominis, tussis aut sternutatio mala est, eò quòd herniam inducere soleat. Praecavetur prior sanguinis missione, et anodynis; posterior verò ore et naribus clausis.

186. Ubi tumor glandulosus, durus, scaber, et indolescens, ibi scirrus adest; si autem hujusmodi tumor sub ventriculo lateat, alvusque sit dura et maximè astricta, pancreas afficitur scirro.

187. Scirrus diu tolerari potest, si non in acri, putrido, aut melancholico corporis habitu locum habeat; his enim aegris rarissimè ulla requies mali concessa est, sed cursim ad cancerum pergit, praesertim si adsit temperies ad inflammationem propensa.

188. Color cinereus, plumbeus, livescens, dolores lancinantes, scirrum duritie praeditum, non dubio gradu, propere in cancerum ostendunt, praecedente ut plurimùm summo pruritu.

189. Scirrus

189. Scirrus et cancer in intestinis sunt ambo mala insanabilia: scirrus innotescit partim certo dolore, citius vel ferius post pastum aegrum vexante, prout superius vel inferius situs sit; partimque sensatione aegri se ultrò citròque circumvertentis, in quantum scirri molem instar ponderis decidentis sentire videatur. Sanationem autem non admittit, nisi arte excisoriâ, chirurgi experti manu factâ, votis potiri liceat. Diu autem ferri potest scirrus, nisi exasperetur ab acri victu vel humorum versus eum fluxione: quò verò à pyloro remotior est, eò facilius et longius fertur. Consistit itaque curatio in solo assumptu nutrimenti blandissimi, stercoreis quàm minimum efficientis, ut sunt juscula mollissima; et, si malâ forte fiat in eo irritatio aut commotio aliqua, missio sanguinis instituenda est, clysteres emollientes injiciendi, dato simul contra dolores opio, eâ ratione, quâ necesse sit.

190. Cancer

190. Cancer prorsus insanabilis est, nec ullâ arte allevandus, nisi iusculis aut cibis ex summè lenientibus paratis et confectis, clysteribus idoneis et anodynis; sedulò intereà evitando omne acre, cujuscunque sit generis. His indiciis cognosci potest tale malum; scilicet, imprimis, scirri praegressi certâ fide, qui deinceps se exasperari palàm facit: his enim signis ita se habentibus, ut plurimùm illicò subsequitur materiae acerrimae, rodentis, fuscae, sanguinolentae vel faniosae fluxio per anum, quae torminibus horrendis fociata manet, donec mors ultimam malorum lineam ducit.

191. Acida humorum temperies non rarò ab acidis vegetabilibus aut acefcen-
tibus devoratis ortum ducit; eòque maximè, si simul adfuerint inopia boni sanguinis, laxus nimis corporis habitus, et vita ignava et otiosa; hinc puellas pigras et pauperes prae caeteris afficit.

K

Cognoscitur

Cognoscitur adesse pallore vultûs quasi viridiscente, linguae, faucium, et angulorum oculi et gingivarum pallore, morfu seu dolore ventriculi, ructu acido, materiae viridis acidum spirantis per superiora aut inferiora secessu, appetitu ad terrestria, ut cretam, &c. dentium stridore, tanquam ab assumptis austeris, erosione lentâ et scabie cum pallore conjunctâ, urinâ vel tenui et aquosâ, vel cum sedimento albo, crasso, et copioso, cute laxâ, pallidâ, frigidâ, siti non magnâ. Curanda est haec acidi temperies cibis, medicamentis antacidis, maximè autem ferrugineis. Hujusmodi aegri equo continenter provehi in aere puro et sereno debent. Praeter hanc autem acidi speciem, quam lentam appello, datur et alia podagrâ laborantibus familiaris, quae ab acidis fermentatis, vel liquoribus vinosis in ventriculo aciescentibus oriri solet; qualia sunt vina omnia acri acido pollentia, ut Rhenanum, Moguntinum, Florentinum, &c. Senes podagricos et calculo laborantes prae caeteris

ris afficit hoc mali genus, quod tam hujusmodi dolores, tam et vomitum, ruētum acidum, ventriculi dolorem, nauseam, intestinorum tormina, &c. his plerumque adferre solet. Rarò perfectè sanari potest talis temperies; allevatur tamen assumptu ciborum ac medicamentorum alcalinâ indole praeditorum, interposito aliquandò vomitorio aut cathartico, prout stomachi nausea, aut intestinorum tormina, tale medicamentum exhibendum esse indicent.

192. Glutinosa humorum temperies in corpore humano aliquandò simplex est, aliquandò cum acrimoniâ quâdam conjungitur; nonnunquàm vi febris et attritui humorum et canalium in se mutuò debetur, ut in pleuritide, rheumatismo, aliisque morbis inflammatione sociatis contingit; nonnunquàm denique ei sanguinis conditioni, quae atrabilariis, sive melancholicis familiaris est; in quâ, absumptis humoribus blandis et aquosis, manet reliquum atrum, crassum, acre et terrestre, ab unione sci-

licet partium salinarum, oleosarum et terrestrium sibi mutuò nimis cohaerentium. Primae speciei indicia sunt habitus corporis pallidus, anhelus, obesus, arteriarum pulsus tardus, sitis absentia, sensus repletionis ex minimo devorato, appetentia ciborum deperdita, vomitus glutinosae materiae, urina pallida vix olens, saliva lenta, insulsa, nunc copiosa et spontè ore effluens, perindè ac in obesis et stolidis quibusdam, nunc crassa et tenax, pigritia, sopor et mentis torpor, tumores albi, parùm vel non dolentes, spontè nati, maximè ad juncturas et glandulas, ut et crurum tumor hydropicus et pituitosus, vesperi increfcens, manè verò spontè evanescens.

193. Glutinosae hujus temperiei species secunda est simplici longè frequentior, et nunquàm sine acrimoniâ quâdam invenitur; vel enim acidâ conjungitur, vel humoribus putrescentibus, qui, dum in locis variis stagnent, acrimoniam variam, pro stagnantium liquorum naturâ diversâ, gignunt: ut in aegris strumosis, rachiticis,

rachiticis, ictericis, hydropicis, aliisque
 quamplurimis videre est. Lentam et
 acrem hanc humorum temperiem desig-
 nant obvii glandularum tumores, parùm
 vel non dolentes, arteriarum pulsus à na-
 turali non multùm aberrans, urina crassa
 citò putrescens, fitis, artuum lassitudo,
 dolores tam fixi quàm vagi, sine signis in-
 flammationis. Omnium autem humo-
 rum genera in corpore humano, post-
 quàm putrida evadunt, ad alcalinorum
 aut saltem acrium calidorum ordinem
 referri possunt, et debent.

194. Tertia glutinosa humorum spe-
 cies, quae morbis inflammatione comi-
 tatis ortum suum debet, cognoscitur
 adesse arteriarum pulsu duro, calore
 magno, dolore acri, fiti, febre acutâ,
 cutis siccitate fociata, maximè autem
 conspectu pelliculae albae post missionem
 sanguinis. Hujus curatio postulat exi-
 nanitionem sanguinis, et eam plerumque
 repetendam, et pro gradu mali moderan-
 dam, medicamenta diluentia largâ co-
 piâ

piâ devorata, nitrofa, fubacida, et id genus alia, pro vario gradu dominantis morbi. Notatu autem dignum est, quòd non in acutis solis, sed in chronicis quibusdam, praecipuè dolore comitatis, inveniatur haec glutinosa species.

195. Quarta species glutinosa hypochondriacos et melancholicos prae caeteris omnibus occupat; in hac autem, licet ex praedictis humoris temperies est cognitu facilis, attamen adeò vitiatum plerumque fit corporis habitus, ut ejus sanatio integra est valdè difficilis. Quòd autem meliùs intelligantur ea, quae ad temperiei uniuscujusque ex praedictis aptam medendae rationem, suisque gradibus accommodatam, pertinere queant, consulendi sunt imprimis Hermannii Boerhaave aphorismi, nunquàm satis in honore habendi.

196. Si praeter consuetudinem à causâ quâcunque accidet, corporis humani habitum se extenuare et expandere, aut
redundare,

redundare, aliter quàm decet, fient in canaliculis minùs perviis obstructio, dolor, tumor, &c.

197. In omnibus mulierum doloribus, videndum est, an, secundum naturae leges, menstrua benè respondentia habeant; his enim aut retentis aut, suppressis, etiamsi ad dolorem sedandum et mitificandum valeant medicamenta, quae virtute plurimùm polleant, aut maximè in honore sint, nunquàm perfectè revalescet talis aegra, priusquàm hâc ratione naturalitèr se habeat.

198. In doloribus flatuum abundantia comitatis, si ingentes sint, etiamsi absit febris, mitti potest et debet sanguis, aliter ab ipso dolore non rarò fit morbus acutus. Si verò mitior sit dolor, alvi purgatio plerumque sanat, dato postea anodyno, lenitèr sudorem eliciente.

199. In sanguinis missione celebrandâ, curandum est, ut ex lato vulnere liberè effluat

effluat sanguis, aliter de tenaci crustâ albâ, inflammationis verae fociâ atque comite, vix judicare licet; eò quòd colorem ferè rutilum induet. Sin autem, dolore per dies aliquot manente, missioque, more praedicto, sanguine, non appareat hocce crustosum signum, acrimoniâ potiùs quàm inflammatione sanguinem pollere manifestum est.

200. In exinanitionibus ad dolorem quemcunque alleviandum instituendis, semper eligendae sunt illae, quae vel à parte affectâ maximè revellant, qualis est missio sanguinis ex saphaenâ in capitis dolore, vel quae partem ipsam prae caeteris exinanire valeant; ut incisio venae jugularis in eòdem morbo, applicatio hirudinum in haemorrhoidibus, cucurbitularum cum scarificationibus in ischiade, aliisque similibus.

201. Dolores ferè omnes, tam diuturni quàm acuti, à subitis tempestatum mutationibus, praesertim ad solis et lunae

lunae concursus, et ferè semper sub noctem, exacerbantur; quae res imperitos vanâ dulcedine fallit, cum hujusmodi accessiones intermittentium paroxysmis acceptae feruntur.

202. Urina ad eam à jumento profluentem verè referenda est, quae simul ac emissa sit, lactescit, turbida manet, et nunquàm sedimentum deponit.

203. Urina per totum morbi decursum, turbidum et crassum exhibens temperamentum, humoris abundantiam denunciat; quae si sine levamine fiat, malam dat praesagitionem.

204. Sordes linguae putridam sanguinis crasin haud malè ostendunt, et quò densiores, plusque ad nigrum colorem vergant, eò peiores; talibus enim fordibus obsita sunt ventriculi, oesophagi, &c. interiora. Animadvertendum autem est, quatenùs aeger ore aperto dormiat; quippe ex hâc causâ forsan

L

oriatur

oriatur haec mali species, et indè similitudine captus medicus in temerario errore, et maximâ rei ipsius ignoratione, versabitur.

205. Urina crassa in febre subito in tenuem mutata, crebrâ simul meiendi cupiditate aegro laborante, lotium tamen aptâ satis copiâ emittere frustra enitente, cerebrum malè affectum denunciat.

206. Retractatio manûs in febre, nesciente aegro, certum signum est, mortem in propinquo esse; morbo enim afficitur ipsum cerebrum.

207. Si immineat delirii periculum, immittantur imprimis clysteres diluentes et laxantes; dein erecto quantum potest corpore ponatur aeger; foveantur pedes genuum tenus aquâ calidâ; et plantis applicentur cataplasmata, ex fermento panis acidi cum oxymelle confecta, ut tandem desquametur cuticula exterior, et tumeant pedes. Applicentur simul haemorrhoidibus

morrhoidibus hirudines, ut multum sanguinis fundere possint.

208. Quandò in febre continuâ oculi fiant tristes, luctuosi, pulverulenti, cum scabrâ forditie, semiaperti, et spontè inter dormiendum lacrymas demittant, lethale ut plurimùm praebeant signum. In his notatu dignum est, lacrymas per ora stillare, non versus canthos pelli.

209. Hypochondria nimis stricta et tensa in febribus inflammationem ibi futuram docent.

210. Nemo laborat podagrâ, quin priùs laesa fuerit ea humorum exinanitio, quae per cutis meatus factam fuisse oportuit.

211. Si podagrâ laborantes urgeat immanis vomitus, aut stomachi dolor intolerabilis, tunc vomitum valdè ciere et multùm promovere non rarò solent medicamenta cathartica. Haurire au-

tem imprimis debent tales aegri jusculum pulli, vel infusum foliorum cardui benedicti, ut à materiâ in ventriculo hospitante liberentur, et dein, ad alvum liquandam, injiciendus est clyster, ut deorsum derivetur reliquum materiei. Si autem horum usu mitescat dolor ventriculi, et cesset vomitus, die insequenti aegrum devorare oportet tincturae senae, tincturae sacrae q. s. vel similia; et, paucis horis elapsis, immitendus est clyster, si non supervenerint catharsecos futurae signa.

212. Si senex podagricus de ventriculi dolore, cardialgico dicto, iterum atque iterum conqueratur, materies podagrica sursum ad ventriculum derivari incipit, et post paucos paroxysmos laborabit ipse ventriculus. Hi aegri plerumque acidum eructant, vomituque rejiciunt. His omnibus profunt testacea, cum paucis salis absinthii et rhabarbari granis commista, et quotidie devorata horâ decubitûs; quâ medendi ratione, si non levatur

tur aegrotus, manè etiam repetantur eadem. Allevatis autem hōc modo symptomatibus, alvum ope rhabarbari adeò liquidam fervare convenit, ut quotidie ad duas circiter vices fiat exinanitio.

213. Alvus liquida in initio febrium bona, in fine autem plerumque mala est.

214. In febribus ardentibus dictis, calor non ab extremis corporis membris, sed praecordiis, hypochondriis, et spirandi aestu aestimandus est.

215. Quando in febre inflammatione comitatâ, parcè et guttatim è naribus stillat sanguis, indicium est eum ita in corpore cursum suum facere, ut arterias dilacerare possit, sed tamen adeò inflammatam tenere indolem, ut rivuli more effluere nequit. Certè itaque hōc casu valeat arteriarum incisio, eò quòd in iis mala sanguinis copia abundat, undè sine tali ab arteriis exinanitione morientur aegri.

216. Sitis

216. Sitis in febribus ardentibus subito sublata cerebrum affectum denotat.

217. In febribus faciei rubor incrementum, sudores capitis et faciei, nec non et parotides tumentes, inflammationem sursum surgere docent.

218. Rigor, quo diebus criticis solvitur febris ardens, crassum sanguinem è venis in arterias pulsus esse docet.

219. In febribus inflammationis signis comitatis, si quae circa praecordia caeleant, et extrema frigeant, statim mittendus est sanguis.

220. Oculi inflammatio, ophthalmia dicta, est morbus frequentissimus, imò et malà fortunà contingit, se caeterorum malorum primam ante omnes evadere causam: licet enim ipse morbus sanetur, tamen adeò valere possit mali perseverantia, ut ipsius oculi humores progressu

gressu temporis fiant craffi, et cum membranis quibus cincti sint non solùm minus perlucidi, sed prorsus opaci redduntur.

221. In diuturnis oculorum fluxionibus, ubi non multum doloris adfuit, misso sanguine, et dato medicamento cathartico, quo fiat valida alvi ductio, optimo successu spiritum vini Gallici more epithematis applicavi. Tali enim casu oculorum membranae, craffis nimis humoribus farctae, adeò dilatatae et debilitatae evadunt, ut auxilium ex lenioribus et laxantibus admotis, non solùm frustrà esse, sed indè tristem morbum reddere deteriorem pro certo habeo. Si verò exhibitis his persistet fluxio, applicentur pone aures causticum aliquod medicamentum, quo inuratur cutis utrinque. Ulcera hòc modo excitata diu aperta servanda sunt, simul et oculo malè se habenti praedictum epithema imponere fit negotium nequaquàm negligendum.

222. Ophthalmia

222. Ophthalmia est nonnunquam morbus acutissimus, et ex iis quosdam novi, qui missionem sanguinis aequè postularunt, ac si pleuritide saevissimâ laborassent aegri.

223. Medici ferè omnes in ophthalmiâ collyriis utuntur, vel externè applicant frigida. Talia verò, teste meâ experientia, plerumque vel nihil, vel malum efficiunt, partim irritando, et humores majori copiâ ducendo, simul et condensando. Forfan in ipso initio aliquid repellendo prodesse queant; plus tamen damni quàm opis afferre solent, nisi reverà admodum leve sit malum.

224. Quamplurimi scriptores medici vesicatoria nuchae applicata in ophthalmiâ laudant. Haec nonnunquam aliquid boni efficiunt; saepiùs tamen irritatione nimia malum augere reperientur; prodesse quidè possunt in diuturnis senum fluxionibus, si diu aperta ferventur; ut

et

et in aegris laxis, cachecticis, pituitosis, et quibusdam hystericis, qui alias exinationes malè ferunt; his tamen omnibus ulcèra excitare, quae fontículos vocant, multò magis ex usu fuisse novi. Alii balnea frigida laudant; caput tamen implere solent, et in ophthalmiâ inflammatione comitatâ valdè obsunt: convenire quidem haec possunt strumosis et scrophulosis dictis aegris, quibus habitus corporis laxis et flaccidus adsit, glandulaeque glutinosâ materiâ infarciantur. Reliquis autem aegris plùs profunt balnea tepida, partibus inferioribus inguinum tenus admoda.

225. In saevâ ophthalmiâ, etiamsi unus tantùm oculus afficiatur, convenit ambos obtenebrare; motus enim sani dolentem turbat.

226. In ophthalmiâ diuturnâ, si adsit luis venereae suspicio, aut in conspectum veniant aliquae glandulae, quae succis strumosis infarciantur, catharticis ex ar-

gento vivo confectis uti convenit. Huiusmodi ophthalmiae raro tanto dolore comitantur, quàm quae inflammatione fociatae sunt. Cùm autem malis his diuturnis non tantùm peccet partis ipsius habitus, quinetiam humores, qui cursum suum faciunt, acriores fiant, proindè remediis morbi genio appropriatis corrigendi et curandi sint.

227. Paroxysmus in febre remittente vel intermittente, citiùs quàm solitus fuit superveniens, eam in acutam continuam abire praefagit. Ubi itaque ea res accidat, ita priùs calorem attemperantibus redigenda est febris, ut corticem Peruvianam tutò tum exhibere liceat, atque ut ejus imperium sine ullâ molestiâ perferre queat; quae ni eo modo tractetur, pedibus properantibus ingravescet in horâ periculosa febris.

228. Valent in phrenitide prae caeteris copiosae sanguinis missiones, precipuè ex venis inferioribus, et dein ex jugularibus,

ribus, aut etiam incisio arteriae temporibus sitae, ut et alvi purgatio per ista cathartica, quae calorem valdè minuere queant: haec autem omnia audacter celebranda et repetenda sunt, nequaquam omissis remediis diluentibus.

229. Ferocitas aegri phrenitide laborantis eam plerumque à delirio distinguit, et membranas cerebri simul inflammatas esse denotat.

230. Distingui debet phrenitis in veram et symptomaticam. Vera semper dolorem fixum capitis ingentem, lancinantem praegressum habet: altera fit per nervorum consensum, nempe à diaphragmate inflammato, vel à materiâ febrili ad caput abundè delatâ: in primâ, respiratio est magna et rara, in alterâ verò, scilicet à diaphragmate laeso, parva et infrequens, nec non et à morbi initio hypochondriis fursùm attractis comitata.

231. Rubor oculorum et faciei, vultus torvus in phrenitide indè oriri videntur,

quòd sanguis per internam carotidem nisi aegrè circuitum facere nequit, undè majori copiâ per externos ramos carotidis permeare necesse est.

232. In omnibus morbis acutis, quàmprimùm somni turbulenti invadant, quasdam ex cerebri membranis inflammatione affici non temerè creditur; hos si paulò diuturniores evadant, insequetur delirium, et mox phrenitis, et praecipuè si incrementum vigiliae.

233. Si aeger delirio laborans, et citissimè respirans, profundè et tardè spirandi manere fungi videatur, imminentis phrenitidis est signum, quippè non sentit molestiam respirationis, et difficilem per pulmonem sanguinis cursum.

234. Singultus in phrenitide verâ dictâ, malum ad cerebelli medullam porrectum esse denotat.

235. Dentium stridor in phrenitide nervorum distentiones adesse denunciat, et semper ferè signum est lethale.

236. Extre-

236. Extremorum dolor non rarò solvit phrenitidem; profunt igitur vesicatoria inferioribus artubus admota, nunquàm verò nisi praemissâ largâ sanguinis missione.

237. In longis summisque deliriis opium sub initio nunquàm prodest; dari tamen possunt satis tutò diacodiata acidis conjuncta.

238. Dignoscitur morbus comitialis ab apoplexiâ, comate, lethargo, paralyfi, et ejus generis morbis per nervorum distentiones, quae sub aspectum veniunt. Cùm autem hae jam cessâsse videantur, jacent hujusmodi aegri ut apoplectici; nonnunquàm illae recrudescunt; iterumque redit morbus, apoplexiae prae se speciem ferens, aliquandò non: et sic deinceps, pro gradu paroxyfmi *.

* Vid. Ricardi Mead Monit. et Praecep. lib. i. p. 191. ubi quod hujus morbi interest fusiùs tractatur.

239. Si

239. Si malum quoddam irritans sit in causâ, quâ fit artûs aut membri aliqujus particularis distentio seu spasmus, scilicet, si lateat humor acer circa pedes, tum locum exulcerare et apertum tenere, facilè possumus. Hâc aut simili medendi arte, medici Chineses se omnem morbum comitiales sanare posse credunt; inurendo, scilicet, crustam ad tendinem Achillis, et acum inducendo filo armatam infra eum, ut eo modo pars per aliquot menses in suppuratione, relicto filo, detineatur. Id est, setaceum intra os tibiae et praedictum tendinem constituunt. Talis quidem inustio, haerente fomite morbi in parte aliquâ singulari, optima est, modò sedi morbi quàm proximè instituatur: prodesse etiam potest gradu quodam in morbo idiopathico dicto, quatenus humorum fluxionem ad inferiora derivari cogit.

240. Prae caeteris ob motum lentior-
rem in canaliculis mesentericis et hepa-

ticis haeret malum, quod morbum hypochondriacum constituit. Ob has rationes valdè turbantur ventriculi officia, simul et bilis aliorumque omnium humorum fecernendorum natura et temperies.

241. Tristes et atrabilarii plerumque scirros habent in pancreate, hepate, et mesenterio, eamque ob rem evenit, quòd melancholici anxietates sentiunt in hypochondriis.

242. Sputatores, qui salivam copiosam edunt, viscera in abdomine sita infarcta habent; tenuis quippe humor in cursu suo impeditus, ad glandulas superiores transit, et per eas excerni necesse est.

243. Tumores, qui linguae radicem occupent, et epiglottidem in glottidem compingunt, raninas venas secari postulant.

244. Si in devorando cibo aut victu, ut ut molli et tenui, vehementem dolorem sentiant

fentiant aegroti, palatum et muscoli hocce munus obeuntes inflammatione laborant.

245. Si muscoli ossis hyoidis inflammantur, aegri inclusum in ore bolum benè ferunt; devorare tamen non possunt, saltèm non nisi summo cum dolore.

246. Si superiora laryngis occupet morbus anginosus dictus, vox fit acuta, stridula, et clangens, respiratio parva, dolens, frequens, erecta, arteriarum pulsus subito vacillat, cum summis in spirando angustiis; quò verò propius glottidi et epiglottidi malum, eò pejus.

247. Si sola pharynx laboret, respiratio erit satis libera, devorationis munus dolens, vel impossibile; materia quae devorari debet per nares redibit, vel in asperam arteriam trusa, tussim violentam excitabit.

248. Si

248. Si tonsilla, uvula, palatum, musculique his inservientes, inflammentur, tum devoratio ut suprâ; sed respiratio per nâres difficilis, vel nulla, per fauces etiam parva et angusta; excretio et salivæ sputum molestum et perpetuum; in aure internâ, et viâ eò à faucibus tendente, dolor acutus, crepitus in aure, dum devorare moliatur aegrotus.

249. Angina orta ex translatione materiae, quae alicujus alius morbi inflammatione comitati in causâ fuit, nisi externè appareat tumor, quo brevî se exerat suppuratio, pro lethali aestimanda est.

250. Cùm morbus partes devoracioni inservientes tantùm occupet febris, licèt majori vi saevire videatur, quàm cùm afficitur respiratio sola, non tamen exindè aequè cita mors veniet: hòc casu tamdiù juscula, parvâ copiâ in anum immissa, nutrimenti boni munere fungi debent, quamdiù aegroto non liceat ea devorare:

N

clysteribus

clysteribus enim adjuvantibus ad plures dies protrahi possit hujusmodi aegrotantis vita, dum interea ad suppurationem felicem, quam optent medicus et vicini, adducatur apostema.

251. In anginâ lentâ, pituitosâ dictâ, haud alienum est vaporibus humidis aquosis fauces emollire et levitèr stimulare, ut crassus educatur lentor, curando simul ut aegroti caput situ erecto detineatur, ne exindè in partes morbosas major fiat humorum fluxio; at demùm levatâ horum ope pituitae mole, vaporibus ficcis ex thure, myrrhâ, et benzoino accensis, exprimenda sunt reliqua, simul et partium laesarum vires instaurandae.

252. Surditas, quae à lue venereâ ortam suam sumit, fit plerumque ab ulceribus ad posteriora faucium; his, si se simul comitem praebeat aurium dolor molestus, atque ulcera parùm diù incurata maneant, ut plurimùm perit auditus, et saepè nasus ob membranarum vicinitatem.

253. Anginae conspicuae non conspicuis plerumque minùs periculosae.

254. Angina paralytica, à quâcunque causâ orta, est rarò sanabilis : tentari potest ea res medicamentis antiparalyticis et gargarismis stimulantibus.

255. Anginâ, quae in morbis comitialibus, hypochondriacis, hystericis contingere solet, et finito paroxysmo perstet, plerumque missio sanguinis instituenda est, et revellentia cum emollientibus et discutientibus externis, ut in ipso paroxysmo, ex nervorum distensione orto, admovenda.

256. Si aegroto anginâ laboranti devoratio fiat impossibilis, nec clysteribus nutrientibus sustentanda sit vita, statim ope syringis tubo flexili ex corio confecto armatae, cui appenditur globulus plumbeus cavus multis foraminibus pertusus, aliquid moliendum est, an in ven-

triculum immitti possint tum alimenta
tum et medicamenta idonea*.

257. Pro aureâ regulâ habenda est frequens, scilicet, nunquàm aegris melancholicis, hypochondriacis, dicendum est, eos laborare hisce morbis, nec quòd moesti sint, neque quòd se aliquandò jucunditati dent, ut se ludis oblectent: de his cum tertio quòdam adstante colloqui oportet, nullo ad eos habito respectu; tunc enim anscultabunt, et ex se ipsis perficient munera, quae sunt in votis.

258. Balnea tepida, ubi in melancholicis adsit rigidus aut astrictus nimis corporis habitus, ut plerumque fit, egregio sunt usui.

259. Melancholici rarò taedium absolutae sanationi tribuendum tolerabunt, undè fit, quòd rarò sanantur; et medi-

* Lectu forsàn non indigna invenientur, quae de anginâ notavi in Richardi Mead Monit. et Praecept. lib. i. pag. 207.

camenta

camenta ad symptomata praesentia allevanda, potiùs quàm ad morbum ipsum debellandum dirigere neceffe est *.

260. Peripneumonia ponit inflammationem acutam in arteriis bronchialibus, vel arteriis verè pulmonariis natam: haec illâ longè periculosior, et inceptâ primâ totis viribus insequitur altera; maturè igitur secum meditari oportet medicus, quo pacto adversum haec omnia proficiscendum est, ne istud malum eveniat.

261. Ex pulmonis naturâ spontè patient et periculum et sanationis difficultas in morbis peripneumonicis; quippè vix nisi à largissimâ sanguinis missione expectari possit ea revulsio, quae in morbis inflammatione maximâ comitatis fit quàm maximè necessaria.

* Quo clariùs intelligantur ea, quae ad hujusmodi aegrotorum morbum et curationem pertineant, consulenda sunt Richardi Mead Monit. lib. i. pag. 64. 200. lib. ii. p. 124. 216.

262. Perip-

262. Peripneumonia à pleuritide parum differt, nisi sede, imò obstructis finibus arteriae bronchialis fieri potest inflammatio ad intercostales, eò quòd nunc ex ipsâ aortâ, nunc ex primo, secundo, imò saepè ex octavo intercostalium pari originem trahit haec arteria.

263. In saevâ peripneumoniâ sanguis emissus plerumque admodum tenuis ob crassa in pulmone retenta. Notatu enim dignum est, quòd pulmo post mortem in hóc morbo admodum gravis, et instar sacci sanguine pleni repertus fuit.

264. Notatu dignum est, multa dicta fuisse à medicis scriptoribus de resolutione benignâ in peripneumoniâ, cujus signa et sanandi modus à peritissimo Boerhaave describuntur; sed hisce dictis nequaquàm fidendum est; indè enim vel mortem vel phthisin plerumque fieri proculdubio constat.

265. Vult

265. Vult Boerhaave suppurationem in morbis pleuriticis et peripneumonicis semper fieri, nisi resolutio obtineat ante quartum diem: naturae autem legibus aut normae non convenit haec doctrina; quippè hujusmodi aegros quamplurimos novi, quibus diutiùs sine ullâ suppuratione duravit dolor lateris vehemens.

266. Fallit medicum pulsus ut plurimum in morbis pectoris; ideoque ubi pulmo obstructionibus laboret, pro gradu obstructionis et inflammationis, aut respirationis liberae defectu, mittendus est sanguis.

267. Si accidat materiae idoneâ indole praeditae resolutio in peripneumoniâ, vel per urinam vel per alvum, fit plerumque diebus criticis, scilicet tertio, quinto, septimo, nono, undecimo; sin verò neque hoc fiat, neque alio modo levantur hujusmodi aegri, certè suppuratio fiet intra quatuordecim dies. Talem materiam

riam per systema canaliculorum humores vehentium vagari, et cum sanguine commisceri novimus, si arteriarum pulsus sit vacillans, non constans uno momento, sed inaequalis robore et tempore. Idem accidit puerperis, cum sanguis ad mammas per venas uterinas defertur, vel transitu alius alicujus materiae.

268. In peripneumoniâ semper imprimis praecavenda est suppuratio; at urgentibus signis eam ex necessitate futuram esse, cavendum est, ut quàm minima fiat; ideoque regulae primae, à Boerhaave in Aphorismo 855 traditae, parum fidei in praxi adhibendum est, nisi re ipsâ conficitur pus.

269. Si peripneumoniâ laborans per suppurationem levamine aliquo potiatur, attamen vivendi pravissimè vetustum morem revocet, glandulae, quae sine suppuratione aut solutione manserint, fient scirri.

270. Lateris

270. Lateris dolor acutus rarò fit in ipsâ pleurae membranâ, sed plerumque in musculis intercostalibus, eò quòd dolet aeger in inspiratu, quo tempore costae sibi mutuò propiùs adducuntur per hos musculos, et ipsa pleura magis laxatur, et vice versâ, dum perficitur exspiratio.

271. Pleuritis notha dicta sedem suam ut plurimùm supra costas habet; vera autem intra eas; quippè peractâ suppuratione pus in thoracis cavum fluit. Prior his indiciis cognoscitur, scilicet, dolore lateris, pulsu molli fociato, nec non et febris et inflammationis absentiâ.

272. Licet ambo latera occupet morbus qui pleuritis nominatur, ut et alias partes, sinistrum latus autem frequentius afficit, quia arteriae intercostales ibi minutissimae fieri incipiunt. Acutissimus autem dolor fit, cùm oritur hic morbus sub scapulis.

O

273. Fal-

273. Falluntur saepè medici, cùm pleuritis in peripneumoniam transit, quod saepè fit in vigore morbi. Distingui verò potest hujusmodi transitio per signa peripneumoniae ipsius, praecipuè verò respiratione difficili, pectoris gravitudine, doloris in latere ut plurimùm remissione, arteriarum pulsu molli, frequenti, et debili, genis rubentibus.

274. Paraphrenitis distinguitur à pleuritide, quia dolor non est in latere, sed circa diaphragma ad extrema costarum, finemque ossis sterni, et instar cinguli thoracem ambit, et arctat. Praetereà in pleuritide respiratio musculis abdominis muneribus appropriatis perficitur, in paraphrenitide verò maximè cum musculis thoracis, cum crebrâ et celeritèr repetitâ respiratione, et quasi duplicatâ et anhelâ, et aliquandò cum suspiriis et longis intervallis, et delirio continuo.

275. Hepatitis dicta distinguitur à pleuritide, in quâ dolor non est pungens, sed

sed gravans in regione hepatis circa hypochondrium dextrum, tumorque saepè infra costas spurias notandus est; respiratio plerumque libera est, et ad libitum expandi possit pulmo.

276. Quamdiù in pleuritide arteriarum pulsus maneat magnus et durus, licèt dolor admodum urgeat, spes est boni exitûs; sin verò mollis fit pulsus, nec multùm caleat nec meliùs se habeat aeger, malum praebetur omen, quippè sanguinem in pulmone sisti denotat *.

277. Nil melius in pleuritide quàm largus haemorrhoidum fluxus; promovendus est itaque omnibus modis.

278. Subitus stupor, gravedo, dolorque in brachiis, dum urgeat pleuritis, materiam fluxam reddi, et ad cor fluere ostendit, et proindè bonum denunciat.

* Hanc observationem dedi in annot. ad Ricardi Mead Monita, &c.

279. Dum fiat missio sanguinis tussire et fortiter respirare debent aegri pleuritide laborantes, ut fluxio sanguinis melius expediatur, aliter saepè vix effluet, et parum boni recipient.

280. Suppurationem in pleuritide inceptam esse indicia sunt, transitus doloris pungentis in hebetem, inflammationis diuturnitas, spirandi angustia, et facilius decubitus in affectum quàm sanum latus.

281. Sanguis in pleuritide brevè fit pellitus, seu crustâ albâ obductus; si verò pleno fluxu è brachio missus exeat, fiatque ruberrimus et coccineus, pessimum dat omen: hi enim aegri saepissimè moriuntur, eò quòd inflammatio majori putredine conjuncta indicatur.

282. Si à pleuritide, dum vigeat morbus, dolor sine causâ manifestâ subito cesset, remittatve cum arteriarum pulsu debili et sudore frigido, fiet gangraena.

283. Dolores

283. Dolores ventriculi, ex ejus inflatione aut habitu flaccido et debili orti, sanandi sunt, plerumque ut intestinorum dolores, colici hyfterici dicti; maximè autem vomitu leni, medicamentis catharticis, amaris, tincturâ rhabarbari, &c. ratione habitâ ad specialem humoris latentis naturam, an sit acida, biliosa, &c.

284. In pertinacibus intestinorum morbis curandis, semper respiciendum est, an adfit febris; hâc enim datâ semper adest inflammatio, et vice versâ.

285. In morbis intestinorum clysteres ex aquâ, aceti aliquantulo temperatâ, nonnullos sanârunt, irritis aliis quibuscunque remediis.

286. Quando in intestinis aderint abscessûs rupti signa, cautissimè et pedetentim exhibere oportet quae ad victum aequè ac medicamenta sint necessaria; quippè ex fero lactis et jusculis mollissimis

mis alendus est aeger; si enim panem vel carnem edat, vix sanari potest; dari solum debent ea, quae stercoreis quàm minimum generant.

287. Est icteri species quaedam, quae à pituitâ lentâ et glutinosâ bilis canaliculos infarciendo, ejusque transitum aut cursum impediendo, oritur. Id ipsum cognoscitur adesse à signis inertis pituitae multò antè praegressae, arteriarum pulsu plerumque tardo, vomitu lentoris glutinosi, appetitu deperdito; nec non et à vitâ desidiosa praegressâ, quae ex se ipsâ ad pituitae cumulum quàm maximè conferret. Sananda est haec icteri species vomitu leni, catharticis attenuantibus, remediis dissolventibus, amaris, aromaticis, saponaceis, alcalicis, et tandem fontibus medicatis ferrugineis.

288. Color in ictericis non semper est flavus, sed differt pro colore bilis ipsius: videlicet, in atrabilariis ater est; si verò bilis sit viridis, color cutis fit naturali viridior.

289. Cùm

289. Cùm arteriae phreniticae multos ramos ad hepar dimittunt, non rarò evenit, quòd, inflammato hepate, citò fit circa diaphragma malum, quod apud medicos appellatur paraphrenitis.

290. Bilis sanguine mista eum in aquosum liquorem resolvit, undè facilè nascitur hydrops.

291. Lien, obstructo ut plurimùm hepate, fit tumidus et hebes; restituto autem humorum cursu satis libero, obtusè dolet.

292. Qui ictero laborent, errori fidem periculi pleno adhibebunt, si ad credendum possint animum inducere se integrè sanatos esse, dum maneat durities, gravedo vel dolor, aut spiritûs difficultas, anhelanti similis, primo quòque tempore cùm hinc atque illinc se movere cogantur.

293. In

293. In morbo colico hysterico dicto, si aromatum et anodynorum ex opio confectorum usu brevè non cessent symptomata, in his non persistendum est, ne fiat vera inflammatio; sed emollientibus more colicae biliosae curandus est aeger: exinanitio materiae viridis acidum in ventriculo hospitare plerumque denotat.

294. In omnibus doloribus febre comitatis, cujuscunque generis sint, missio sanguinis instituenda est, quam plerumque subsequi debet catharsis; exceptis tantùm intestinorum inflammationibus. Eadem monita observanda sunt, etiamsi per aliquot menses obtinuerit dolor: hòc autem casu lentiori cursu quàm in ipsis acutis procedere oportet.

295. Si sanguis missus pleuriticâ crustâ dictâ obductus appareat, semper ferè repetitionem postulat; imò etiam pro gradu

gradu tenacitatis et quantitatis hujus materiae plus minusve craffae solet vigere inflammatio.

296. Si in morbis podagricis, rheumaticis, aut similibus, exinanitiones frequentè instituere necesse fuit, et postea ob malum corporis habitum tumida persistent crura, fasciis sensim coarctanda sunt; curandum autem sedulò est, ut liberè respiret aeger, alitèr per humorum repulsum adveniet forsàn suffocatio.

297. Incipit semper sanguinis sputum cum tussè, et plerumque exit sanguis ruberrimus, tenuis et spumans, cum arteriarum pulsu molli, parvo, et undoso dicto, nec non et sapore falso in ore praegresso. Hinc itaque habenda sunt diagnostica quaedam maximi momenti, scilicèt, an ex ruptâ parte aliquâ ventriculi, vel pulmonis, et à quâ praecipuè exeat sanguis; quippè prior cum nausèâ, cibi fastidio, dolore ventriculi, et vomitione forti ejicitur; et sanguis gradu

P

quòdam

quôdam coagulatus et concretus ob moram in ventriculo apparet, imo et non rarò insignitèr foetet, et frustis largis ejicitur; posterior autem semper cum tusse et sensu titillationis partis affectae excernitur.

298. Phthisis vera pulmonaria incipit ut plurimùm cum oppressione onerosâ vel dolore pulmonis, dyspnoeâ, et tussiculâ siccâ, vesperi saepè exacerbâtâ, et semper anhelâ ad motum aut ascensum acclivem. Haec symptomata in juvenibus, mediaeve aetatis hominibus, si febre conjungantur, peripneumoniam veram inducunt, in senibus notham: si verò vel absit febris, aut forsan levis tantùm febricula, quae sine insigni incremento vel levamine diu obtineat, phthisin juvenibus secum afferre solet.

299. Dantur verò phthisici quamplurimi, praesertim apud Anglos (et, eheu! magnus est eorum numerus) qui sanguinem nunquàm exspuerunt; in his
pulmo

pulmo tardiusculè obstruētus et sensim putridus evasit, nullo sanguinis sputo accedente. Quamvis autem permulti ita fiant tabidi, sanguineae excreationis prorsus expertes, exulcerato sensim pulmone, factâ tamen aliquâ haemorrhagiâ, citatiore pede currit morbus.

300. Qui sanguinem spuunt, aliove aliquo modo ejiciunt, non sanantur, dum arctis utantur vestibus; quippè compriuntur venae et implentur arteriae.

301. Spirandi angustia, licet sit satis difficilis, rarò in senibus phthisin efficit, contrà verò in juvenibus, licet multò levior: prioribus verò, accedente calore febrili, peripneumoniam notham dictam inducit.

302. Si sedato sanguinis sputo ex pulmone in bono habitu corporis (et praecipuè si à vi externâ ortum fuerit) brevique exspuatur materia purulenta, alba, inodora, spes est; nam sine hac consoli-

dari nequit vulnus: contra verò in vomica diù antè ruptâ; quoniam materiem affiduò renovatam ostendit.

303. Anxietatis, calorisque post pastum praecautio, vel quantum fieri potest mitigatio aut diminutio postulat, ut dentur cibi leves, et liquidî, qui eò magis dilui debent, quò anxietates majores, et sanguis chylusque difficiliùs per pulmonem transeant. Convenit etiam, ut exigua copiâ, et per vices frequentes exhibeantur, undè multò faciliùs per pulmonem circuitum suum faciet chylus.

304. Limaces hortenses, cum sale et aceto, vel per se comesti, multis phthificis utilissimos esse novi: his etiam cum fructu insigni exhiberi possint, quibus lac minimè placeat, infundendo vel levitèr coquendo cum decocto oryzae, hordei perlati dicti, vel similia.

305. Quibus in sputo (ex morbo recenti) appareant lineolae sanguineae cum

pure commistae, tales aegri nonnunquàm sanantur; quibus verò sanguinea materies se in guttulis palàm faciat, nunquàm; quippè acorem putrem, et sanguinis dissolutionem magnam, denunciat tale sputum.

306. Mulieres ob menstrua retenta aliquandò statis temporibus è pulmone sanguinem ejiciunt; et indè non citò tabidae fiunt. Talis autem consuetudo quamprimùm corrigi debet: difficultas verò sanationis efficiendae hìc sita est, scilicèt, quòd medicamenta, quae emmenagoga appellârunt medici, et quae sanguinem calefacere solent, canaliculorum pulmonariorum ora dehiscencia, aut non satis firmè occlusa, de novo aperiunt. His autem maximè profunt balnea tepida ad lumbos porrigentia, sanguinis missio ex saphaenâ, applicatio hirudinum venis haemorrhoidalibus, applicatio emmenagogorum cum opio ad uteri regionem, datis aliquandò catharticis mitioribus, vel potiùs clysteribus stimulantibus, aut suppositoriis,

suppositoriis, aliisque impetum sanguinis deorsum derivantibus: quibus conjungere oportet vapores astringentes, in pulmonem ope syphonis receptos, ut pars infirma roboretur.

307. In saevâ tussē, obortâ à laryngis tracheaeve titillatione, et in raucedine, applicationes externae, scilicet, emplastrum de sapone cum opio, cataplasmata anodyna et discutientia profunt; ut et in tussē puerorum convulsâ aut ferinâ dictâ.

308. Laudant ferè omnes medicinae scriptores fonticulos inter scapulas positos ad tussē levandam, materiemque pulmones exedentem aliò derivandam. In verâ autem phthisi talem effectum indè provenientem mihi nunquàm observare contigit: senibus autem cachecticis, et serosâ colluvie oppressis, indeque tussē affectis, haud rarò utiles novi.

309. Ubi renes inflammatione affecti fuerunt, si quandò adsint signa resolutionis,

tionis, praesertim urina rufa instar coffee, promoveri debet per balnea tepida, et medicamenta diluentia, diuretica emollientibus conjuncta.

310. Si in renum calculo adsint vomitus, ventriculi nausea, &c. non sistendi sunt, sed lenibus promovendi.

311. Nunquam transit calculus, dum constringuntur renum membranae: ideoque in animo semper habendum est hoc propositum, scilicet, vires debilitare, ureteres emollire, et magnam liquidorum diluentium et emollientium copiam suppeditare, adjectis simul anodynis lubricis, et saponibus mitissimis.

312. Si in rene adsit suppuratio, tentanda sanatio est per emulsionem oleosam cum decocto ex quinque radicibus aperientibus confectam, cum sero lactis aquâ Spadanâ, adhibitis intereâ lenissimis balsamicis, et victu mitissimo; quibus omnibus inceptis, sine ullâ intermissione aegrum diu permanere oportet.

313. Calculus

313. Calculus vesicae cognoscitur adesse ex sensu molis onerosae in parte affectâ, ex dolore ante et post lotii effluxum, eumque per stillicidium tantum emissum, cum sedimento multo, crasso, glutinoso, ponderoso, accedente plerumque pruritu ad caput penis, frequenti desidendi cupiditate, ac dolore, ubi urinam licet paulatim expellere necesse sit, mictu faciliore dum in dorsum decumbat aegrotus, ut et immisione digiti in anum et praecipue catheteris in vesicam.

314. Calculus diu manens in vesicâ, ulcera, puris mictum, cum multo gravi muco sociatum, stranguriam, et febrem, quam medici hecticam appellârunt, efficit.

315. Si in nephritidis calculosae paroxysmo delapsus sit calculus in vesicam, et apto tempore, neque propria sua substantia, formâ arenae, sabulive excernitur, tentanda via est quâ expelli queat, scilicet,

ſcilicèt, deſidendo in aquâ calidâ, inji-
ciendo oleum olivarum, &c. in vias uri-
narias, ipſamve veſicam ope catheteris,
fricationibus partis affectæ, clyſteribus
oleoſis lubricantibus, vel his non proſi-
cientibus, ſtimulantibus, ut fiat frequens
tenefmus, vel ſuppoſitoriis ejuſmodi. In
his autem exhibendis non tantùm liberè
de aquoſis lenibus bibendum eſt, ſed, non
obſtante frequenti urinam reddendi co-
natu, cohibenda eſt urina in veſicâ,
donec valdè plena fuerit, ita ut factâ
quaſi urinae cataractâ, magis extendatur
ſphincter veſicae, et majori urinae im-
petu propellatur lapillus.

316. Si calculus in urethrâ immobilis
haereat, fotu, injectione oleoſâ, ſuctu et
inflatu, ope canalis ad conum ſimilitu-
dine accedentis; vel his non responden-
tibus, inſtrumento idoneo arte chirur-
gicâ adminiſtrato educi debet. Qui in-
teſtinorum doloribus, quos colicos me-
dici appellare ſolent, obnoxii ſunt, pri-
mum morbi calculoſi impetum pro tali

Q

morbo

morbo plerumque habent; et reverà in his satis difficultè distinguitur hic morbus in ipsâ ejus tentatione, ob vomitum, aliaque signa utrisque familiaria. Dolor autem colicus post cibum potumve assumptum semper increfcit, utpotè intestina ex iis devoratis in motum excitari neceffe est; in nephritico autem non ita; quin potiùs post paucas indè horas ab adventu novi blandique chyli, mitiùs se habet; ideoque haec differentia est notatu dignissima.

317. In urinâ ciendâ, cùm renes à calculis adeò malè se habeant, ut per ureteres indè descendens urina vix aut ne vix quidè in vesicam destillare queat, vitandus est sudor; et quoad spem à vesicatoriis admotis, si quidè istaec rarò ante diem secundum, aliquandò non ante tertium renes aut ureteres stimulare, vel stranguriam efficere incipiunt, ex his ad urinam ciendam ante hoc tempus parum auxilii expectandùm est.

318. Si

318. Si renes ulcere affecti sint, purulenta materia, quae in urinâ reddendâ subfidit, verum pus plerumque refert; si verò vesica tali morbo laboret, non tantum purulenta, sed admodum glutinosa et ponderosa est materies. Haec dissimilitudo adeò notatu digna, forsan ab ipsa naturâ membranarum animalium, è quibus conficitur gluten pro fabris lignariis, et carnosâ renum substantiâ oriri potest; saltem verò quaedam ad artem chirurgicam spectantia, et ad indolem temperiemque diversam puris, quod ex membranis, vel partibus carnosis, suppurationis opus subeuntibus, more naturali genitum sit, clariùs explicari possunt, si de hisce rebus cogitatio seria suscipiatur.

319. Calculi albi minùs friabiles sunt, cinerei minùs facilè exeunt, caerulei maximè omnium metuendi, siquidè m duriùs concrescunt, nec friabiles sunt.

320. Pruritus, qui à lithotomis tanquàm signum certissimum calculi in vesicâ latentis, multùm herclè fallere solet.

321. Calculosis, dum torquentur, pedes inter se, subindè mutatis vicibus, implicare familiare est, quod aegrotis, qui intestinorum tormina pati solent, non aequè accidit. Hi enim non solùm se ultrò citròque incurvos tenent, sed et pedes et crura fursùm trahunt*.

322. Febris intermittens alios morbos saepè simulat; cùm autem inflammationis cujusdam speciem sibi assumit, missionem sanguinis pro ratione morbi simulati plerumque postulat, antequàm exhiberi debet cortex Peruviana. Cognito autem, signis sibi propriis, morbo simulato, datâ tum cortice Peruvianâ certè sanabitur Proteiformis morbus.

* Plura, quae ad morbos renum et vesicae spectant, inveniet lector in Ricardi Mead Monit. et Praecept. lib. ii. p. 52. 188.

323. Arteriarum pulsus in febribus curandis maximi est momenti, non tantum ratione roboris, viriumque aegroti, verum et ratione partis affectae, quippe eadem symptomata, quae cum pulsu frequenti et debili debilitatem aegri ostendunt, cum pulsu tardo cerebrum oppressum denunciant, et exinde certa saepe praebentur indicia, quibus agnoscat medicus, quid de humoribus agendum est, an eos solum exaninire, an in aliam partem derivare optimè conveniat.

324. Febres, quae apud medicos nervosae et ardentes appellantur, prorsus inter se repugnant, discrepantque; quippe qui febre nervosâ laborent, non solum flaccidum nimis corporis habitum habent, sed debili nimis cursu vehuntur humores: reverà enim debilitate solâ à caeteris febribus continuis seu putridis seu ardentibus apertiùs inter se distinguuntur. Aestate plerumque sese obviàm dat febris nervosa, licet aliis anni tempestatibus

tempestatibus non rarò occurrit, maximè autem cùm caeli temperies frigida in calidiorè mutatur. Incipit haec febris plerumque frigore leniori, quàm solent pleraeque febres continuæ: huic succedunt arteriarum pulsus celer et debilis, virium languor, nausea aliquandò et vomitus, cum alvo nunc nimis fusâ, nunc pertinacitèr astrictâ. Hi aegri non multùm calent, vel sitiunt, et linguas albidas habent, ut et urinas plerumque, licèt non semper, nunc sedimentum albidum, nunc luteolum deponentes. Respiratio plerumque parva est, et in intervallis suspiriosa, adestque vertigo, praecipuè si vel rubor interspersus, et marmoreo more variatus, vel maculae pulicum moribus similes erupturae sint. Circa faciem et pectoris regionem frequentèr sudant, et nonnunquàm per totum corpus, rariùs verò; hujusmodi autem sudores secum nullum levamen afferunt: è contra, his perfusos aegros extremâ jam in morte esse novi. Progressu temporis increfcit debilitas cum sensuum torpore, et aliquandò

aliquandò delirio. In fine morbi nonnunquàm citiùs accedunt nervorum tremores, cum vel sine singultu; quod postremum plerumque mortiferum est signum, praesertim si fimbrias tractet et floccos colligat. Multi hóc morbo laborantes surditate, praesertim in fine morbi, afficiuntur, quod frequentèr est boni praesagii. Aliique aphthas in faucibus, gulâ, et ventriculo, habent, pro quarum varietate et densitate plùs minùsve periculosus est morbus. Hujus febris causa in arteriis quàm minimis locum suum habere videtur, undè tam magna humoribus circuitum suum facientibus nascitur resistantia, et tam parva fit liquoris nervosi dicti secretio, ut minimè mirum sit, rebus sic se habentibus, quòd valetudinis infirmitas, virium languor, membrorum et artuum tremores subsequi soleant. Quoad de hujus febris curatione agendum est, vires vitales ad gradum naturalem, si ullo modo licuerit, instaurandae sunt; cùm verò in arteriis minimis, forsan ultimis, haereat malum, tales

mutationes

mutationes uno impetu effici abjicienda spes est; ideoque etiam si medicamenta vires excitantia, et cardiaca dicta, dare convenit, remediis moderatè cardiacis opus hoc magnum et difficile sensim aggrediendum est, donec quantum possit hujus febris indoles, ex symptomatibus clariùs pateat.

325. Non rarò accidit, quòd febres quaedam languidae, non obstante peritissimâ curandi ratione institutâ, diu obtineant: his ita se habentibus, omninò necesse est, hisce aegris dare medicamentum catharticum ex rhabarbaro; quod et, elapsis paucis diebus, pro virium ratione, repetendum est; hâc enim exinatione hasce febres cessare vel in intermittentes desinere ut plurimùm novi *.

326. Qui laterum dolore et febre acutâ, simul et sanguine crustâ albâ obducto, affecti sunt, et peractâ tamen

* De febribus consuli velim Ricardi Mead Monit. et Praecept. lib. i. p. 15. 145.

idoneâ sanguinis missione cesset dolor, maneat verò intereâ febris, quae neque tempore neque remediis, uti aequum est, definit, vel pleuritidem recrudescente, vel mortem instare, testantur.

327. Particulae lucidae, et quasi corruscantes, quae, in febribus quibusdam indolem putridam et contagiosam prae se ferentibus, iisque carcere aut nosocomio grassantibus quàm maximè consimilibus, urinâ innatare videntur, mortem adesse, vel morbum longum fieri plerumque denunciant. His aegris ut plurimùm adest delirium cum stupore quodam, et quasi sine sensu. Tales urinae rarò sedimentum deponunt, adest autem nonnunquàm nubecula.

328. Titillatio partis optimè locum, ex quo profluat sanguis, docet, scilicèt, laryngis titillatio, cum parco sanguinis sputo, tracheae superiora affici denotat. Si titillatio profundior tussim cum levi

R haemorrhagiâ

haemorrhagiâ excitet, absitque sensus oppressionis onerosae in thorace, trachea inferiùs afficitur. Si titillatio ingens tussim perpetuam excitet, et cum muco admistus ejiciatur sanguis, ex abrasâ membranâ bronchia succingente eum provenire indicium est. Denique, si ruptus sit arteriae pulmonariae ramus, cum profundâ titillatione rejicitur sanguis, partim spumofus, partim ruberrimo colore praeditus.

329. Si ingens adsit haemorrhagia à pulmone, neque ulterius sanguinem mitti sinant vires vitales, ligaturae venas tantùm comprimentes, et indè sanguinis cursum per arterias impedièntes, brachiis scilicèt et femoribus paulò supra genua applicatae, ex magno usu erunt.

330. Senes cachexiâ laborantes, et simul morbis diuturnis excruciatos, regiones frigidas, et paludosas habitantes, nec non et infantes, prae caeteris obsidere solent aphthae, et praecipuè tempore aestivo;

tivo; ut et eos, qui febribus languidis vel intermittentibus recidivis obnoxii sint.

331. Aphthae non solùm fauces, labia, et os internum occupare solent; quin ejusmodi ulceribus afficiuntur tum ventriculus, tum intestina, quae sensim à ventriculo in os ascendentia, crustâ albâ et densâ, instar lardi recentis, splendentis, lentè progrediuntur, donec totas ferè fauces usque ad labia obtegant; undè pereunt tum gùsus et appetitus, tum obstructis canalium lacteorum viis, perit nutritus, cibus devoratis, unà cum putridis humoribus, qui ab ulceribus hisce destillare aut potiùs effluere solent, per anum ejectis; imò, et non rarò accidit, quòd ab exesis et abrasis membranis, decidentibus crustis ulcerosis, sequitur dysenteria sanguinolenta.

332. Lis fuit inter medicos, an ex febre, an ex suppuratione moriantur pleuritici, eò quòd in defunctis semper

ferè invenitur pus, vel in ipso pulmone, vel aliis thoracis partibus. Ambo quidem mihi errare videntur: puris enim licèt aliquid se palam faciat, rarissima prorsus est ejus copia, et sublatâ inflammatione vix credibile est, ut febris, quae supersit, mortifera foret. Reverà autem omnis pleuritis lethalis in peripneumoniam transit, priusquàm moriuntur aegroti; cujus vi obstruitur pulmo, et adeò impeditur sanguinis cursus, ut suffocatio et mors forsan inopina subsequantur.

333. Peripneumonia, quam veram nominârunt medici, his indiciis cognoscenda est, scilicèt, tussiculâ, pulsu veloci, respiratione frequenti, difficili, cum sensu ardoris et oneris gravis in thorace, accedente simul calido exspiratu; quod postremum applicatione manûs praecipuè patet. Sub ipso initio morbi respiratio plerumque rara est et magna, et brevè succedunt symptomata praedicta, cum tumore et rubore faciei, praecipuè si
morbus

morbus tres vel quatuor dies obtine-
 rit. Corpore erecto melius spirant hi
 aegroti, decumbente difficilius; et si
 unum latus tantum affectum sit, de-
 cubitus in sanum impossibilis. Curatio
 hujus morbi postulat largam et citam
 sanguinis missionem, ad animi ferè deli-
 quium institutam, vel saltè donec in-
 signi more levetur spirandi angustia;
 quae, si urgeant symptomata periculosa,
 repetenda est, dando simul medicamenta
 nitrosa, subacida, refrigerantia, et id
 genus alia, sicut in pleuritide summâ in-
 flammatione fociatâ; quippè in his tan-
 tùm habent dissimilitudinem peripneu-
 monici à pleuriticis, quòd in prioribus
 suppuratio citius et facilius, quàm in
 posterioribus accidit, undè citius in ta-
 bem desinunt; et proindè omnibus mo-
 dis tentandum est, ut in tribus vel qua-
 tuor primis morbi diebus fiat resolutio,
 et sanetur, aut saltem multùm minuatur
 inflammationis gradus; et dein promo-
 venda est pectoris expurgatio, si fortè
 aliquid purulenti intùs lateat. Strepitus
 autem

autem pituitae vel puris in pectore, ubi aeger magno cum conatu sputum edere se frustra fatigat, citae mortis futurae index est.

334. Peripneumonia, notha dicta, tardè et gradatim, sub specie frigoris recepti, aegros incautos opprimit, et adeò lentè progredi videtur, ut multos horum jugulat, priusquàm se ferè aegrotare credunt. Incipit hic morbus plerumque cum levi spirandi angustia, cum lassitudine, inertis corporis animique torpore, unà cum tussi non admodùm molestâ, et proindè ad materiam pituitosam excreandam inutili. Haec symptomata indies crescunt, praecipuè dyspnoea, cum articularum pulsu frequenti, nunc pleno, nunc debili, pro gradu, quò pulmo infarciatur. Horum vestigiis pro certò haerent thoracis gravedo, vultus inflatus, aliaque signa verae peripneumoniae attinentia, iis solis exceptis, quae ad pulmonis inflammationem unicè spectent. Adest saepè in his inflammatio levis, à frequentiori

frequentiori pulmonis attritu nata; sanguisque missus talem adesse non raro ostendit, licet ex siti, calore, pulsuque, aliisque inflammationis certis fociis non appareat. Curatio postulat, ut primò minuatur humorum abundantia; secundò, ut solvatur pituita, excitatâ tussè cum excreatione satis liberâ et copiosâ, ut à crasso lentore liberetur pulmo. In his autem peragendis, cautè et cogitatè res tractanda est, ne in remedia attenuantia et calefacientia exhibendo, major fiat pulmonis infarctus, et indè suffocetur aegrotus; et simul ne medicamenta adeò sint debilibus viribus praedita, ut invalida forent auxilia, quae omnem et medici et aegroti expectationem frustrabunt.

335. Dolores intestinorum, flatibus comitati, feminas hystericas et viros hypochondriacos imprimis obsident; non autem hos solos, quin eos etiam, qui liquores vini spiritibus refertos liberè ingurgitantes, simul ventri insaturabili indulgent,

dulgent, eosque praecipuè, qui se otio et desidiâ marcescere dedêre. Si ventriculo aut intestinis inflatis tantummodò fiat dolor, hujus morbi indicium est sensus iste omnis, febris expers, quò ventriculus et intestina expandi videntur; nec non et multivagus flatuum transitus à loco ad locum, secundum intestinorum longitudinem. Ea autem res, in omni intestinorum dolore, boni est ominis. Hi flatus oriuntur plerumque vel ab ingestis, quae nimiâ copiâ devorata fuêre, et adeò moram nimis longam fecerunt, ut putrescunt; vel ab assumptis, quae faciliè fermentescunt, ut sunt cerevisia nova, mustum vinum, fructus crudi, hortenses, aliaque similia; vel à materiâ per cutis meatus, non, ut aequum est, expulsâ, quae res senibus, aliisque viscera debilia habentibus, familiaris est; vel denique ab ipsis intestinis, quôcunque modo obstructis, undè nimis diu retinentur ingesta, licèt perparcè assumpta, quae fermentando flatus generare solent.

336. Colica, quam hystericam appellârunt medici, cognoscitur adeste absentiâ febris, vomitu enormi materiae viridis, et urinâ aquosâ, copiâ largâ redditâ, unâ cum dolore saevo: quae omnia alvo nonnunquàm, quàm par est, fusiore, aliquandò astrictâ nimis, et sine febre, se palàm faciunt.

337. Si in hystericis passionibus saevi fuerunt dolores, convenit catharsin diutius deferre, quàm in aliis; quippè cum ex quibusdam nervorum distentionibus oriuntur, irritatio ex medicamentis catharticis non rarò mala recidiva secum infert.

338. Stranguria, seu urinae difficultas, atroces intestinorum dolores, praesertim inflammatione sociatos, comitatur, et praecipuè, si adsint inanes desidendi conatus, ob partium vicinitatem: levato autem morbo spontè cessat. Propter eandem etiam rationem stranguriae instat tenesmus.

S

339. Saepè

339. Saepè post frequentes et immanes vomendi redivus, nec non et intestinorum inflammationes, manet dolor sub ventriculo, qui motu increfcit, et dolores, ut vocantur, colicos recidivos gignit. His plerumque adest fcirrus, cancer, vel ulcus in pancreate. Talis enim aegrotus sentit grave pondus sub ventriculo. Si edat, dolet; si vomat, dolet; maximè eâ ratione, quâ plus minusve ad cancerum vergat morbus; tandem tabidus factus diarrhoeâ vel dysenterîâ extinctus perit, fcirro in cancerum transeunte. Hujusmodi aegri integrè sanari nequeunt, sed cibis lenissimis et dilutis, parcâ copiâ unâ vice assumptis, curari debent.

140. Si in dolore flatulento intestinorum adsit vomitus, et praecipuè, si ab ingluvie ortus sit morbus, haustibus ex infus. cardui benedict. vel flor. chamaemel. repetitis, ventriculus expurgandus est, priusquàm medicamenta sibi propria et idonea exhibenda sunt.

341. Omnes

341. Omnes homines flatus habent in intestinis, non tamen eos adeste sentiunt, nisi iis iter impediatur, quod fit, vel ab ipsâ intestinorum culpâ, vel ob nimiam flatuum copiam, quâ nimis expanduntur; vel à nervorum distentione, quâ intestinorum cavitas coarctatur: et proinde cùm motûs, peristaltici dicti, cessatio vel cunctatio horum affectuum est causa primaria, curandi ratio postulat, ut minuatur dolor, et flatibus, reseat alvo, fiant iter et exitus. Hoc optimè efficitur clysterum ope, qui ex medicamentis paulò calidioribus confici debent; et, reddito clystere, detur anodynum tale, quod flatus compescere valeat. Si alvi ductione et ope anodynâ cesset dolor, benè est; si non, repetendus est clyster, et brevi post anodynum; si autem urgeant vehementes dolores, applicentur foci et emplastrum anodynum discutiens, quale erit illud ex theriac. Andromach. et philon. Londinen. componendum; et bibat aeger assiduò liquores

blandos, qui clysterum ope deorsum derivandi sunt, interpositis pro re natâ anodynis.

342. Oriuntur gravidarum morbi plerumque, vel à majori sanguinis copiâ, quàm ad foetûs nutrimentum requiritur, quod in primis graviditatis mensibus fit, vel à mole et motu foetûs aut secundarum, &c. partes vicinas irritantium et comprimentium. A priori pendet symptomata, quae puerperam periculo afficiant; qualia sint nausea, vomitus, appetitus depravatus, animi deliquia, vertigines, dolores stomachi, pectoris, renum et mammarum, diarrhoea, corporis totius torpor, spirandi difficultas, dolores dorfi et inguinum, undè saepè abortus. Haec autem omnia idoneâ missione sanguinis è brachio plerumque sanantur, adhibitis simul iis remediis et auxiliis, quae mulieris gravidae ingravescentis curatio sibi vendicet. A posteriori causâ oriuntur, seu potius protrahuntur, supra recensita symptomata, tum etiam urinae difficultas,

difficultas, alvi astrictio, haemorrhoides, venarum inferiorum varices, glandularum diversarum tumores lenti, leucophlegmatiâ comitati, pedum et labiorum vulvae et pudendorum inflatio et dolor, titubatio, et frequens lapsus proclivis. His symptomatibus, ut prioribus, levamen adfert missio sanguinis, quae semper in brachio instituenda est. Fasciis etiam vel emplastris roborandae sunt partes infirmæ, et laxae, et linimentis blandis inungendae sunt multum dolentes; talique corporis situ consultò se tenere debent gravidae, quo partes turgidae nimis, vel dolentes saltè, minùs onerosae evadant, quod situ supino prae caeteris fieri solet.

343. Mulieres gravidae sanguinis copiâ abundantes plerumque tertio mense abortiunt, quia placenta tum temporis adeò sanguine obruitur, ut pro suâ mole et pondere utero adhaerere nequeat. His prodest sanguinis missio quatrduo ante assuetum menstruorum recursum, quod etiam mense sequenti pariori copiâ repeti

peti debet, et dein mensibus sequentibus, si postulet occasio.

344. In sanguinis missionibus, dum gravidæ sint mulieres, scire oportet, non tantum an mulier plethorici sit corporis habitus, quinetiam an more naturali multa muliebria habere consueverat. Hujusmodi enim mulieres sanguinis missionem postulant, etiamsi non adsint plethorae signa, quippè aliis facilius abortiunt.

345. Abortus fit ex causis ferè infinitis, maximè autem ab iis, quibus vi aliquâ placenta ab uteri fundo, vel ex omni vel aliquâ parte soluta est, quales sunt motus corporis nimii, passionēs ingentes, lapsus, et abdominis percussio, &c.

346. Ab ipso utero haemorrhagia caeteris periculosior est, et si larga adsit, certum abortum brevè futurum denunciat. His autem indiciis cognosci potest,

potest, scilicèt, ore uterino interno laxo, resoluto, fluxu sanguinis vivi, ruberrimi, vel per partes concreti, eoque plus aut minùs accelerato; pro quorum gradu plus minusve periculi adest.

347. Datur aliquandò haemorrhagia ex ipsis vaginae canaliculis, undè gravidæ quaedam plethoricae, vel eae tenuem nimisque liquatum sanguinem habentes, menstrua singulis mensibus emittunt; hoc autem rariùs fit, et facilè à mulieris narratione elicitur; raroque in hâc re medicaminis opus est, utpotè hujusmodi mulieribus plerumque levamen adfert ista exinanitio, ne nimia sanguinis copiâ obruatur placenta; si autem, vel per humorum derivationem nimiam ad uterum, fiat abortûs periculum, vel nimio profluvio debilitetur mulier, è brachio sanguis mittendus est; cujus ope, adjuvantibus simul corporis quiete, levibusque astringentibus remediis, facilè sanatur hocce malum; cui etiam foetus, plus plusque indies mole increscens, et
majorem

maiores fanguinis copiam postulans,
non parùm proficit.

348. Si gravidæ accidat hæmorrhagia, perpendendum est, cujus sit generis, an cum doloribus dorsi et abdominis, necne; et tandèm an spontè, vel ex vi aliquâ utero impressâ, proveniat; ex quibus ritè perpenfis facilè patebit indicium, quid medico agendum est, etiamsi non semper optato potiri liceat, aegrotam ex morbi periculo liberare posse.

349. Si gravidæ contingat, quòd vel pleno rivo exeat sanguis, qui rubeat nimis, vel largâ copiâ sibi mutuò subsequantur grumi, vel ad aliquot dies, licèt minori copiâ, obtineat hæmorrhagia, accedente simul dolore dorsi et ventris, unâ cum relaxatione et hiatu aliquo oris uterini, brevè instat abortus, irritis quibuscunque remediis; quo casu, manu chirurgi vel obstetricis extrahendus est foetus methodo citissimâ, maximè verò per pedes; simulque à placentâ, membranis,

branis, sanguinis grumis, &c. liberandus est uterus, mulierque somno et quiete reficienda, et dein per dies aliquot more puerperae curanda.

350. Si abortus non fiat, tamen et sanguinis fluxus talis persistat, ut inde periclitetur vita mulieris, immittantur pro re natâ clysteres, ut horum stimulo muscoli ventri inservientes officiis suis fungi queant, et talem exerere nisum, ut fieri aliter vix potest, quin uterus foetum dabit. Optandum autem potiùs esset, sanguinis profluvium cohiberi potuisse, priusquàm immissi sint clysteres; certiùs enim dolores, qui foetum edere valeant, inferre liceret. Si verò res longè aliter eveniat, immittendi sunt; fatiùs enim est uterum et abdominis musculos hoc modo in actum excitari, quàm mulierem inevitabili fato perire.

351. Hoc compertum habeo, obstetricum aliquarum culpam tempestivè coarguere necesse esse, quotiescunque in-

T

ternum

ternum os uteri digitis suis irritando, ejus tumorem et inflammationem perperam inferre periclitantur; hoc enim modo uteri os adeò contractum et angustum evadit, ut partus fit multò difficilior. Monendae itaque, ne hoc nimis crebrò faciant, modò in primo partûs gradu accersitus fuerit medicus; quod equidèm rarò fit.

352. Morbi puerperarum, qui feminas ab hâc solâ causâ afficiunt, ad classes sequentes reduci possunt: primò, dolores post partum; secundò, exinanitiones nimiae, vel nimis parcae, aut penitùs suppressae, et quae pervulgatiori lochiorum nomine cognitae sunt; tertio, febricula eo tempore exorta, quo lac ad mammas defertur, undè non rarò fiunt inflammationes variae, supprimuntur lochia dicta. Quaedam ex hisce saepè puerperis exitum dirissimum adferre solent.

353. Femina, cum primùm à partu liberatur, lecto per dies aliquot config-

nari, ibique jufculis lenibus refici, fomno et quieti indulgere in camerâ tepidâ et fubobfcurâ, debet.

354. Mulieri poft partum brevî evenire folent dolores valdè acres, qui, Anglico fermone, after-pains vocantur, etiamfi nihil in utero reftet; rarò autem in primo partu fe oftendunt, fed per caeteros omnes continenti ordine fubfequentes; et proindè oriri videntur à placenta de fuo loco detractâ, undè nihil nunc impedit, quin impetu quodam propellitur fanguis in canaliculos, eo tempore, ut opinor, minùs pervios, quatenùs eos veteribus partûs injuriis partim laefos fuiffe, partim claufos et obftructos maniffe neceffe eft. Hujusmodi dolores, fi ab hâc folâ causâ, fcilicèt à referandis canaliculis uterinis, proveniunt, non multum periculi habent, et plerumque lenibus cardiacis et anodynis modicis tractati tolerabiles evadunt.

355. Si vel ex interrogatione obftetricis e. mulierum adftantium, vel ex tu-

more abdominis adhuc persistente, (qui semper post partum evanescere debet, ni vel foetus alter, vel extraneum quoddam intus lateat) vel ex conspectu placentae et membranarum, pateat, partem harum aliquam adhuc in utero locum obtinere, tum statim extrahi debent, modò nimis occlusus non sit uterus, quod rarò citò post partum fit: tali autem casu ibi relinquendae sunt, frustulatim enim et gradatim plerumque in somno foràs excludentur.

356. Cavendum sedulò est post partum ab usu medicamentorum, quae in menstruis ciendis quàm maximè pollere dicuntur, ne indè fiat haemorrhagia periculi plena.

357. Nonnunquàm accidit, ignorà adjuvante obstetrice, integram placentam relictam fuisse. Si enim in placentâ extrahendâ funi umbilicali tantummodò fides data fuerit, quis non novit, istum, foetu benè se habente, saepè tenerum esse,

esse, et facile ruptum? praesertim si utero firmiter adhaereat, aut si mortuo foetu corrumpatur, quod in hoc rerum statu ferè sempèr accidit; aut denique si, omnibus bene se habentibus, non sat citò extrahatur, tristissimum oritur malum. Si enim ab utero amota, libera in ejus cavo maneat tota placenta, vel pars ejus aliqua, dirissima ex utero fit haemorrhagia, undè brevi indignissimè intereat mulier, nisi statim manu extrahitur. Id fortè fortunâ fieri aliquandò finent pudendorum habitus laxus, tum oris uterini natura etiamnùm aperta. Si verò clauso uteri ore ad ejus fundum firmiter adhaereat, tum nulla muliebria effundantur, undè omnia mala in ordine accedent, quae ex his integrè suppressis, et placenta simul putrescente oriri necesse est. Si eò res tristissimo eventu redigantur, applicandi sunt statim foci ex emollientibus, cum paucis emmenagogis dictis, ad uteri regionem; hisque peractis, immittendi sunt foci ejusmodi, syringis ope, frequentèr in uterum, et circumcirca

circumcirca umbilico admovenda sunt cataplasmata ex similibus confecta, quae saepè repetere oportet. Clysteribus etiam, pro re natâ repetitis, excitandus est nîsus intestinorum et muscûlorum abdominis, et praecipuè suppositoriis acribus, quorum vi fiat stimulus cum minori diarrhoeae periculo. Huic rei multum profunt etiam sternutatoria, et tussim moventia, aliaque deorsum prementia; simulque interna exhibenda sunt remedia, quae sanguinem ad partes uterinas propellant.

358. Cùm primùm peperit mulier, ingens statim emittitur sanguinis copia, quae ex canaliculis uterinis sanguine distentis, secundis jam primùm sublatis, effunditur. Haec sanguinis effluentia ad sex vel septem dies protrahi debet, sensim quotidie decrescendo tam copiâ quàm coloris vigore, ita ut sub finem adeò pallidus exhibit sanguis, ut vix colorem alicui rei inducere queat.

359. Fit

359. Fit aliquandò fluxio nimia lochiorum dictorum ab acri et calidâ nimis sanguinis crasi. Hujusmodi morbus eodem more sanandus est, quo mensium profluvium, nisi quòd leniora hìc exhibenda sunt, praecipuè primis quatuor diebus; et proindè emulsiones attemperantes, incrassantia lenia, et astringentia similia, cum diaetâ aptè accommodatâ hoc tempore plerumque, quod satis erit, subsidium ferunt; eò quòd brevì spontè, ut plurimùm, minuitur haec haemorrhagia, et etiàm, quòd subitanea lochiorum suppressio, saltèm in primis tribus vel quatuor diebus, injicit puerperae periculum mortis. Sin autem tantâ copiâ effluat sanguis, ut vires indè insignitè debilitentur, fortioribus astringentibus uti necesse est, ratione interea semper habitâ ad cautiones praegressas.

360. Si elapsis diebus, quibus lochia effluere debent, et ea non spontè desinere, sed fluxione suâ puerperam valdè debilitare

tare pateat, eodem more curanda sunt haec, quo immodicum mensium profluvium sanare in proposito erit.

361. Quicquid functiones corporis animive turbet, lochiorum suppressionem inducere potest, imprimis verò sequentia, frigus contractum, ira praesertim et tristitia, dolores acres cujuscunque generis, cibi duri, crudi, et nimis lauti, seu corporis habitum nimis calidum reddentes, seu copiâ nimîâ assumpti, passio hysterica dicta, aliquid frigidum manu retentum, et praecipuè pedibus admotum, somni defectus, diarrhoea, vomitus, aliaque innumera. Ex quibus perpensis patet, causam hujus mali proximam uteri canaliculis et membranis nimis arctis et astrictis redditis tribuendam esse, unâ cum humorum motu nimio vel nimis inertis fociatis.

362. Si mammae turgeant, nec lac exeat, neque fluant lochia, tum puerpera fiet maniaca, inquit Hippocrates. Hoc aliquandò

aliquandò in tempestate calidâ aestivâ verum esse novi; forsàn in Graeciâ ob majorem calorem frequentius evenire solebat.

363. Febricula, Anglicè dicta milk-fever, plerumque tertio quartove die à partu oritur, eò quòd hoc tempore lac ad mammas defertur, et hoc peracto minuitur lochiorum fluxio. Cognoscitur haec febris tempore opportuno, quo puerperas aggreditur, horrore et frigore alternè se recipientibus. Sanatur praecipuè jusculis diluentibus, exactâque diætâ; et notatu dignum est, quòd si puerpera se horrere sentiat, in quatuor horis lac erit in mammis. Durat autem haec febris, ex lacte genita, plerumque ad quatuor dies, eâque paulò acriùs exardente minuitur lachiorum fluxio; hâc verò finitâ, nono circitèr à partûs die, iterùm gradu quodam non rarò redeunt lochia; undè nutrices puerperam religiosè hoc die in lecto detinent.

U

364. Si

364. Si puerpera infantem lactare velit, curandum est, ut frequenti suctu, lenive mammarum affricu, lac ad mammas deferatur. Infans autem solus ad hoc vix sufficit, unde residuum fit caseosum, malaque secum non pauca adfert.

365. Si lac puerperae defecerit per horas, adhibendae sunt lenes fricationes, et tum experiendum est, quid possint feminae, quae mammarum ubera ebibere solent, ut lac eò derivent, et vias quasi aperiant.

366. Si puerpera infantem lactare nolit, curandum est, ut liberè fluant lochia; mammas eodem tempore lenitè contrahere oportet. Hoc fit admovendo emplastra mammis modicè discutientia, quale est emplastrum commune cum gummi, vel applicatu lini vel lanae, spiritu vini Gallici madefacti, sub axillis, ipsive mammis. Interea autem lac è
mamms

mammis bis quotidie exfugendum est, ne ibi manens obstructions pariat. Hanc mammarum à fugendo exinanitionem, cum lac discutiendum est, saepè renuunt ignarae obstetrices, aliaeque puerperae, eò quòd lac non aequè citò discutitur; malè autem puerperae saluti consulunt ambae, cùm febres et inflammationes, nec non et quamplurima mala, quae indè ortum suum saepissimè ducere solent, tam parvi pendunt.

367. Si puerpera morbo quolibet inflammatione comitato corripitur, v. g. à pleuritide, perpendendus est arteriarum pulsus, durus, scilicèt, an mollis, ut et lochiorum fluxio, et pro horum ratione sanguis est mittendus. Renuunt equidèm ferè omnes mulieres, aliquique medici sanguinis missionem in aegris puerperis, etiamsi prorsùs deficient lochia, seu nimis parcâ copiâ effluant; tutò tamen non rarò imperavi, cùm saevi urgebant dolores, etiam et lochiis fluentibus; minor autem sanguinis missi copia, cae-

teris paribus, his quàm aliis sufficit aegrotis. Praeterea cùm praedicta exinanitio in omni puerperâ fieri debet, etiamsi nulla adfuerit inflammatio, satis constat, eâ praesente, ad quam allevandam non sufficit excretio naturalis, talem postulari sanguinis missionem, quae unâ cum lochiis ad symptomata mitiganda satis erit.

368. Infantes recentèr nati per aliquot horas dormire solent, quo tempore pasci non debent, imò non omninò citiùs quàm decem vel duodecim horae elapsae fuerunt; infarcitur enim humore tenaci ventriculus, qui jejunio, vel actione musculorum abdominis officio inservientium, resolvitur, et in intestina protruditur. Si verò hoc non fit, et alvus obstinatè clausa fuerit, accedentibus nausea, febre, vomitu, torminibus, inflatione ventriculi et abdominis, crepitu ventris frequenti et sonoro, et similibus symptomatibus, lenis immitendus est clyster, et pro re natâ repetendus; cujus ope
laxantur

laxantur et lubricantur intestina, et hoc modo facile deducetur stercus, quod meconium appellârunt medici; aut hujus vice immittendum est suppositorium ex melle s. a. cocto; anteferendus autem, ut opinor, est clyster.

369. Fusè distinguunt auctores causas meconium retinentes in siccitatem viarum, duritiem et copiam materiae, debilitatem virium expellentium, multasque alias consimiles causas, quarum signa specialia fastidiosè enumeraverunt; sed inutiles ferè sunt hujusmodi differentiarum notationes; quippè medendi modo suprà memorato semper à meconio liberantur infantes, modò spontè opem non attulerit natura, nisi forsàn manus chirurgi requiratur ad anum discindendum, quod rarissimè evenit.

370. Vetant infantibus anodyna uno ore medici, sed malè; aequè enim tutò gradu congruo his ac provectioribus exhiberi possint, nequaquàm tamen mulierculis

lierculis committi debent, ut secundum earum voluntatem assumentur.

371. Urinae difficultas, quae saepè accidit gravidis, potiùs oritur à compressis renibus et ureteribus, quàm vesicâ, eò quòd fursùm ascendit uterus, parumque urinae in vesicâ habent. Aliquandò autem à vesicâ compressâ ortum ducit, et tum vesica est urinae plena. Dignoscuntur causae à situ foetûs sublimi, scilicet, vel inferiore.

372. Haud rarò propter perpetuum mingendi conatum et urinae acrimoniam accidit, quòd pudenda externa in iis, quae calculo vesicae laborant, dolent, tument, et inflammantur; quo casu per dies aliquot bis terve quotidie decocto anodyno emolliente foveri debent partes illae, antequàm catheterem immittere conatur chirurgus; imò et per totam curationem hoc fieri oportet, modò talem socium atque comitem habeat haec miserrima calamitas.

373. Sub

373. Sub acribus humoribus calidâ temperie praeditis, qui in corpore humano saepè locum habent, omnes eas acrimoniae species ad unam redigere oportet, quâ sine aliâ causâ, quàm suâ propriâ vi, calor corporis increfcere atque ultra falubrem naturae suae modum progredi sentitur, seu alcalina, aromatica oleosa, muriatica, seu purulenta, aliave fit. Quippè non longè à se mutuò differunt symptomata, neque in curatione magnae diffimilitudines adfint. Haec species febres omnes plus minusve comitatur, ne exceptis pigris quartanis; atque in acutis, pro ratione velocitatis in sanguinis cursu, saepè tristes, nonnunquàm miros admodum gignit effectus, inflammationes, scilicèt, fluxiones varias, suppurationes, dolores saevos, intolerabiles, imò gangraenas et sphacelos inducendo aegrotis exitialis fit. Ea autem non agimus: jam fatis est istius acrimoniae consuetae signa edere, quae calorem naturali majorem humano

3 corpori

corpori quotidie inducit. His igitur indicibus sese prodit: tactu, scilicet, calorem naturali majorem exhibente, et plerumque cum cutis ficcitate; arteriarum pulsu frequenti et plerumque debili; forditie linguae, orisque foetore; artuum et membrorum sine alia causa lassitudine; somno difficili, inquieto; iracundiam praecipiti; sanguinis missi mole imâ, rubram nimis, solutam, tenui, minus cohaerenti; urinam putridam aut citò putrescente; doloribus pungentibus, aculeatis, tam vagis quam fixis, et nisi alia etiam adfuerit causa, plerumque sine tumore; tempestatis denique futurae, quoad calorem aut frigus, sensu mirum in modum praescio. Haec acrimoniae species feбри hecticae affinis est, et eodem ferè modo curari debet; ab eâ tantum dignosci potest, eò quòd febris, verè hectica dicenda, semper putredini partis alicujus tribuenda est, quam certo ac cito pede subsequuntur horrores vagi sub vesperam plus minusve recurrentes, quos dein fervore febrili urget calor, cui crastinam auroram succedit sudor,

fudor, crisis cujusdam aemulus; haec autem symptomata apud aegros acrimoniâ praedictâ tantummodò laborantes nusquàm reperiuntur. Sanatur eodem ferè modo, quo febris hectica curari debet, nisi quòd his praeclaram opem non rarò adferre solent aquae purgantes, quales sunt aquae Scarburgenses, de Cheltenham, &c. aliaque medicamenta, quae humores diluunt, refrigerant, et alvum lenitèr solvunt. Haec tamen mendi ratio phthificis, et genuinâ febre hecticâ laborantibus exitialis foret; ad reliqua autem quod attinet, curari debent victu blando, aquoso, subacido, maximè ex seminibus farinosis, fructibus horaeis, medicamentis acidis, diluentibus, obtudentibus, quiete corporis et animi, omnibusque acris salina, et oleosa calida attemperantibus; cujus generis sunt fucci taraxaci, lujulae, et vegetabilium antiscorbuticorum subacidorum, &c. In his autem omnibus exhibendis cautè perpendere oportet stomachi et intestinorum conditionem et habitum;

eaque remedia, licet minus apposita, praeter caeteris eligenda, quae iis et aegroti temperiei quam maximè congruant.

374. Si infantibus rachitide laborantibus herpes superveniat, maximè prodest.

375. Infantes rachitici dicti arterias carotides, venasque jugulares justo majores habent.

376. Spina ventosa dicta, à rachitide orta, maximis doloribus comitatur; à lue autem venerea nodos cum tumoribus habet.

377. Quò magis scirrus inflammatur, eò peior cancer. Pessimi faniem tenuissimam, cum magno pruritu et dolore, fundunt.

378. Plethora accidit maximè in aetate mediâ, et ferè semper iis, quibus truncata

truncata fuerunt membra. His autem indicibus cognosci potest, scilicet, articularum pulsu forti et pleno; corporis habitu sanguinis abundantiam denuntiante; aegritudine ingravescente; et respiratione anhelâ, ex calore aut corporis excitatione quàm minimùm auctis.

379. In doloribus ex vulnere natis, animadvertendum est praecipuè, an dolor ex re aliquâ in eo haerente, vel ex nervis tendinibusve punctis aut semidiscissis oriatur; haec ex suis certis propriisque signis cognoscenda sunt. Si verò partes corporis à vulnere aliquantò distitas occupet dolor, à nervorum nexu subsidium petendum est.

380. Cum mulierum mammas, ex scirro malè se habentes, abscindere necesse fuit, hujusmodi aegrae ex pure resorpto tabi maximè sunt objectae.

381. Variolarum morbus plerumque in duas species, discretam, scilicet, et
X 2 confluentem

confluentem distinguitur; quo more quantum ad pustularum eruptionem, suppurationem, et decessionem spectet, accuratè à peritissimo Sydenham describitur. Meâ tamen sententiâ, ratione praxeos ulterius distingui debet, et reverà septem ad minimum species in se continet. Hae species sunt, primò, discretæ benignae; secundò, discretæ malignae, seu mali moris; tertio, confluentes benignae; quartò, confluentes mali moris; quintò, confluentes chrySTALLINAE dictae; sextò, ista confluentium species, seu temperies quam gangraena consequitur; septimò, verrucarum potius quam pustularum more erumpentium: haec species dura manet, et non aut saltè difficulter suppuratur; adeò tamen rara est, ut ultra duo exempla me vidisse non memini; et aegroti ambo perierunt; neque de aliquo, hâc specie gravitè affecto, ad sanitatem reducto audivi exemplum.

382. Symptomata, primam et tertiam variolarum speciem comitantia, adeò clarè à Syden-

à Sydenham describuntur, ut aliâ non opus est enarratione, ideóque pauca quaedam de caeteris mihi notanda supersunt. Imprimis, discretæ malignæ à benignis distinguuntur, febre magis acutâ eruptionem præcedente, præcipuè dolore capitis multò magis saevo, oculorum rubore, cutis siccitate, arteriarum pulsu celeri et duro. Eruptis autem pustulis, licèt mitescant symptomata, non cessat febris, sed linguâ fuscâ vel nigrâ, et vigiliis, inquietudine, levi phrenitide, aut delirio subindè recurrente, excruciat aegrotus, qui circa tempus abscessûs, quintum vel sextum, scilicèt, ab eruptione diem, gravi more, summâ inquietudine, delirio, phrenitide, vel nervorum distentionibus, spasms dictis, vehementer et omni modo excruciar videtur, et non rarò morte parùm expectatâ medicum incautum fallit. Praetereà notandum est, quòd haec species citiùs erumpit quàm benigna, plerumque die tertio, et seriùs suppuratur. Materies etiam pustularum magis tenuis est, et ferè saniosa,

niosa, nec aequè ac in benignis pus blandum refert.

383. Haec species iterùm in duos ordines non immeritò dividi possit. Eorum primus ponit tantùm inflammationis gradum majorem, quàm qui benignum comitari debet, et qui pro ejus curatione postulat tantummodò omnium rerum et medicamentorum administrationem perattentam, quae calorem plus justo fervidum satis attemperare, et (uti decet) minuere valeant. Ubi itaque res ita se habeant, si post variolarum eruptionem, maneant febris acuta, dolor capitis, pulsus durus, vigiliae, aliaque inflammationis nimiae signa, mittendus est sanguis, praecipuè si ante eruptionem non omninò, vel parcâ nimis manu detractus fuit, ut frequentissimè evenit; et vesperi immittatur clyster diluens et refrigerans, qualis est sequens: ℞ decocti hordeac. uncias octo, salis prunell. drachmam unam. m. et si alvus simul lenitèr subducere conveniat, dein addendum est manna

manna vel electarii lenitivi parum. Ordo
 autem secundus symptomatibus putridae
 sanguinis crasi appropriatis sociatur;
 qualia sunt dolor capitis, stomachi nau-
 sea et quasi aegritudo, virium debilitas,
 pulsus frequens admodum et debilis,
 syncope, suspiria, animi deliquia, aliaque
 similia, quae febrem mali moris hanc
 variolarum speciem comitari designant.
 Curandus autem est hic malignarum
 variolarum ordo, eâ ratione, quâ postu-
 lent vires vitales, scilicet, si urgeant de-
 bilitas nimia, nausea, et aegritudo, &c.
 exhibendo imprimis medicamenta vo-
 mitoria, deinceps cardiaca, et admo-
 vendum vesicatoria succurrendum est aegroto;
 si urgeant vigiliae et inquietudines, dan-
 da sunt anodyna; si plus quam par est
 vigeat febris, augenda est acidi copia,
 quod vel cardiacis lenibus, vel refrige-
 rantibus et obtundentibus commisceri
 potest; si clausa nimis sit alvus, inji-
 ciendus est clyster, prout res exigant;
 quo rejecto statim detur anodynum; si
 nimis fluat alvus, haustum ex electario è
 scordio

scordio et ex decocto albo pro re natâ bibere oportet; non tamen prorsus sistenda est alvus, sed adeò moderanda, ut vires non exhauriat. Intereà omnibus aegrotis concedi debet liquidorum lenium antisepticorum, et symptomatibus demulcendis aptorum copia, cum non strictè contra variolas, sed contra febrem mali moris pugnandum est.

384. Confluentes malignae iisdem sub initio stipantur symptomatibus, gravioribus tamen quàm confluentes benignae. Adsunt enim plerumque pulsus durus, et arteriae quasi arctè astrictae ad tactûs sensum; sanguis post accessionem missus, perindè ac in dolore lateris acutissimo sese prodit, urgent immanis vomitus, capitis, dorsi et lumborum dolor ferox, delirant plerumque, et vel phrenesi corripuntur, comate premuntur, vel inquietudine perpetuâ vexati, assiduè se per lectum commovent hujusmodi aegroti. Erumpunt etiam pustulae plerumque die secundo, vel inter hunc et tertium,

tertium, nisi ex gravi quodam sympto-
mate, fibrarum compagem admodum
constringente, per horas aliquot retine-
antur: quale est dolor maximè acutus,
rheumatismi vel pleuritidis more aegro-
tum excrucians. Pustulae à primâ erup-
tione se mutuò, praesertim verò in facie,
tangunt, quae paucis diebus speciem
pergamenae faciei agglutinatae prae se
ferunt. Hujus autem speciei rarò ante
diem decimum sextum vel septimum
certus est terminus, saepissimè verò mo-
riuntur aegroti, priusquam ad hoc tem-
pus perveniunt; imò ultra vicesimum
diem aegros hosce vitam protraxisse novi,
et tunc demùm deformes admodum
morte obisse. Dum morbus cursum
suum peragit, decrescit faciei et pustula-
rum color albus, et in fuscum, penè
nigrum, mutatur. Nonnunquàm pus-
tulae, scalpello apertae, vix ullam in se
continent materiam; in aliis autem ae-
gris tenuem faniem, nunquàm in legiti-
mum pus maturandam. Impossibile est
ipsum diem criticum in hac specie
Y determinare,

determinare, quippè pro ratione mali et regiminis praecedentis variatur. Hoc verò observatu non indignum est, quòd eo tempore, quo in facie crustâ obduci incipiant pustulae, ad summum attolli debent pustulae in manibus pedibusque fitae; quod si non fit, aegroto succurrendum est, aliter peribit.

385. In confluentium malignarum curatione, si à primo insultu, pedibus in balnea tepida demissis, et sanguine è brachio misso, non obstantibus, impetu nimio ferri videatur febris, eruptis prorsus variolis, repeti debet sanguinis missio, quae, si urgeant vigiliae, è saphaenâ prae caeteris educenda est, haustusque acidos et antiphlogisticos dictos, cum spiritu vitrioli prae caeteris acidis commistos, tentiâ vel quartâ quâque horâ assumere, simulque alvum solubilem, clysterum emollientium ope quotidie immissorum, habere debet aegrotus. Ventris fluxus autem nequaquam excitandus est, quippè hujus vi nimis exsiccat sanguis, nimisque

misque debilitatur aeger; imò saepè ab acri materie adeò excoriata fiunt intestina, ut insanabile aliquandò excitatur malum: hoc verò nisi in morbi decessione rarò contingit.

386. Saepissimè accidit, quòd in fine variolarum confluentium largo ventris fluxu per plures dies corripitur aegrotus, qui nisi vires nimis exhauriat, finendus est, et juscula lenissima mucosa frequenter exhibere convenit, quorum usu intestina contra vires materiae acris et corrodentis muniantur, qualia sunt juscula vitulina, aliaque nutrimenta, quae mucosâ abundant materiâ. Sin autem tali copiâ fluat alvus, ut nimis debilitetur aeger, cohibendus est fluxus ventris intra limites idoneos.

387. Intereà quàm maximè perpendenda sunt hujus morbi secundum ejus gradus tempora, quibus se prodeant debilitatis signa, an, scilicèt, eo tempore, eoque gradu tantùm se ostendant, quo

brevi ex morbi naturâ et increſcente inflammatione ſpontè levamen praebebit natura, an non. Verbi gratiâ, ſi hujus morbi initio arteriarum pulſus debilis ſit, aegerque languidus, et ſuſpirioſus prae naſcâ aut aegritudine fuerit, non ſtatim ad cardiaca confugiendum eſt; quippè ex inflammationis ſtimulo ſe ſanguinis curſu humoribus commiſcente, nervosque irritante, fieri aliter non poteſt, quin ipſa natura ſuo tempore talia ſubmovebit ſymptomata, et proindè medicamenta cardiaca non exhibenda, ut mos plerumque eſt ad huiusmodi ſymptomata tum praefentia levanda, niſi re ipſâ neceſſitas urgeat; aliter iſte medendi modus paulò poſt in incendii cumulum accedet. In morbi autem progreſſu, et praecipuè ſub deceſſione, alia res agitur; quippè reverà exhauriuntur aegroti vires vitales, et cardiacis appropriatis ſtatim et ſedulò reficiendus eſt aeger, et ſi haec non ſufficiant, ſimul admovenda ſunt veſicatoria nuchae, vel brachiis, tibiſve, prout poſtulent

tulent symptomata*. Per totum hujus morbi decursum sedulò observandum est, ut nunquàm pituitam concrefcere finat medicus, sed, pro ejus copiâ et qualitate glutinosâ, fauces plus minus frequen-
tè gargarizare convenit; imò aliquid de gargarismis emollientibus, detergentibus, antisepticis, syringis ope in os et fauces cautè injicere omninò necesse est.

388. Vult Fuller, irritis aliis, spon-
giae frustulum tenui ceti pinnae af-
fixum, et oleo olivarum aut amygdala-
rum imbutum in gulam immitti debere;
cujus ope in ventriculum intrudatur pi-
tuita, et leventur gulae et fauces; undè
miros effectus se vidiſſe aſſerit. Hoc qui-
dem non tentavi; nimiâ enim et faevâ
difficultate comitatum fuit hujusmodi
auſum crudele, ob magnam faucium an-
guſtiam, cui ſaeppiſſimè tumor ſummum

* Exemplum ſingulare ad hanc rem pertinens
dedi in Ricardi Mead Monit. et Praecept. lib. ii.
p. 258.

dolorem afferens sese comitem adjungit; et reverà rarò, si unquàm, solà pituità pereunt aegri, nisi ex vi febris, anodynorum usu nimio, vel gargarismorum defectu, eam nimis crassescere improvisò concessum fuerit. Cùm anceps remedium in hoc tristi casu experiendum est, potius quàm nullum, tentari mereatur haec medendi ratio: attamen huic auctori non sempèr habenda est fides; siquidèm se medicamenta et remedia sua laudibus nimis excelsis celebrare planè constat.

389. Quinta species variolarum confluentium, quam crySTALLINAM appellarunt medici, est morbus, in quo pustulae temporis progressu plurimùm tument, et in tot vesiculas tenuissimâ membranâ cinctas, et perfectè pellucidas, attolluntur, quae scalpello apertae humorem aquosum tenuissimum eructant. Haec species prioribus longè rarior est, et, quantum ipse vidi, minùs mortifera. In his enim omnibus aegrotis, qui mihi contigère, effluxit

fluxit saliva tenuis, quae ad extremum duravit; imò unum novi, cui postquam convaluisset, per aliquot septimanas, adeò obstinata obtinebat salivae fluxio, ut ejus sanatio demùm non sine deditâ operâ fieri potuerit. Haec species curationem à benigno confluentium ordine parùm diversam postulabat; in iis autem agrotis, quos mihi invisere contigit, pulveres cinnabarinos, bis vel ter die per totum morbi cursum exhibitos salivae fluxum magis efficacem utilemque reddere credidi. Quaeri itaque meritò potest, an mercurius alcalisatus, exiguâ copiâ cum antimonio diaphoretico quotidie datus, qui ad proritandam salivam proculdubio cinnabari potentiùs movet, et qui aliis medicamentis, argenti vivi vires possidentibus, naturâ suâ lenior et blandior est, neque salibus quibuscunque, qui intestina stimulare nimis apti sunt, confectus est, in aliis etiam speciebus ad salivae fluxum protrahendum cum fructu exhiberi potest; et praecipuè in iis morbi gradibus, quibus caeteris minùs aestuet febris,

febris, nempe eo morbi tempore, quod eruptionem immediatè sequitur. Notatu autem non est indignum, quòd in hujus speciei curatione, exinanitiones per alvum non aequè ferunt aegroti, saltè dum tenuis et liquida maneat materies, ac in aliis speciebus; quippè sub infirmo et debili nimis corporis habitu, materias hujusmodi liquidissimae reforbendae negotium ex facili fieri potest. Jam enim mihi redit in mentem, me ex lecto suscitatum fuisse, ut ad aegrotum adirem, in quo ad summum apicem tumidae fuerunt pustulae, nec non et symptomatibus sociatae, ut mihi narrabant adstantes, quae totam rem in vado ponere videbantur; attamen immisso ex lacte et saccharo lenissimo clystere, alvus bis vel ter circitèr liquata fuerat, illicò hâc exinanitione confectâ, subsidebant pustulae, et irritis omnibus auxiliis haud ita multò post mors inopina aegrotum abstulit.

390. Sextam variolarum confluentium speciem futuram denunciant largae è naribus,

naribus, renibus, utero et pulmone haemorrhagiae, delirium, furor, coma vigil, phrenitis, oculi torvi, truculenti, lacrymas invitas demittentes, artuum et membrorum ferè omnium dolor, huc et illuc agitatio, et inquietudo quàm maxima. Talem verò post eruptionem adesse docent ingens numerus pustularum, maculae purpureae, spatia à pustulis libera occupantes, lingua nigra. Talem etiam denotat vividus cutis rubor in spatiis liberis, ostri colorem aemulans, quae digito compressa alba non fiunt, vel noctu oculi splendorem recuperant. Hi aegri se innumeris aciculis in omni corporis parte pungi conqueruntur, quod symptoma phrenitidem lethalem imminentem praedicere aliquoties observavi. Pari modo in ulteriori morbi progressu aequè malum gangraenâ fociatum portendunt pustulae liquore sanioso, fusco, aut sanguinolento repletae; subtùs enim latet gangraena, aequè ac in maculis purpureis. Hae maculae leves sunt et glabrae, et digito non sentiuntur, neque

Z

more

more pustularum ultra cutem porriguntur, styloque acuto punctae parùm vel non dolent; apertis etiam scalpello subiecta cutis vel opaco rubore, vel colore subnigro se prodit. Malum hoc etiam denunciatur, si pustulae à primâ eruptione plus justo rubeant sine apice albescente, vel purpureae fiant. Nec minùs in morbi progressu species haec designatur, si pustulae antea rubrae in locis quibusdam, praesertim in cruribus, fuscâ, purpureâ membranâ, vel depressâ et non prominente obiectae fiant; intùs quippè latet sanguis putris, naturali nigrior. Interea omnia cautè circumspicere debet medicus, ne illum decipiat, et in errorem periculosissimum ducat ista similitudo ad hanc valdè accedens, orta tamen à vi solâ, sub aegri effrenatâ inquietudine, pustulis allatâ.

Omnes hae species plus minusve in gangraenam desinunt, et vix unquam ad suppurationem protrahuntur, sed moriuntur aegroti, priusquam morbus ad *anuram* perveniat. Quod ad hujus speciei

curationem

curationem attineat, cum in ipso initio maxima datur inflammatio, comitante simul acrimoniâ acerrimâ, mitti in ipso initio debet sanguis, et pro virium et symptomatum ratione repeti. Videtur insuper requiri talis medendi ratio, ac putredinem hanc acrem et tenuem diluere et obtundere apta sit, cujus generis præ caeteris est sequens, quae tentari potest, licet parum vel ab hoc aliove modo aut regimine adsit spei.

℞ Radic. Chin. sarsaparil. minutim conf. ā fescunciam, gum. Arab. pulv. radic. ginseng. ā unciam unam, lign. et cort. guaiac. rasi ā unciam dimidiam, aq. font. libras quatuor. Decoque ad libras tres, et liquore frigefacto add. aq. cinnamom. simpl. spirit. ā uncias tres, syrup. papav. erratic. uncias duas, spirit. vitriol. q. s. ut idoneum aciditatis gradum et saporem acquirat. m. f. apozema, cujus capiat aegrotus uncias tres tertiâ quâque horâ. Si admodum inquietus sit, vice syrup. papav. erratic. substituendus est syrup. è

mecon. q. s. Quoad reliquam curationem, prout symptomata postulent, instituenda est medendi ratio, dando, scilicet, cardiaca, refrigerantia, obtudentia, anodyna, et id genus alia, pro re natâ,

391. Quòd plures, in initio variolarum, et progressu morbi, idoneae instituentur exinanitiones, eò minùs, caeteris paribus, pituitâ glutinosâ vexantur ac groth: en exinanitionum beneficium frenatarum, nullo modo contemnendum!

392. Infantibus variolarum morbo correptis, qui pituitam excreare nesciunt, cautissimè exhibenda sunt anodyna; imò nisi urgeat necessitas maxima, prorsùs omittenda sunt: non paucos enim novi indè suffocatos. Hujusmodi infantes convenit erectos, paulò autem deorsùm declinantes, tenere, praecipuè dum syringis ope immittatur gargarismus, qui singulis horis repeti debet, ut pituitae pateat exitus.

393. Pustulae,

393. Pustulae, quae in variolis, ex pedum plantis erumpunt, rarò attolluntur ultra superficiem, praesertim si numerosae fuerint, propter cutis duritiam, et proindè ad latera serpunt, et dolores acres et vigilias imprimis efficiunt. Ad haec symptomata praecavenda profunt fots et cataplasmata emollientia, praesertim in initio, aut saltem post eruptionem admota; si verò his non obstantibus tempore abscessus acutè doleant, eas stylo vel scalpello aperire, et unguento albo vel ex tutiâ ppto. cum olei lini q. s. in linimentum mollissimum subacto illinere utilissimum erit.

394. In omnibus variolarum speciebus malum adesse suspicari liceat, si febris, quae cum morbillis, petechiis, aliisque exanthematibus confociare solet, iis simul conjuncta sit; quippè altera datur incendii causa, neque inter se congruunt dies critici. Hi ferè omnes moriuntur aegroti.

395. Malum

395. Malum datur signum in variolis, cum pustulae novae, suppuratis prioribus, vel ad suppurationem vergentibus, in spatiis liberis extrudantur. Hi enim valdè periclitantur, et plerumquè moriuntur, praecipuè si numerosae sint novae hae pustulae, vel pustulae primae non sint admodum benignae.

396. Maximum periculum adesse suspicandum est, si in primis puerperii diebus accedant variolae; fit enim plerumque lethalis haemorrhagia ex canaliculis uterinis; vel si alitèr eveniat, tantâ copiâ effluit sanguis, ut intus recedunt pustulae, et convulsae moriuntur puerperae.

397. In omni variolarum specie, cutis tempore abscessûs, nempe eo morbi gradu, quo pure morbili scateat corpus, debet esse rubra, tensa et inflammata in pustularum interstitiis; alitèr, majori, quàm fas erit, copiâ absorbetur purulenta materies. Status autem contrarius, scilicet,

licèt, cutis pallida et flaccida, habitum corporis inforbentem denunciat; eoque praecipuè, si simul accedat arteriarum pulsus debilis, inordinatus, et omni ferè modo inaequalis. Talis enim pulsus non parvam materiae purulentae copiam in sanguinis cursum jam transiisse, febremque malignam excitasse ostendit, cui nisi brevè succurratur, morietur aegrotus. Dato itaque hoc statu inforbente, roborandum est corpus medicamentis et remediis cardiacis, vesicatoriis et id genus aliis, nullâ variolarum specie, nullo mendendi modo praegresso obstantibus.

398. Si aeger variolis laborans subito dicat, devorare nequeo, plerumquè intra tres vel quatuor horas vitam cum morte commutat; vel si dicat, suffocor, et anhelat et convellitur, magnum equidem malum adesse indicat.

399. In variolis semper benè perpendenda sunt symptomata, quae per totum morbi cursum obtinuerunt; haec enim
à puf-

à pustulis ibi natis ortum ducunt: vi-
delicèt, si delirium à morbi incepto ultra
eruptionis tempus persistet, pustulas cere-
bri meninges obsidentes denotat; quod
etiam de aliis oesophagi, ventriculi, tho-
racis et abdominis affectibus intelligen-
dum est.

400. In febris variolosae impetus per-
timescendos cohibendo pulverem more
sequenti compositam et exhibitam caeteris
omnibus remediis praestare iterùm et
saepiùs inveni; quippè magnoperè calo-
rem minuit, incendium extinguit, et pu-
tredini praesertim repugnat. ℞ Salis
nitri pulv. drachmas duas, crystal. tar-
tar. pulv. drachmam unam, tartari vi-
triolati pulv. drachmam dimidiam, radic.
glycyrrhizae pulv. drachmam unam.
m. f. Pulvis in partes aequales octo divi-
denda, quarum pars una sumenda est
quartâ quâque horâ, addendo s. a. emul-
sionis sequentis uncias quatuor singulis
vicibus. ℞ Amygdal. dulc. pelliculâ
demptâ unciam dimidiam, seminum cu-
cumer.

cumer. melon. ā drachmas duas, gummi Arabici s. a. soluti drachmas sex, sacchar. albiss. pulv. unciam dimidiam, contusis affunde sensim aquae hordeae. sesquilibram, aquae menthae simplicis uncias quatuor: misce s. a. ut fiat emulsio.

401. Copia salivae exscreandae in variolis, quae ex ipsā materiā glutinosā tantūm oriatur, sensim minuitur; ista autem hujus effluvii diminutio à febre acutā increcente, vel à subitā virium vitalium resolutione genita, ex improvise invadit.

402. Quò magis calidum est corpus humanum ad inferiora, eò plus deorsum erumpunt pustulae: hinc satis patet usus ex applicatione fotūs vel cataplasomatis acris poplitibus et plantis pedum.

403. Haud rarò accidit, cū variolae ad summam magnitudinem pervenire videantur, aegrotum saepè et parū min-

gere; quod symptomata delirium breviter adfuturum ut plurimum denunciat; et oritur partim ex acrimonia puris in venas reforpti, et non raro vel à medendi modis nimis calidis praegressis, vel alvo in morbi progressu nimis astricta; sed ex quacunque causa fiat (nisi eodem tempore fluat alvus) hanc clystere subducere convenit; idemque post aliquot horas, nempe octo vel decem, repetere, et dein anodynum exhibere, quorum ope, si neque mitescat hoc symptomata, neque ulterior ejus progressus impediatur, sed è contra frequentior fit, et praecipue si adsit delirium, phrenitis, aut valde vigeat febris, ad sanguinis missionem confugiendum est. Notandum autem est, hoc symptomata raro ultra morbi crisin extendi, et, nisi pravis comitatur symptomatibus, sponte cessare, et proinde impetratis induciis à clysteribus, anodynis, diluentibus et refrigerantibus remediis, plerumque sine sanguinis missione evanescere.

404. Vult doctissimus Freind, aegrum variolis laborantem, et ad morbi crisin perductum, scilicèt, pustulis crustâ obductis, purgari debere, ope aloeticorum et similium acrium purgantium. Hoc meo iudicio parùm tutum est; si verò multùm vigeat eo tempore febris, non prorsùs improbanda sunt cathartica ex mannâ, rhabarbaro, et similibus; finitâ tamen prorsùs vel ferè alvi ductione, anodynum appropriatum exhibere omninò necesse erit. In debilibus hujusmodi aegrotis, tutiùs, ut me mea fert opinio, est ventrem clysteribus lenibus purgare.

405. Omnis cancer, qui solus sit, fiat tolerabilis; qui verò cum aliis communicet, scilicèt, glandulis inguinalibus, axillaribus, mammis et utero sitis, pessimus est.

406. Malignitas canceri, ut plurimùm sese indicat à pruritu, dolore, morfu la-

cero, canaliculis varicosis, putredine, foetore, et praesente febre hectica.

407. In ulceribus, ea solum in cancerorum numero habenda esse inveni, quae retorrida habent labia.

408. Si cancer in apicem affurgat, brevi ulcerosus evadet, et sanies omnia vicina corrodet.

409. Medicamenta, quae, mediante sanguinis cursu, sese ad partis alicujus singularis laesae, aut malè se habentis, ut modò dictum est *, levationem admove, et quasi applicare à jactatoribus suis dicuntur, ex fraude, fallaciis et mendaciis constare invenientur. Praeterea, quod in dies oleum camino addit, est genus quoddam tyronum, qui ex chirurgorum officinis, nonnunquam ex pharmacopolarum tabernis, prosilientes, se medicorum primos esse dicunt. Indocili tamen, quanquàm Hippocratem aut Celsum nunc simulare, nunc (animis in

* Sect. 405, 406, 407, 408, &c.

nova ferentibus) spontè damnare, haud metuant, empiricen in summum periculum deducere tantùm valent. Eheu, vos miseri, quibus intentatum niteat empiricorum hoc genus omne! gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc securum, an aegroti, credulitate stultâ praeproperè rapti, rectis stent talis, cadantve *.

410. Ipsam medullam cursum quendam currere liquet, quippè cervi absque venatione enecti ossa habent medullae plena; venatione verò agitati, in ossibus non habent medullam, sed tantùm san-

* Medicum quendam hujus (ut mihi videtur) farinae facetè ad hunc modum depinxit poeta:

'Mongst gilded books you squeeze
Old Galen and Hippocrates:
For such learn'd men (say you) as these
I'll stickle;
Though what they were you can't tell,
Giants they might have been as well,
Or the two archangels Gabriel
And Michael.

Radcliff's Ramble.

guinem

guinem oleosum: ideóque medullam generari, regenerari et consumi patet. Hinc itaque oriri possunt inflammatio et putredo in periosteo externo, interno, osse ipso, et medullâ, quæ quò profundiores, eò peiores.

411. Experimentis latè patet, et ad quamplurimos homines pertinet, quòd morsus ictusque venenati, antidotis parti affectae statim admotis, sine alio medendi molimine, citò et feliciter sanari possint. Hoc ab ictu scorpionum liquet, cujus antidotum est ipse scorpio oleo olivarum infusus, quo partem ictam illinunt Italici; et hujusmodi vulnerati ab omni veneni malo indè adventuro muniti et certè sanati evadunt. Pari ratione qui vipersas in usum pharmacopolarum colligunt, referente expertissimo et doctissimo Mead, quotiès earum morfu afficiuntur, statim axungia viperinâ partem affectam illinunt, et è certo sanantur. Hujus exemplum in felibus quibusdam à viperis morsis ipse vidi, qui omnes brevi extincti

extincti fuere, eo solo excepto, quem linimento suo illinebat artifex circumforaneus, licet isti feli aliis multò magis inflicti fuissent viperae morsus. Arcanum autem suum seu linimentum quantum inspicere et animadvertere potui, fuit tantum oleum inolentis olivi naturam prae se ferens, quo ad focum illinebat partes morfas. Hoc in memoriam meam retulit, quod alicubi antea legeram, videlicet, olivum aequè tutò per se scorpionis ictum sanare, ac si scorpio inclusus et infusus in eo fuerit, et proinde est ei, undè blandà oleosà suà indole veneni noxia spicula obtundi, et innoxia reddi queant. Meritò itaque suspicari potest, an hujus artificis oleum, quo sanata erant felis vulnera plurima et profunda, ut supra dictum fuit, viperae morfibz inflicta, non fuerit hujusmodi generis et naturae; saltèm ulterius experiri meretur ob facilem et prorsus felicem exitum. Reverà enim admodum verisimile est, alios etiam morsus, ictusque venenatos, ejus ope sanari posse, modò in his effectus adeò faustos edat.

412. De venenis benè scripsit Boerhaave titulo Antidotorum, N° 1119 Institutionum ad 1145; in quibus varia venena in suos ordines reduxit, unà cum medendi proposito, quod hic transferre operae pretium non erit, ideóque mihi pauca tantùm addenda restant. In his itaque curandis, primò perpendendum est, an talia sint, quae in stomachum et intestina vires suas corrodingo vel inflammando exerere solent, qualia sunt arsenicum, mercurius sublimatus, aliaque similia; vel an ejus sint generis et naturae, ut, his nequaquàm laesis, in ipsum sanguinis cursum vehuntur, ibique tragedias suas exercent; ut opium, &c. In primo casu, si statim advocatus fuerit medicus, aquâ communi tepesactâ et largissimâ copiâ exhibitâ, excitetur vomitus; dein clysteribus, ex infuso seminum lini cum aquae satis fervidae q. s. parato, adjunctâ simul sacchari ruberrimi q. s. confectis et frequentissimè immixtis eluantur intestina, ut à veneni spiculis, quantùm

quantum fieri potest, muniantur. Postquam autem vomitum cessare necessesse sit, clysteribus tamen uti oportet. Tenenda est haec medendi ratio per dies aliquot, scilicet, donec tum profligetur dolor, tum muco suo assueto satis ab omni acrimonia defendantur et tueantur ventriculus et intestina. Denique in votorum summam proficiet, ut medicamentis, seu sulphureis, seu ferrugineis, prout opus fuerit, ad pristinam suam sanitatem revocata sint viscera.

In specie secundâ perpendendi sunt effectus, quos veneni aliquid, quasi in corporis gremio, malo omine acceptum, in sanguinem aut humores edat, et pro horum ratione curatio instituenda est. In horum autem omnibus, vomitorium statim devoratum, priusquam altius serperit malum, exhibere commodissimum est. Hujusmodi venena plerumque sanguinem in coagulum coire faciunt, ex quo fiunt talia impedimenta, qualia sanguinem aut humores libero cursu ferri non sinunt; quod incommodum

pulmo subire et perpeti imprimis solet. In hujusmodi autem ordine et serie locandae sunt res valdè acidae et austerae, vinorum omnium partes purissimae ab aquosis separatae: haec omnia sanguinem coagulant, si immediatè in ipsius cursum admittantur, quod rarissimè fit; eorum autem devoratio, quamvis digestionem mediam se interponente, pallorem, leucophlegmatiam et cachexiam inferre valebit. Injuriae, quae ex hisce causis oriuntur, vix aut ne vix quidè sanandae sunt propter celerrimas caedes, quas humano corporis habitu secum adferunt hujusmodi hostes, si quandò illis impetus suos funestos in sanguinem exerere concessa fuerit potestas.

413. Ad venenorum inebriantium ordinem meritò referrendum est opium, quod sanguinis crasim solvendo, adeò humores extenuatos facit, ut inde, vel rumpantur quaedam ex arteriis aut venis, vel inflatione turgidâ nervi adeò opprimantur, ut functiones ipsis proprias

prias exequi nequeant; in his itaque, nec non et ebriosis, etiamsi debilis sit arteriarum pulsus, largâ copiâ mittendus est sanguis, dein propinandum vomitorium, maximè si nuper devoratum fuerit opium, vel vini spiritibus largâ copiâ oneretur ventriculus, alvusque postea medicamentis diluentibus caloremque attemperantibus ducenda est; vel, his non fat citò respondentibus, clysteribus acribus cienda et subducenda.

414. Animalia ventriculo aut primis viis hospitantia medicamentis ex hydragyro confectis, remediis ferrugineis, vitriolicis, amaris catharticis similibusque foràs exterminanda sunt.

415. Si ad morsum à cane rabido factum statim vocatus fuerit medicus, ferro candenti inurendum esse locum curaret; aut si hoc fieri nequeat, admovendae sunt cucurbitulae cum scarificatione profundâ, nec per longum tempus, nempe, per sex septimanas consolidandum est

vulnus; quin pro re natâ mercurio præcipitato unguenti basilici flavi q. s. commisto, aut similibus, apertum servandum est, et perpetuò pannis muriâ ex fale et aceto humidis involvendum, modò talia fieri sinant partis ipsius natura et conditio. Si verò ante mediçi adventum consolidatum esset vulnus à morfu factum, profundis scarificationibus eam corporis regionem tundi, et prædicta fieri oportet. Hoc semper sedulò observandum est, quòd qui à cane rabido morfi sint, semper bonâ spe integræ sanationis consolandi sunt, quasi parum vel nihil periculi esset; interim tamen, omnibus rebus curandum et providendum est, ne imminens malum accidat. Territi enim inquieti fiunt, et tum animum tum corpus turbando, sortem miseram adaugent, et citiùs ipsum morbum horrendum in se inducunt.

416. Dissectio cadaverum à morfu canis rabidi docuit partes devorandi munere fungentes plerumquè inflammatas, glutinosam

glutinosam, biliosamque materiem in stomacho obtinere, vesiculam fellis atrabile plenam, pericardium ficcum, pulmonem, coacervato omni ferè sanguine, incredibilitèr fartum, cor sanguine saepè ferè ficcato plenum, arterias plenas, venas verò vacuas, sanguinem adeò valdè extenuatum, ut frigore vix concrefcere queat, licèt è venâ missus ante triduum longè secùs se haberet, omnes musculos, cerebrum, cerebellum, spinalem medullam, et viscera ficciora, quàm ita ferent naturae leges.

417. Aegrum, qui ex morfu canis rabiosi aquae metu cruciatur, aurium tenus nec opinantem in aquam frigidam immergere à multis, praecipuè à Celso et Boerhaave tanquàm unicum, saltèm summum remedium, laudatur. Exitûs tamen felicitis adeò rara sunt exempla, ut incertum prorsùs habendum est, quò res casura sit. Refert enim Sidobre in suo tractatu de variolis historiam rustici cujusdam, in quem tanta copia aquae injecta

jecta fuit, ut eam non amplius timeret, sed libenter aquam devoraret, imò postquam se aegrè et iniquo animo in piscinam projici crebrò passus fuerat, spontè in eam descenderet; his autem non obstantibus, morbo ex morfu canis rabiosi genito succubuit. Quid itaque faciendum est, non satis adhuc liquet.

418. Cùm autem in febre à morfu canis rabidi confessa res est, id ad primam intentionem pertinere, ut aeger invitatus aquâ satietur, simul ut omnia sibi ipsi inducenda sint, perindè ac quae in febre inflammatione maximâ comitata fieri solent, mihi herclè magis congruere inter se et cum naturâ morbi visum est, ut parùm tepescat aqua, praecipuè si ei addatur aut acetum, ut acidula evadat, aut salis nitri q. s. Hoc autem conjecturâ augurari aut consequi mihi tantùm in animo est; et proindè qui hâc mendedi ratione uti velit, ut parùm admodùm tepescat aqua, ne veneni rabiosi contagio latius serpat, imprimis animadvertere

vertere debet, saltèm donec quid indè
eveniendum aut expectandum est, clariùs
innotescat.

419. Curatio, quae post prima signa
invadentis mali, mihi maximè congrua
videtur hunc in modum tentanda est,
videlicèt, mittatur sanguis ex brachio aut
venâ jugulari, ad animi deliquium, et
elapsis decem vel duodecim horis, eo-
dem more repetatur, immisso quartâ
quâque horâ clystere sequenti. R. Lapi.
prunel. pulv. drachmas duas, acet. vini.
mel. despumati ā unciam unam, aquae
rutae vel levis infusi ejusdem uncias de-
cem, misce. Perpetuò etiam foveantur
praecordia spongiis hoc vel simili fotu
madefactis. R. Fotûs ad inflammationes
in Pharmacopeiâ Fuller praescript. libras
tres, aceti distillati libram unam, salis
ammoniac. vel gemmae unciam dimi-
diam, spiritûs vini tenuis uncias quinque;
misce pro fotu. At si Libere nequeat aeger,
exhibendus est secundâ vel tertiâ quâque
horâ bolus hiece. R. Sal. nitr. pulv.
drachmam

drachmam dimidiam, spermat. ceti grana decem, conservae fructus cynosbat. vel Iujulae drachmam unam, syrup. caryoph. rubr. q. s. m. f. s. a. bolus. Die sequenti, si pergat rabies, repetatur iterum missio sanguinis eodem more et modo ac pridie, praecipue è saphaenâ, vel potius ex arteriâ temporibus sitâ, quod prae caeteris in hoc malo curando mihi fore utile videtur; et persistendum est usu clysterum et reliquorum praescriptorum. Si autem ad tertium usque diem obtineat malum, insanabile plerumque erit; tentari tamen potest curatio iisdem pergen-do, et repetendo sanguinis missionem ex arteriâ, cujus rei mentio jam facta est, admotis eodem tempore vesicatoriis, si vacillare videatur pulsus. At, heu! rarò ultra quartum diem superstes est quispiam, cui infelissimè contigit, ut rabie caninâ, visu dictuque maximè horrendâ, corripiatur.

I N D E X.

A

ABORTUS causae ferè infinitae, sect. 345.

v. Gravidæ.

Abortum denunciat ab ipso utero hæmorrhagia larga, 346

Acida acrimonia, 128. 173

— humorum temperies, 191

— — — — — quomodò curanda sit, 191

Acida qui appetent, 134

Acido laborantes, 129

Acrimonia, 128. 173. 193

— — — — — acida, 128. 173

— — — — — alcalina, 173

— — — — — calidâ temperie prædita, 373

— — — — — febres omnes comitatur, ib.

— — — — — quibus signis se prodit, ib.

— — — — — febri hæcticae affinis est, ib.

— — — — — quomodò sanetur, ib.

Alvus astricta, 70

Anodyna infantibus tutò exhiberi possunt,

370

Angina, 16. 246. 250. 253. 255

— — — — — conspicua 253

— — — — — in quâ devoratio fit impossibilis, 256

C c

Angina,

Angina quae in morbis hystericis, &c. contingere solet, 255

—— lethalis, 249

—— paralytica, 254

—— pituitosa, 251

Anginae curatione quae sunt vitanda, 85

Animalia in ventriculo hospitantia, 414

—— quomodò exterminanda sunt, ib.

Apthraces, 139

Antidotum contra morsus venenatos, 411

Anxietas, 12, 13. 303

Aphthae in febribus, 183

—— quales obfidere solent, 330

—— quas partes plerumquè occupant,

331

Apoplexia, 88, 89, 90. 178

—— dignoscitur à morbo comitiali, &c.

238

Apóstema, 250

Aquae minerales quandò noceant, 96

Argentum vivum fortissimum medicamentum, 143

Argenti vivi frequens usus noceat, 123

Arquatus morbus feбри superveniens, 119. v. Icterus.

Arsenicum, 412

Arteriarum in morbis diversis post mortem conditio diversa, 142

Asthma, 26

Atheroma, 156

Atrabilarius humor, 181. 241

Attonitus morbus, 89, 90. v. Apoplexia.

Aurea regula in melancholicis tractandis,

257

Aurium dolor, 252

B

- Balnei frigidi usus, 61. 224
 — — — quando noceat, 93, 94. 224
 Balnea tepida, 224. 306. 309
 Bilis defectio, 51
 Bilis sanguine mista, 290
 Boerhaave de glutinoso inertî, 130. 195
 — — — laudatus, 195
 — — — de peripneumoniâ, 264, 265. 268
 — — — de pleuritide, 265
 — — — de morfu canis rabiosi, 417
 — — — de venenis, 412
 Bubones, 139. 161

C

- Calculus, 191. 310—321
 — — — quando non tranfit, 311
 — — — vomitu comitatus, 310
 — — — urinæ acrimoniâ comitatus, 372
 — — — vesicae quibus signis cognoscitur,
 313
 — — — manens in vesicâ quae infert mala,
 314
 — — — quomodò forfitan expelli possit, 315,
 316
 Calculi in vesicâ latentis signum fallax, 310
 — — — impetus pro dolore colico nonnun-
 quàm habetur, 316
 — — — quomodò à dolore colico distin-
 guatur, ib.
 Calculi albi minùs friabiles sunt, 319
 — — — cinerei minùs facilè exeunt, ib.

Calculi caerulei maximè omnium metuendi,

319

Calculo laborantes pedes inter se implicare solent, 321

———— pudenda externa haud rarò habent inflammata, 372

Calor hecticus, 171

Cancer quomodò levandus, 190

———— quibus indiciis cognoscatur, 190

———— à scirro oriundus, 187, 188

———— in intestinis, 189

———— eò peior, quò magis inflammatur scirrus, 377

———— cùm solus est, fiat tolerabilis, 405

———— quandò ulcerosus evadit, 408

Cancris malignitas quibus signis se indicat, 406

Cancrofa ulcera quomodò ab aliis dignoscenda, 407

Canis rabiosi morsum medendi ratio, 415.
418, 419

———— à morfu cadaverum dissectio, 416

———— contra morsum remedium à Celso
& Boerhaave laudatum, 417

Capitis dolor, 17. 200

———— vulnera, 18. 152

———— vulnerum symptomata mala, 153

Castra stativa in campis humidis quibus malis praecipuè exposita, 83, 84.

Catharsis in plerisque doloribus febre comitatis instituenda est, 294

———— post febres instituenda, 101

Cerebri malè affecti symptomata, 205, 206.
229. 232, 234

Chinenses medici quomodò morbum comitalem sanari posse credunt, 239

Chirurgorum error, 144

Chirurgia

Chirurgia quali investigatione promoveri possit, 318

Chylus per pulmonem difficilè transiens, 303

Clysteres in morbo attonito, 89

—— quando noceant, 104

Colica hysterica quomodo cognoscatur, 336

—— quomodo tractanda sit, 293

—— biliosa, 293

Colici dolores, 283. v. Intestinorum et Ventriculi dolores

Collyria vel nihil vel malum efficiunt, 223

Color cutis flavescens, 132

Coma vigil, 178. 238

Comitialis morbus, 88

—— dignoscitur ab apoplexiâ, &c. 238

Concretiones polyposae, 11

Convulsionēs, 1, 2, 3. v. Nervorum distentiones

Contusio, 154

Corporis extenuatio, 196

Cortex Peruviana quando profit, 115. 227

Crisis quid sit, 47

Crura quando sunt coarctanda, 296

Cutis exsiccata quid denotat, 72

—— flavescens, 132

D

Delirium, 179. 207. 229. 232, 233

—— quando opio levare possit, 237

Dentium stridor in phrenitide quid indicat, 235

Devorationis munus molestum vel impossibile, 244, 245. 247, 248. 250. 256

Diabetes,

- Diabetes, 40. 129
 Diarrhoea in adultis, 175
 ——— quomodò sananda, 175
 Digestio mala, 51
 Dolor diuturnus, 68
 Dolores inflammatione comitati, 63
 ——— statâ quâdam horâ rediunt, 97
 ——— quibus temporibus exacerbantur, 201
 ——— qui sanguinis missionem postulant,
 294
 ——— qui catharsin exigunt, ib.
 ——— ex vulnere nati, 379
 Dyspnoea, 23. 298

E

- Empirici, quibus non adhibenda fides, 409
 Epiglottis, 243. 246
 Epilepsia, v. Comitialis morbus.
 Erysipelas, 138
 Exanthemata, 138
 Exercitationes, 70
 ——— quando juvent, 70
 ——— quando noceant, 73
 ——— quando sustineri nequeunt, 82
 ——— post assumptum cibum, 92
 Exinanitiones in febribus, quando instituen-
 dae vel promovendae, 117
 ——— quales optimè evadunt, 200

F

- Febris intermittens alios morbos saepè simu-
 lat, 322

Febris

Febris intermittens missionem sanguinis quandò
postulat, 322

----- Proteiformis morbus, ib.

----- acuta laterum dolore sociata, 326

Febris calor undè aestimandus, 214

----- incrementis signa, 217

----- malignitas à quo dependet, 176

----- intermittentis paroxysmus, citiùs quàm
solitus fuit superveniens, quid indicat, 227

Febres ardentes, 214. 216. 218. 224

----- castrenes, 83. 104. 118

----- castrenses maculis purpureis comita-
tae, ib.

----- continuæ, 14. 115. 183

----- diarrhoeâ rarò finitæ, 45

----- inflammatione comitatae, 215. 219

----- intermittentes, 48. 227. 322

----- languidae, 325

----- lethales, 46. 102

----- malignae, 113

----- nervosae, 324

----- petechiales, 104, 105

----- putridae, 183

----- remittentes, 227

----- simplices continentes, 115

----- tormentis bellicis vulneratorum, 78

----- variolosae, 400

----- quandò catharsin postulent, 101

----- quibus adsint aphthae, 183

----- quibus adsit diarrhoea, 114

----- quibus delirii periculum immineat,
207

----- quibus adsit haemorrhagia, 118. 215

----- quibus langueat pulsus et calor deficiat,

- Febres quibus è naribus stillet sanguis, 215
 — quibus fit pulsus parùm distinctus, 57
 — quibus superveniat infania, 87
 — quibus superveniat morbus arquatus,
 119
 — quibus adfit vomitio perpetua, 168
 In febribus symptomata bona, 142. 183. 213
 — symptomata mala ex alvo liquidâ,
 213
 — ex aphthis, 183
 — ex corporis jactatione, &c. 177
 — ex linguae fordibus, 113
 — ex manibus tremulis, ib.
 — ex manuum retractatione, 206
 — ex mente aberranti, 179
 — ex oculis, 102. 208
 — ex fiti, 216
 — ex sudoribus, 46. 217
 — ex tonsillarum dolore, 102
 — ex voce, 102
 — ex urinâ, 205. 327
 — artierarum pulsus maximi est mo-
 menti, 323
 — cerebrum malè affectum deno-
 tantia, 205, 206. 216
 — delirium, 179. 207. 232, 233. 327
 — exinanitiones quandò instituendae,
 117. 215
 — hypochondria nimis stricta, 209
 — mens à statu naturali aberrans,
 179
 — phrenitis, 232
 — rigor diebus criticis, 218
 — sanguis quandò mittendus, 219

In

In febribus quandò sudor non est sistendus, 116

Febricula puris generationi convenit, 144.

160

———— hectica, 172. 372.

———— Anglicè dicta milk-fever, 363

Ferocitas aegri quid denotet, 229

Ferruginea remedia quibus conveniunt, 121,

164

———— quandò tenellis administranda,

122

Fistula latens, 165

Flatuum abundantia dolores comitati, quomodo tractandi, 198

Fluor albus, 77

Fluxus haemorrhoidalis, 8

Foetus, quo casu quàm citissimè extrahendus est, 349

Fonticuli inter scapulas ad tussim levandam quandò utiles, 308

Freind de variolis sententia, 404

Fuller singularem gulæ purgandæ methodum proponit, 388

G

Gangraena, 4. 6, 7

———— quae spontè nascitur, 54

Glandulae gutturis pituita farta, 86

Glandulosae partes inflammatae, 162

Glandulosus tumor, 186

Glottis, 243. 246

Glutinosa humorum temperies, 192, 193, 194, 195

———— materies simul et ponderosa ex vesica ulcerosa profluens, 318

D d

Gluti-

- Glutinosum in corpore triplex, 130
 ——— parit obstructions, 131
 Gravidæ mulieris uterus quo casu clysteri-
 bus excitandus est, 350
 Gravidarum morbi, 342. v. Puerperarum
 morbi.
 ——— undè oriantur, 342
 ——— quomodò tractandi sint, 342,
 343, 344
 ——— hæmorrhagia, 346, 347, 348, 349
 Gravidæ tertio plerumquè mense abortant,
 343
 ——— urinae difficultate sæpè laborant,
 511
 Gulielminus de sanguine, 62
 Gutta serena, 88
 Gutturis glandularum infarctio, 86
 ——— musculorum inflammatio seu infarc-
 tio, 86

H

- Habitus corporis tenellulus, 82
 Habitùs morbosì causa, 60
 Hæmorrhagia, 24. 27. 103
 ——— ex pulmone, 329
 ——— in febribus castrensibus, 118
 ——— ex utero, 346
 ——— ex vaginae canaliculis, 347
 Hæmorrhoids, 8. 200
 Halitus foetidus in morbis scorbuticis, 173
 Hecticus calor, 171
 Hectica febricula ex vomica putrida, 172,
 373

Hepar

- Hepar inflammatum, 289
 ——— obstructum, 291
 Hepatitis distinguitur à pleuritide, 275
 Humor atrabilarius, 181
 Humor fluxiones, 74, 75
 ——— putredo, 134
 Hippocratis de lochiorum suppressione sententia, 362
 Hydrops, 106, 107, 108, 109. 193
 ——— undè oriri possit, 140. 290
 ——— diarrhoeâ comitatus, 159
 ——— solis cathartici non est sanandus, 108
 Hydropes thoracis laborans quomodò se reponat, et quid inde cognoscatur, 109
 Hydropicis morbis mala symptomata, 107
 Hydropicis non rarò accidit inflammatio, 158
 Hyoidis ossis musculi inflammati, 245
 Hypochondrii inflammatio in febribus, 209
 Hypochondriacae affectiones, 110. 112. 129. 181. 195. 240, 241
 Hypochondriacum morbum quid constituit, 240
 Hypochondriaci quomodò tractandi, 257, 258, 259
 Hystericæ affectiones, 13. 95. 110, 111, 112
 ——— haud rarò largas exinanitiones finunt, 110
 ——— quibus signis comitantur, 112
 Hystericis passionibus non semper convenit catharsis, 337

I

- Icterus, 119. 181, 182. 193. 287
 — febris superveniens, 119
 Icteri species quæ à pituitâ lentâ & glutino-
 sâ oritur, 287
 — quomodo hæc species sananda est, ib.
 IctERICI non integrè sanati, 292
 Ictericis color non semper est flavus, 288
 Jecur obstructum, 43
 Infantes recentè nati quando pasci debent,
 368
 — rachitide laborantes, 374, 375
 Infantibus anodyna exhiberi possunt, 370
 Infantium quomodo deducatur meconium,
 368
 Inflammatio ex cursu humorum impedito,
 163
 Inflammatio glandularum, 162
 Inflammationes undè, 140
 Insania febris superveniens, 87
 Intestinorum morbi & dolores, 10. 42. 283,
 284, 285. 335. 338
 — dolores clysteribus ex aquâ & aceto
 sanentur, 285
 — morbi cum abscessûs rupti signis,
 286
 — torminibus laborantes sese torquent,
 321
 — torminibus obnoxii victu parco uti
 debent, 42
 — dolores, flatibus comitati, unde ori-
 antur, 335

Intestinorum

Intestinorum dolores quomodo tractandi, 340,

341

—— flatus omnes homines habent, 341

L

Lac ad victum phthificorum quomodo exhibendum, 170

—— puerperarum quomodo in mammas adducatur, 364, 365

Lactis in mammis defectus, 365

—— in mammis suppressio, 366

Laryngis superiora morbo occupata, 246

Lateris dolor, 34. 98. 270. v. Pleuritis

—— febre acuta comitatus, 326

Lethargus, 238

Lethargici, 58

Leucophlegmatia, 140

Lien tumidus & hebes, 291

Limaces hortenses phthificis utilissimi, 304

Linguae sordes, 204

—— radix tumoribus occupata, 243

Lippitudo, 19. 21

Lochia ad quod tempus protrahi debent, 583

—— diutius protracta, 360

Lochiorum fluxio nimia, 358

—— quomodo sananda, 359

—— suppressio, 590

—— suppressionis causae, 360

—— de suppressione Hippocratis sententia, 362

Lues venerea, 161

—— surditatem adfert 252

—— spinam ventosam parit, 376

Lunae et solis concursus dolores afficit, 201

M

Maculae purpureae in febris castrensis,
118

—— in habitu putrido, 139

—— in morbis chronicis, 158

Mammae ex scirro malè se habentes abscissae,
380

Mania, 17

Maniaca fit puerpera ex lochiorum suppressione, ut ait Hippocrates, 362

Mead de exungia viperina, 411

Meconium infantium quomodo deducatur,
368, 369

Medicorum Chinenſium in morbo comitiali
praxis, 239

Medicinae scriptores de fomiculis in tuſſe,
308

Medicorum error de bilis redundantia, 51

Medulla curſum quendam peragit, 410

Melancholia, 195. 241. 257. 258, 259

Melancholici quomodo tractandi, 257, 258,
259

Meliceris, 156

Membra abſciſſa fluxionibus ſaepe comitantur, 79

Menſes nimium abundantes, 64, 65. 77

—— remedia proritantia, 66. 76

Menſtrua retenta, & ideo ſanguis è pulmone
reſectus, 306

Menſtruorum ſuppreſſio, 197. 306

Morbus comitialis, 88

Morbi acuti delirio & phrenitide comitati, 232

—— chronici unde oriri poſſint, 140

Morbis

Morbis chronicis vexati, 134

Morbi scorbutici, 173

Morbilli, 157

Mulierum dolores, 197. v. Gravidæ, Puerperæ, &c.

N

Nasus à lue venereâ perit, 252

Narium hæmorrhagia, 24 27

———— quando fistatur, 151

Nephritis, 184. 315. v. Calculus

Nervorum distentiones, 1, 2. 37. 239

———— quando lethale præbent signum, 235

———— morbum comitalem distinguunt à comate, &c.

———— in infantibus, 127

O

Obesi, 9

Obliviosus febricitans, 169

Obstetricum culpa reprehendenda, 351

Obstructio undè oriatur, 196

Obstructiones ab inerti glutinoso, 131

Oculus morborum index, 148, 149, 150

Oculo velaminis obtendendi usus, 225

Oculorum fluxiones diuturnæ, 221. 224, &c.
v. Ophthalmia.

———— inflammatio, 21, 22. 220, 221, 222, 223, 224, 225

———— color flavus, 141

———— color ruber, ib.

———— rubor in phrenitide, 231

Oedema,

Oedema, 155

Olivum scorpionis ictum sanat, 411

Ophthalmia, 220, 221, 222, 223, 224, 225,
226

———— collyriis exasperetur, 223

———— an vesicatoriis levare possit, 224

———— cum adsit luis venereae suspi-
cio, 226

Opium in deliriis quando profit, 237

———— pro veneno habitum, 412

———— est venenum inebrians, 413

P

Palatum inflammatione laborans, 244. 248

Pancreas exulceratum, 339

Paralysis, 91. 238

Paraphrenitis, 289

———— distinguitur à pleuritide, 274

Paroxysmus in febre intermittente, citius
quam solitus fuit, superveniens, quid in-
dicat, 227

Partes extremæ frigescentes & extenuatae
quid periculi futuri denotant, 80

Passio hysterica, 13. v. Hystericae affectiones.

Pediluvia tepida ad calorem hecticum miti-
gandum, 171

Peripneumonia, 260—269. 273. 298. 301

———— ubi ponit inflammationem,
260

———— largissimam sanguinis missio-
nem postulat, 261

———— à pleuritide parum differt, nisi
sede, 262

———— undè oriatur, 273. 298. 301

Peripneu-

Peripneumoniae signa à Boerhaave descri-
buntur, 264

_____ verae indicia, 333

_____ sanandae ratio, 333

_____ nothae symptomata, 334

_____ curatio, ib.

In peripneumoniâ saevâ sanguis emissus est
admodum tenuis, 263

_____ resolutio, 264, 265. 267

_____ suppuratio, 265. 268

Peripneumoniâ laboranti. qualis vivendi ra-
tio est evitanda, 269

Peruviana cortex quandò profit, 115. 227

Pestis, 157

Petechiae, 104, 105

Pharynx cùm laborat quid efficitur, 247

Phlegmones, 138

Phrenitis, 17. 228, 229

_____ vera & symptomata, 230

Phrenitidis imminentis signum, 233

In phrenitide plurimùm valent copiosae san-
guinis missiones, 228. 236

_____ vultus torvus undè oriri videatur,

231

_____ singultus quid denotat, 234

_____ dentium stridor quid denotat, 235

_____ profunt vesicatoria, 236

Phrenitidem quid distinguit à delirio, 229

_____ non rarò solvit extremorum do-
lor, 236

Phthisis, 23. 32

Phthisis pulmonaria incipiens, 298

_____ nullo sanguinis sputo accedente, 299

_____ quomodò efficiatur, 301

Phthisici pulmonis ulcere laborantes, 225

E e

Phthisici

- Phthifici quamplurimi apud Anglos, 299
 Phthificis an profint exercitationes, 73
 — an profint fonticuli inter scapulas
 positi, 308
 — limaces hortenses utilissimi, 304
 — lac exhibendum quale, 170
 Phthificorum dissectorum pulmones, quales,
 180
 Pituita obstructions pariens, 131
 Placenta quandò extrahi debet, 355
 — in utero relicta tristissimis comitatur
 malis, 357
 Plethora, 378
 Pleuritis, 34. 98. 126. 140. 270. 272 — 282
 — undè ortum ducere possit, 140
 — parùm differt à peripneumoniâ nisi
 fede, 262
 — in peripneumoniam transiens, 273
 — lethalis in peripneumoniam transit,
 332
 — notha, 272
 — sinistrum latus frequentius afficit,
 272
 — à paraphrenitide distinguitur, 274
 — ab hepatitide distinguitur, 275
 Pleuritidis recrudescentis signum, 326
 In pleuritide bona et mala indicia, 276. 278.
 281, 282
 — promovendus est hæmorroïdum flux-
 us, 277
 — suppurationis indicia, 280
 — gangraenae indicia, 282
 Pleuritici nec ex febre, nec ex suppuratione
 moriuntur, 332

Pleuritici

- Pleuritici ex peripneumoniâ moriuntur, ib.
 Podagra, 191. 210. 296
 ————— dolore ventriculi comitata, 212
 ————— immani vomitu comitata, 211
 Podagrâ cessatâ, crura tumida sunt coarctanda, 296
 Polyposae concretiones, 11, 156
 Pruritus non est signum certissimum calculi in vesicâ latentis, 320
 Puerpera cùm à partu liberatur, lecto consignari debet, 353
 ————— si infantem lactare nolit, quae curanda sunt, 366
 ————— si morbo quolibet inflammatione comitato corripiatur, quae peragenda sunt, 367
 ————— quandò, ut ait Hippocrates, fiat maniacâ, 362
 Puerperarum morbi, 352, &c.
 ————— post partum dolores, Anglicè after-pains, 354
 ————— febricula, Angl milk-fever, 363
 ————— haemorrhagiae, 356
 ————— lochiorum fluxio immodica, 359
 ————— lochiorum suppressio, 359. 362
 ————— lactis in mammis defectus, 365
 ————— lactis in mammis suppressio, 364
 366
 ————— lactis discutiendi ratio, 366
 ————— placenta in utero relictâ, 355.
 357
 Puerperis quandò sanguinis missio instituenda est, 367

- Pulmo excreatione sputi levatur, 53
 ——— obstructus & sensim putridus, 299
 ——— an fonticulis inter scapulas levetur,
 308
 Pulmonis dolor, 20
 ——— morbi, 260—269. 303
 ——— ulcera, 31, 32. 125. 299. 302
 E pulmone sanguis ejectus ob menstrua re-
 tenta, 306
 Per pulmonem sanguis & chylus difficile
 transeuntes, 303
 Pulmones phthysicorum dissectorum qualis,
 180
 Pulsus celer, 118
 ——— debilis, 118. 125
 ——— parum distinctus, 57
 ——— languens, 55
 ——— plenus, 58
 ——— tardus, ib.
 ——— tenuis, ib.
 Pus, quod ex membranis, ei quod ex par-
 tibus carnosis efficitur, est multum diffi-
 mile, 318
 Puris laudabilis generationi convenit feбри-
 cula, 144. 160
 Pustulae, quae exanthemata nominantur, 138
 ——— gangraenosae, 139
 Putredo humorum periculosa, 134. 139
 ——— visceribus latens, 133
 Putredine laboranti adest foetor oris, 137
 ——— laborans semper flavescit, 132. 141
 ——— quomodo curandus, 135
 Putredinis mala signa, 136, 137
 Putridus habitus ad summum provectus, 139
 Rachitis,

R

- Rachitis, 193
 Rachitidi herpes superveniens maximè prodest, 374
 Rachitici arterias carotides, &c. jussu majores habent, 375
 Renes calculo malè affecti, 317
 — inflammatione affecti, 309
 — ulcere affecti, 312. 318
 Renum calculus vomitu comitatus, 310
 — membranæ constrictæ calculi transitum prohibent, 311
 — — ulcera quibus dignoscuntur signis, 318
 Rheumatismus, 192
 Rheumatici quandò tumida crura fasciis coarctari debent, 296

S

- Saliva copiosa, tenax, 131
 — — copiosa undè, 242
 Salivæ diminutio in variolis, 401
 Sanguis minùs agitato, 140
 — — nimium agitato, ib.
 — — crassus, 59, 60
 — — largà quandò copiâ mittendus, 154, 261
 — — statim mittendus, 219
 — — pallidus & sero abundans, 131
 — — ex quâ parte profluit titillatione indicatur, 328
 — — tenuis, 59, 60

Sanguis

- Sanguis è venis in arterias pulsus, 218
 — per pulmonem difficile transiens, 303
 Sanguinis mala copia, 215
 — crasis putrida, 202
 — cursus impeditus, 93
 — effluentia in puerperis post partum,
 358, v. Lochia.
 — excretio, 52
 — fluxus in gravidis, 35
 — missio, 57. 59. 68. 99. 199
 — missio quando repetitionem postulat,
 295
 — missio plurimum valeat in phreni-
 tide, 17. 228
 — missio instituenda est in omnibus
 doloribus febre comitatis, 294
 — missi superficies alba, 62
 — nigri profluvium, 100
 — sputum, 124. 297. 305
 — sputum, five ex pulmone, five ex
 ventriculo, 297
 — sputo sedato, bona & mala signa,
 302
 Sanguinem sputantes non sanantur, dum arc-
 tis utuntur vestibis, 300
 Scirrus ad cancrum pergens, 187, 188
 — in intestinis est insanabilis, 189
 — quò magis inflammatur eò pejor can-
 cer, 377
 Scirri in hepate, 8. 166. 241
 — sub maxillis, 166
 — in pancreate, 339
 Scorbutus apud Anglos, 173
 Scorbutici morbi, 173, 174
 Senum morbi, 49, 50. 56
 Singultus

- Singultus in phrenitide quid denotat, 234
 Sitis in febribus ardentibus subito sublata
 quid denotat, 216
 Somni turbulenti in morbis acutis, 232
 Sordes linguae quid ostendunt, 204
 Spasmi, 239, v. Nervorum distentiones.
 Spina ventosa, 376
 Spirandi angustia, 301
 Sputatores, qui salivam copiosam emittunt,
 242
 Sputi excreatio, 53
 ——— sanguinei indicia, 305
 Steatoma, 156
 Sternutatio in vulneribus abdominis nocet, 183
 Stranguria, 338
 Struma, 164, 166, 193, 226
 Sudor in febre quando non est sistendus, 116
 Sudores continui, 61
 ——— matutini, 81
 Surditas à lue venereâ orta, 252
 Sydenham de variolis, 381, 382
 Syncope ex medicamento vomitorio, 37

T

- Tabi qui sint obnoxii, 28, 81
 ——— mulieres sunt objectae, quibus mam-
 mae sunt abscissae, 380
 Temperantia quando maximè profit, 82
 Tenesmus, 338
 Titillatio partis locum, ex quo profluit san-
 guis, indicat, 328
 Tonsilla inflammata, 248
 Tumor glandulosus, 186
 ——— hydropicus, 174

Tumor

Tumor crurum scorbuticus, 174

Tumores, 155, 156, 157

———— in lue venereâ & febribus, 161

Tussis, 25. 43

———— convulsa aut ferina quomodo levari potest, 307

———— hyemalis, 29

———— senum, 49

———— in vulneribus abdominis mala est, 185

———— applicationibus externis levatur, 307

———— an fonticulis inter scapulas levetur, 380

Tussi opem afferentia, 30. 307

Tussicula post pleuritidem, 126

U

Valetudinariis an profint exercitationes, 73

Vapores in lentâ anginâ profint, 251

———— astringentes in pulmonem recepti quando profint, 306

Variolae, 67

———— in duas plerumquè species dividuntur, 381

———— accuratè à Sydenham describuntur, 381

———— in septem species distingui debent, 381

———— discretæ benignæ, 382

———— discretæ malignæ, 382, 383

———— confluentes benignæ, 282

———— confluentes malignæ, 384, 385, 386

———— confluentes crystallinae, 389

Variolae

Variolae confluentes quas gangraena confequitur, 390

———— verrucarum more erumpentes, 381

———— in primis puerperii diebus plerumque lethales, 396

———— devorandi impotentiâ comitatae, 389

———— suffocatione comitatae, 289

In variolis sub initio, exinanitionis beneficium, 391

———— infantes quomodò tractandi, 392

———— pustulae ex pedum plantis erumpentes, 393

———— febris altera superveniens, 394

———— pustulae novae, suppuratis prioribus, malum dant signum, 395

———— tempore abscessûs cutis debet esse rubra, tensa, &c. 397

———— semper benè perpendenda sunt symptomata, 399

———— ad febris impetus cohibendos medicamentum, 400

———— salivae diminutio, 401

———— quandò pustulae in corporis partibus inferioribus erumpunt, 402

———— fotûs usus, 402.

———— urinae difficultas quid denotet, 403

———— quandò clysteres conveniant, ib.

———— quandò sanguis mittendus est, ib.

———— purgatio, 404

Venae jugularis incisio in capitis dolore, 17

———— — in phrenitide, ib.

Venae turgidae in morbis acutis, 142

Venena, 412

f f

Ventriculi

- Ventriculi dolores, 15. 42. 44. 283
 ———— quomodò curandi, 42. 283.
 v. Intestinorum dolores.
 Vermes intestina infestantes quomodò exterminandi sunt, 414
 Vermium symptoma, 68
 Vertigo, 90
 Vesicatoria quandò mortis praebeant signum, 72
 ———— in ophthalmiâ saepè malum augent, 224
 ———— in morbo calculoso, 317
 Vesica ulcerosa materiam edit glutinosam, 318
 Vina acri acido pollentia quibus noceant, 191
 Vinum Rhenanum, &c. 191
 Ulcera ex acrimoniâ acidâ orta, 128
 ———— ex alcalinâ, 128
 ———— ad faucium posteriora, 252
 ———— maligna, 71
 ———— in pancreate, 339
 ———— pulmonis, 31, 32. 125
 ———— strumosa, 164
 ———— quomodò dirigenda, 120
 ———— quae in cancerorum numero habenda sunt, 407
 Vomica putrida, 172
 Vomitus diuturna, 35, 36
 ———— medicamento excitata, 37
 ———— perpetua in febre acutâ, 168
 Vomitiones curandi ratio, 35, 36. 38, 39
 Vomitoria ictericis exhibita, 182

Urina qualis humoris abundantiam denun-
ciat, 203

Urina qualis cerebrum malè affectum deno-
tat, 205

—— crassa, 203

—— lactescens, 202

—— pallida, 129

—— rubra et citò putrescens, 137

—— in nephritide acutâ qualis, 184

—— turbida, 203

—— rufa instar coffee, 309

—— lucidis particulis quasi coruscans, 327

Urinae acrimonia in calculo vesicae laboran-
tibus, qualia mala gignit, 372

—— difficultates, 41. 317. 338

—— difficulates quae gravidis accidunt,
371

Uterus obferatus, 66

Uteri morbi dolore comitati, 76. v. Gravi-
dae, & Puerperae.

Vulnera abdominis, 185

—— capitis, 152, 153

—— doloribus comitata, 379

Vulnere de imo mucus cautè est abstergendus,
145

Vulneris periculosi indicia, 146, 147

—— fanatio, 147

Vulnerati, quibus ossa fracta, quid in decum-
bendo curare debent, 167

Vulneratorum tormentis bellicis febres, 78

Vultus

Vultus torvus in phrenitide undè oriri videatur, 231

Uvula inflammata, 248

E R R A T A.

Sect. 25. l. 2. lege pertimescendae. l. 3. parca.
 36. l. 10. Rha.
 40. l. 9. corrigendos.
 82. l. 3. parca.
 181. l. 1. calore.
 200. l. 2. allevandum.
 228. l. 2. praecipuè.
 257. l. 9. auscultabant.

317. l. 6. siquidè.
 340. pro num. 140. leg.
 340.
 355. l. 2. et.
 378. l. 6. denunciante.
 391. l. 5. foenoratum.
 397. l. 3. mobili.
 Pag. 195. l. 19. cognoscitur.

B O O K S

Printed for W. STRAHAN; and T. CADELL
in the Strand.

HISTORY, VOYAGES, AND TRAVELS.

THE History of *England*, from the Invasion of *Julius Cæsar* to the Revolution. A new Edition, printed on fine Paper, with many Corrections and Additions; and a complete Index, 8 vols. Royal Paper, 4to. 7 l. 7 s.

* * * Another Edition on small Paper, 4 l. 10 s.

††† Another Edition in 8 vols. 8vo. 2 l. 8 s.

The History of *Great Britain*, from the Restoration to the Accession of the House of *Hanover*. By *James Macpherson*, Esq; the 2d Edition; 2 vols. with a Head of the Author. 2 l. 5 s.

Original Papers: containing the Secret History of *Great Britain*, from the Restoration to the Accession of the House of *Hanover*: To which are prefixed, Extracts from the Life of *James II.* as written by himself; published from the Originals; 2 vols. 2 l. 5 s.

The History of *Scotland*, during the Reigns of Queen *Mary* and of King *James VI.* till his Accession to the Crown of *England*; with a Review of the *Scottish* History previous to that period; and an Appendix, containing Original Papers, 2 vols. 4to. By *William Robertson*, D. D. 5th Edition. 1 l. 10 s.

* * * Another Edition in 2 vols 8vo. 12 s.

The History of the Reign of the Emperor *Charles V.* with a View of the Progress of Society in *Europe*, from the Subversion of the *Roman* Empire to the Beginning of the sixteenth Century. By *William Robertson*, D. D. Embellished with 4 Plates, elegantly engraved: 3 vols. 3 l. 3 s.

* * * Another Edition in 4 vols. 8vo. 1 l. 4 s.

The History of *America*, Vols. I. and II. By *William Robertson*, D. D. Illustrated with Maps. 2 l. 2 s.

* * * Another Edition in 3 vols. 8vo. 1 l. 1 s.

The History of the Reign of *Philip* the Second, King of *Spain*. By *Robert Watson*, LL. D. Professor of Philosophy, and Rhetoric, at the University of *St. Andrew*. 2d Edition; 2 vols. 2 l. 2 s.

* * * Another Edition in 3 vols. 8vo. 18 s.

The History of the Decline and Fall of the *Roman* Empire. By *Edward Gibbon*, Esq; 3 vols. which complete a Period of History from the Age of *Trajan* and the *Antonines*, to the total Destruction of the *Roman* Empire in the West; adorned with a Head of the Author, and Maps adapted to the Work. 3 l. 3 s. Boards.

* * * The 2d and 3d vols. may be had separate, to complete Sets, 2 l. 2 s. Boards.

The History of the Legal Polity of the *Roman* State; and of the Rise, Progress, and Extent of the *Roman* Laws. By *Thomas Bever*, LL. D. 4to, 1 l. 1 s.

Miscellaneous State Papers, from 1501 to 1726, in 2 vols. 4to. Collected from the Museum, Hardwicke, and other valuable Collections. 2 l. 2 s.

Memoirs of *Great Britain* and *Ireland*, from the Dissolution of the last Parliament of *Charles II.* until the Sea Battle off *La Hogue*. By Sir *John Dalrymple*, Bart. 2d Edition, 2 vols. 2 l. 6 s.

* * * The Second Volume consisting chiefly of Letters, from the *French* Ambassadors in *England* to their Court, and from *Charles II.* *James II.* King *William* and *Mary*, &c. &c. interspersed with Historical Relations necessary to connect the Papers together, may be had separate. Price 1 l. 2 s. Boards.

Memoirs of the Marshal Duke of *Berwick*, written by himself, with a summary Continuation, from the Year 1716 to his Death in 1734; with explanatory Notes, and Original Letters relative to the Campaign in *Flanders*, in 1708. 2 vols. 12 s.

The History of *England*, from the earliest Accounts of Time to the Death of *George* the Second, adorned with Heads elegantly engraved. By Dr. *Goldsmith*. 4 vols. 1 l. 4 s.

An Abridgment of the above Book, by Dr. *Goldsmith*, adorned with Cuts, for the Use of Schools. 3 s. 6d.

The

The Parliamentary or Constitutional History of *England*, from the earliest Times to the Restoration of King *Charles II.* Collected from the Records, the Rolls of Parliament, the Journals of both Houses, the public Libraries, original Manuscripts, scarce Speeches and Tracts. All compared with the several cotemporary Writers, and connected throughout with the History of the Times. With a good Index, by several Hands, 24 vols. 8vo. 7l. 7s.

Grey's Debates, being a Continuation of the above. In 10 vols. 3l. 3s.

Memoirs of the Duke of *Sully*, Prime Minister of *Henry the Great.* Containing the History of the Life and Reign of that Monarch, and his own Administration under him. Translated from the *French.* To which is added, the trial of *Ravaillac*, for the Murder of *Henry the Great.* A new Edition. In 5 vols. 8vo. 1l. 10s.

*** Another Edition, in 6 vols. 12mo. 18s.

A Biographical History of *England*, from *Egbert the Great* to the Revolution: Consisting of Characters disposed in different Classes, and adapted to a Methodical Catalogue of engraved *British Heads*, interspersed with variety of Anecdotes and Memoirs of a great Number of Persons not to be found in any other Biographical Works. 4 vols. 1l. 4s.

The Lives of the most eminent *English Poets*; with Critical Observations on their Works. By *Samuel Johnson.* 4 vols. 1l. 4s.

An Ecclesiastical History, Ancient and Modern, from the Birth of Christ to the beginning of the present Century. In which the Rise, Progress, and Variations of Church Power are considered, in their Connection with the State of Learning and Philosophy, and the political History of *Europe*, during that Period. By the late Learned *John Lawrence Mosheim*, D. D. Translated, and accompanied with Notes and Chronological Tables, by *Archibald Maclaine*, D. D. A new Edition, corrected and improved. 5 vols. 1l. 10s.

Elements of General History, translated from the *French* of the Abbé *Millot*, Ancient History. 2 vols. 14s.

Elements of Modern History, by the same, 3 vols. 8vo. 1 l. 1 s.

* * Complete Setts of Ancient and Modern History, in 5 vols. 8vo. Price 1 l. 15 s.

An Historical and Classical Dictionary, containing the Lives and Characters of the most eminent and learned Persons in every Age and Nation, from the earliest Period to the present Time. By *John Noorthouck*, 2 vols. 12 s.

A Philosophical and Political History of the Settlements and Trade of the *Europeans* in the *East* and *West Indies*, translated from the *French* of the Abbé *Reynall*. By *J. Justamond*, M. A. A new Edition carefully revised, in 5 vols. 8vo. and illustrated with Maps. 1 l. 10 s.

Sketches of the History of Man, by the Author of the Elements of Criticism, 4 vols. 1 l. 4 s. 2d Edition.

The History and Antiquities of the Counties of *Westmoreland* and *Cumberland*. By *Joseph Nicholson*, Esq; and *Richard Burn*, LL. D. 2 vols. 4to. 2 l. 10 s.

An Account of the Voyages undertaken by Order of his present Majesty, for making Discoveries in the Southern Hemisphere, and successively performed by Commodore *Byron*, Capt. *Wallis*, and Capt. *Carteret*, in the *Dolphin*, and *Swallow*, and the *Endeavour*; drawn up from the Journals which were kept by the several Commanders, and from the Papers of *Joseph Banks*, Esq; and Dr. *Solander*. By *John Hawkesworth*, LL. D. Illustrated with Cuts and a great Variety of Charts and Maps (in all 52 Plates) relative to the Countries now first discovered, or hitherto but imperfectly known. Price 3 l. 12 s. bound.

An Account of a Voyage towards the South Pole, and round the World, performed in his Majesty's Ships the *Resolution*, and *Adventure*, in the Years 1772, 1773, 1774, and 1775. Written by *James Cook*, Commander of the *Resolution*. In which is included, Captain *Furneaux's* Narrative of his Proceedings in the *Adventure*, during the Separation of the Ships. Elegantly printed in two Vols. Royal. Illustrated with Maps and Charts, and a Variety of Portraits of Persons, and Views of Places,

Places, drawn during the Voyage by Mr. *Hodges*, and engraved by the most eminent Masters. 2 l. 12 s.

An Account of the *Russian* Discoveries between *Asia* and *America*; to which are added, the Conquest of *Siberia*, and the History of the Transactions and Commerce between *Russia* and *China*. By *William Coxe*, A. M. Fellow of King's College, *Cambridge*. Illustrated with Charts, and a View of a *Chinese* Town. 1 l. 1 s.

A complete Translation of the Count de *Buffon's* Natural History, from the 4th Edition in 16 vols. 4to; with occasional Notes and Observations. By *William Smellie*, Member of the Philosophical and Antiquarian Societies of *Edinburgh*. Illustrated with 300 Copper Plates. 3 l. 12 s.

A Philosophical Survey of the South of *Ireland*, in a Series of Letters to *John Watkinson*, M. D. 7 s.

A Tour in *Ireland*, with general Observations on the present State of that Kingdom, made in the Years 1776, 1777, and 1778, and brought down to the End of 1779. By *Arthur Young*, Esq; F. R. S. 2 vols. 14 s.

A Tour through *Sicily* and *Malta*. In a Series of Letters to *William Beckford*, Esq; of *Somerly*, in *Suffolk*, from *P. Brydone*, F. R. S. 2 vols. Illustrated with a Map. 3d Edition. 12 s.

A View of Society and Manners in *France*, *Switzerland*, and *Germany*, with Anecdotes relating to some eminent Characters. By *John Moore*, M. D. 2 vols. 3d Edition. 12 s.

A View of Society and Manners in *Italy*, with Anecdotes relating to some eminent Characters. By *John Moore*, M. D. 2 vols. 14 s.

A Tour through some of the Northern Parts of *Europe*, particularly *Copenhagen*, *Stockholm*, and *Petersburgh*, in a Series of Letters, by *N. Wraxall*, jun. 3d Edition. 6 s.

A Journey to the Western Isles of *Scotland*. By the Author of the *Rambler*. 6 s.

A Journey from *Gibraltar* to *Malaga*, with a View of the Garrison and its Environs, &c. &c. Illustrated with

a View of each Municipal Town, and a Chart, &c. By *Francis Carter*, Esq; 2 vols. with a great number of Plates. 2d Edition. 18 s. in boards.

D I V I N I T Y.

Isaiah, a new Translation, with a preliminary Dissertation, and Notes Critical, Philological, and Explanatory. By *Robert Lowth*, D. D. F. R. S. *London* and *Gotting*, Lord Bishop of *London*. 2d Edit. 1 l. 1 s.

A Commentary, with Notes, upon the Four Gospels, and the Acts of the Apostles; a new Translation of *St. Paul's* first Epistle to the *Corinthians*, with a Paraphrase and Notes. To which are added, other Theological Pieces. By the Right Rev. *Zachary Pearce*, D. D. late Lord Bishop of *Rocheſter*. With a Review of his Lordship's Life and Character, written by himself. 2 vols. 2 l. 10 s.

An Introduction to the Study of the Prophecies, concerning the Christian Church, and in particular concerning the Church of Papal *Rome*: in twelve Sermons preached in *Lincoln's-Inn* Chapel, at the Lecture of the Right Rev. *William Warburton*, Lord Bishop of *Glouceſter*. By *Richard Hurd*, D. D. now Lord Bishop of *Worceſter*, and late Preacher to the Hon. Society of *Lincoln's-Inn*, the 3d Edition, 2 vols. 7 s.

Twelve Sermons on the Prophecies concerning the Christian Church, and in particular concerning the Church of Papal *Rome*. Preached in *Lincoln's-Inn* Chapel, at the Lecture of the Right Rev. *William Warburton*, Lord Bishop of *Glouceſter*. By *Samuel Hallifax*, D. D. Chaplain in Ordinary to his Majesty. 6 s.

Sermons preached at *Lincoln's-Inn* Chapel, between the Years 1765 and 1776; with a large Discourse on *Chriſt's* driving the Merchants out of the Temple, in which the Nature and End of that famous Transaction are explained. By *Richard Hurd*, D. D. Lord Bishop of *Litchfield* and *Goventry*, and late Preacher of *Lincoln's-Inn*, 2d Edition, 3 vols. 18 s.

* * * 2d and 3d vols. may be had ſeparate, to complete Sets, 10 s. 6 d.

Sermons

Sermons by *Hugh Blair*, D. D. one of the Members of the High Church, and Professor of Rhetoric and Belles Lettres in the University of *Edinburgh*. 8th Edit. 2 vols. 12 s.

One hundred Sermons on practical Subjects, extracted chiefly from the Works of the Divines of the last Century. By *Dr. Burn*. 4 vols. 1 l. 4 s.

Sermons by the late *Laurence Sterne*, M. A. 6 vols. 18 s.

Four Dissertations. I. On Providence. II. On Prayer. III. On the Reasons for expecting that virtuous Men shall meet after Death in a State of Happiness. IV. On the Importance of Christianity, the Nature of Historical Evidence and Miracles. By *Richard Price*, D. D. F. R. S. 4th Edition. 8vo. 6 s.

Sermons to young Women. By *James Fordyce*, D. D. 2 vols. 4th Edition. 7 s.

Addresses to young Men, by the same Author. 2 vols. 8 s.

Sermons by *Colin Milne*, D. D. Rector of *North Chapel* in *Suffex*, and Lecturer of *St. Paul's Deptford*. 6 s.

Sermons on various Subjects, by the late *John Farquhar*, M. A. Minister at *Nigg*, carefully corrected from the Author's MSS. by *George Campbell*, D. D. Principal of *Marischal College*; and *Alexander Gerrard*, D. D. Professor of Divinity in *King's College, Aberdeen*. 2 vols. 3d Edition. 7 s.

Miscellanies, Books of Entertainment, Poetry, &c.

The Works of the late Right Hon. *Henry St. John*, Lord Viscount *Bolingbroke*; containing all his Political and Philosophical Works; a new and elegant Edition, 5 vols. 5 l. 5 s.

* * * Another Edition in 11 vols. 8vo. 2 l. 16 s.

The Works of *Francis Bacon*, Baron of *Verulam*, Viscount *St. Albans*, and Lord High Chancellor of *England*. 5 vols. Royal Paper. 5 l. 5 s.

An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. By *Adam Smith*, LL. D. F. R. S. formerly Professor of Moral Philosophy in the University of *Glasgow*. 2 vols. 2 l. 2 s. 2d Edition.

An Inquiry into the Principles of Political Œconomy; being an Essay on the Science of Domestic Policy in Free Nations; in which are particularly considered, Population, Agriculture, Trade, Industry, Money, Coin, Interest, Circulation, Banks, Exchange, Public Credit, Taxes, &c. By Sir James Steuart, Bart. 2 vols. Royal Paper. 2l. 2s. Boards.

Essays and Treatises on Several Subjects. By David Hume, Esq; with his last Corrections and Additions, 2 vols. 4to. 1l. 16s.

* * * Another Edition in 2 vols. 8vo. 12s. or 4 vols. 12mo. on a fine Writing Paper, 14s.

A Treatise concerning Civil Government, in Three Parts; in which the Notions of Mr. Locke, &c. are examined and confuted, the true Basis of Civil Government set forth and ascertained, &c. &c. By Josiah Tucker, D. D. Dean of Gloucester. 6s.

Moral and Political Dialogues, with Letters on Chivalry and Romance. By Richard Hurd, D. D. now Lord Bishop of Worcester. 3 vols. 10s. 6d.

An Essay on the History of Civil Society. By Adam Ferguson, LL. D. Professor of Moral Philosophy in the University of Edinburgh. 3d Edition, 6s.

Essays on the History of Mankind, in rude and cultivated Ages. By James Dunbar, LL. D. Professor of Philosophy in the King's College, and University of Aberdeen. 6s.

The Works of Lucian, from the Greek. By Thomas Franklyn, D. D. 2 vols. 2l. 2s. Boards.

Political Conferences between several Great Men in the last and present Century. With Notes by the Editor, Tho. Tyers, Esq; of the Inner Temple. 2d Edition, with Additions. 3s. Boards.

Four Letters to the Earl of Carlisle, from William Eden, Esq; on certain Perversions of Political Reasoning; and on the Nature, Progress, and Effect of Party Spirit, and of Parties. On the present Circumstances of the War between Great Britain, and the combined Powers of France and Spain. On the public Debts, on the public Credit, and on the Means of raising Supplies.

On the Representations of *Ireland* respecting a free Trade. 2d Edition, 4s. in Boards.

The Theory of Moral Sentiments. By *Adam Smith*, LL. D. F. R. S. 3d Edition, 6s.

The Works of *Alexander Pope*, Esq; with his last Corrections, Additions, and Improvements, as they were delivered to the Editor a little before his Death; together with the Commentary and Notes of Dr. *Warburton*. Adorned with Cuts. In 9 large vols. 8vo. 2l. 14s.

The same, in 9 vols. small 8vo. 1l. 7s.

The same, in 9 vols. small Twelves, printed on a fine Writing Paper. 1l. 7s.

The same, in 6 vols. 12mo. Price only 15s.

A complete and elegant Edition of the English Poets, printed in 68 Pocket Volumes, on a fine Writing Paper. Illustrated with Heads engraved by *Bartolozzi*, *Caldwall*, *Hall*, *Sherwin*, &c. &c. with a Preface Biographical and Critical to each Author. By *Samuel Johnson*, LL. D. 7l. 7s. in boards.

A new Edition of the Shipwreck, a Poem in three Cantos, by a Sailor; with two Plates, viz. a Sea Chart, and an Elevation of a Ship, with all her Masts, Yards, Sails, and Rigging. To this Edition is added, an Elegy on the Subject. 3s. sewed.

Select Pieces in Prose and Verse, of Mr. *Abraham Cowley*, with a Preface and Notes, by Dr. *Hurd*, now Lord Bishop of *Worcester*. 3d Edition. 2 vols. 7s.

The Works of Mr. *Thomson*, in 4 vols. Twelves; with a Life of the Author. To which are added, some Poems never before printed. 12s.

The Seasons, in a Twelves Edition, and most of his Pieces separate. Price only 3s. 2s. 6d. or 2s.

Another Edition of the Seasons, in a smaller Size, printed on a fine Writing Paper. 2s. 6d.

Poems by *William Mason*, A. M. the 4th Edition. 5s.

Essays on various Subjects, principally designed for young Ladies. By Miss *Hannah Moore*. 3s. sewed. 2d Edition.

The

The Moral Miscellany, or a Collection of select Pieces, in Prose and Verse, for the Instruction and Entertainment of Youth. 3d Edition. 3s.

An Historical Miscellany. 3d Edition. 3s.

The Poetical Miscellany; consisting of select Pieces from the Works of the following Poets, viz. *Milton, Dryden, Pope, Addison, Gay, &c.* 2d Edition. 3s.

A Father's Legacy to his Daughters, by the late Dr. Gregory, of *Edinburgh*, with a Frontispiece. 2s. sewed.

The Mirror; a Periodical Paper, published at *Edinburgh* in the Years 1779 and 1780. *Veluti in Speculo.* 3 vols. 3d Edit. 9s.

The Adventurer, by Dr. *Hawkesworth*, 4 vols. A new Edition, adorned with elegant Frontispieces. 12s.

The Rambler, in 4 vols. A new and beautiful Edition, with Frontispieces, and a Head of the Author. 4 vols. 12s.

A complete and elegant Edition of the Works of *Laurence Sterne*, M. A. containing his *Tristram Shandy*, *Sentimental Journey*, *Letters*, &c. &c. Adorned with Plates, designed by *Hogarth, Rooker, Edwards, &c.* 10 vols. 2l.

The Man of Feeling, a Novel: A new Edition.

The Man of the World, by the Author of the Man of Feeling. 2 vols. 6s.

Julia de Roubigne, 2 vols. by the same. 6s.

Sentimental Journey, 2 vols. A new Edition with Frontispieces. 5s.

* * * Another Edition, 3s.

Tristram Shandy, 6 vols. 18s.

The Adventures of *Peregrine Pickle*; in which are included Memoirs of a Lady of Quality. By the Author of *Roderick Random*. 4 vols. 12s.

Chrysal: or, the Adventures of a Guinea; wherein are exhibited Views of several striking Scenes, with curious Anecdotes of several Persons in high Rank. 4 vols. 12s.

L A W.

Commentaries on the Laws of *England*. By Judge *Blackstone*. With a Head of the Author. 4 vols. 4l. 4s.

* * * Another Edition in 4 vols. 8vo. 1l. 10s.

Traacts, chiefly relating to the Antiquities and Laws of *England*. By Judge *Blackstone*. 1l. 1s.

Reports of Cases determined in the several Courts of *Westminster-Hall*, from 1746 to 1779. Taken and compiled by the Honourable Sir *William Blackstone*, Knight. Published by his Executors; with an Account of his Life. 2 vols. folio, 3l. 3s.

The Justice of Peace; or, Complete Parish Officer. A new Edition. 4 vols. 1l. 8s. By *Richard Burn*, LL. D.

The History of the Poor Laws, with Observations. By the same Author. 4s.

Ecclesiastical Law, by the same Author. 4 vols. 1l. 4s.

A new Digest of the Militia Law to the present Time, by the same Author. 2s. sewed.

A New Abridgment of the Law. By *Nathaniel Bacon*, Esq; 5 vols. folio, 7l. 5s.

A Digest of the Laws of *England*. By Sir *John Comyns*. Continued to the present Time, by a Gentleman of the *Inner Temple*. 5 vols. folio, 7l. 10s.

The History of the Common Law. By Sir *Matthew Hale*, Knt. Lord Chief Justice of *England* in the Reign of *Charles II.* The 4th Edition corrected, with Notes, References, and some Account of the Life of the Author, By *Charles Runnington*, Esq; Barrister at Law. 12s.

P H Y S I C.

Domestic Medicine; or a Treatise on the Prevention and Cure of Diseases, by Regimen and Simple Medicine. By *William Buchan*, M. D. of the Royal College of Physicians, *Edinburgh*. A new Edition. 7s. 6d.

* * * This Treatise comprehends not only the Acute, but also the Chronic Diseases; and both are treated at much greater Length than in any Performance of the like Nature. It likewise contains an Essay

on the Nursing and Management of Children; with Rules for preserving Health, suited to the different Situations and Occupations of Mankind. And Directions for the Cure of Wounds, the Reduction of Fractures, Dislocations, &c.

Observations on the Epidemical Diseases in *Minorca*, from the Year 1744 to 1749. With a short Account of the Climate, Productions, Inhabitants, and Epidemical Distempers of that Island. By *George Clegborn*, M. D. Lecturer of Anatomy in the University of *Dublin*. The 4th Edition. 5 s.

A Dictionary of Chemistry; containing the Theory and Practice of that Science, its Application to Natural Philosophy, Natural History, Medicine, and Animal Œconomy, with full Explanations of the Qualities and Modes of Action of Chemical Remedies, and the fundamental Principles of Arts, Trades, and Manufactures, dependent on Chemistry. Translated from the *French*, with Notes, Additions, and Plates. 2d Edition; to which is added as an Appendix, a Treatise on the various Kinds of permanently Elastic Fluids, or Gases. 3 vols. 1l. 1 s.

Chirurgical Observations and Cases. By *William Bromfield*, Surgeon to her Majesty and to St. George's Hospital, 2 vols. Illustrated with Plates.

Observations on the Duties and Offices of a Physician, and on the Method of prosecuting Enquiries in Philosophy. By *Dr. Gregory*. 5 s.

A Methodical Introduction to the Theory and Practice of Physic. By *David Macbride*, M. D. 4to. 1l. 1 s.

The Seats and Causes of Diseases, investigated by Anatomy; in five Books: Containing a great Variety of Dissections, with Remarks. Translated from the *Latin* of *John Baptist Morgagni*, Chief Professor of Anatomy, and President of the University of *Padua*. By *Benjamin Alexander*, M. D. 3 vols. 4to. 1l. 16 s.

A full and plain Account of the Gout, from whence will be clearly seen the Folly, or the Baseness of all Pretenders to the Cure of it, in which every Thing material by the best Writers on that Subject is taken
Notice

Notice of; and accompanied with some new and important Instructions for its Relief, which the Author's Experience in the Gout above thirty Years hath induced him to impart. By *Ferdinando Warner*, LL. D. 3d Edition. 5 s.

A New Inquiry into the Causes, Symptoms, and Cure of Putrid and Inflammatory Fevers, &c. &c. By *W. Fordyce*, M. D. 4 s.

Medical Tracts. By the late *John Wall*, M. D. of *Worcester*. Collected, and republished, by *Martin Wall*, M. D. 6 s.

The Modern Practice of Physic; or, a Method of judiciously treating the several Disorders incident to the Human Body: together with a Recital of their Causes, Symptoms, Diagnostics, Prognostics, and the Regimen necessary to be observed in Regard of them. 2 vols. By *John Ball*, M. D. 3d Edition, corrected and enlarged. 10 s.

Medical Observations and Enquiries. By a Society of Physicians in *London*. 5 vols. 1l. 11 s. 6d.

The Anatomy of the Human Gravid Uterus, exhibited in 24 Plates. By *Dr. Hunter*. 6l. 6s. in Boards.

A Collection of Cases and Observations in Midwifery, by *William Smellie*, M. D. 3 Vols. with Cuts. 1l. 1 s.

An Account of the Methods pursued in the Treatment of Cancerous and Schirrous Disorders, and other Indurations, by *J. O. Juslamond*, F. R. S. and Surgeon to the *Westminster Hospital*. 3s. sewed.

A new Treatise on the Diseases of Horses. Wherein what is necessary to the Knowledge of a Horse, the Cure of his Diseases, and other Matters relating to that Subject, are fully discussed in a plain and easy Manner, from many Years Practice and Experience. With the cheapest and most efficacious Remedies. Illustrated with 32 Copper-plates. The 2d Edition, corrected. In 2 Vols. By *William Gibson*, Surgeon. 12 s.

Philosophy, Mathematics, Mechanics, &c. &c.

Astronomy explained upon Sir *Isaac Newton's* Principles, and made easy to those who have not studied the Mathematics. To which is added, the Method of finding the Distance of the Planets from the Sun, by the Transit of *Venus* over the Sun's Disk in the Year 1761. These Distances deduced from that Transit; and an Account of Mr. *Horrox's* Observations of the Transit in the Year 1639. Illustrated with 28 Copper-plates. A new Edition. 8vo. 9s.

An easy Introduction to Astronomy, for young Gentlemen and Ladies: Describing the Figure, Motions, and Dimensions of the Earth; the different Seasons; Gravity and Light; the Solar System; the Transit of *Venus*, and its Use in Astronomy; the Moon's Motion and Phases, the Eclipses of the Sun and Moon; the Cause of the Ebbing and Flowing of the Sea, &c. 3d Edition. 5s.

Tables and Tracts relative to several Arts and Sciences. 5s.

An Introduction to Electricity, in six Sections. 1. Of Electricity in general. 2. A Description of the Electrical Machine. 3. A Description of the Apparatus (belonging to the Machine) for making Electrical Experiments. 4. How to know if the Machine be in good Order for performing the Experiment, and how to put it in Order if it be not. 5. How to make the Electrical Experiments, and to preserve Buildings from Damage by Lightning. 6. Medical Electricity. Illustrated with Plates. 4s.

Lectures on Select Subjects, in Mechanics, Hydrostatics, Pneumatics, and Optics; with the Use of the Globes, the Art of Dialling, and the Calculation of the Mean Times of New and Full Moons and Eclipses. 7s. 6d.

Select Mechanical Exercises, shewing how to construct different Clocks, Orreries, and Sun Dials, on plain and easy Principles. With several Miscellaneous Articles and
2 Tables.

Tables. Illustrated with Copper-plates. To which is prefixed, a short Account of the Life of the Author. 5s.

* * * The six preceding by *James Ferguson*, F. R. S.

A Synopsis of practical Mathematics. Containing plain Trigonometry; Mensuration of Heights, Distances, Surfaces and Solids; Surveying of Land, Gauging, Navigation and Gunnery. With Tables of the Logarithms of Numbers and of Sines and Tangents. For the Use of Schools, and Men of Business. By *Alexander Ewing*, Teacher of the Mathematics at *Edinburgh*. New Edition, with Additions. 6s.

Observations on Reversionary Payments; on Schemes for granting Annuities to Widows, and to Persons in old Age; on the Method of finding the Value of Assurances on Lives and Survivorship; and on the National Debt. To which are added, new Tables of the Probabilities of Life; and Essays on the different Rates of Human Mortality in different Situations; the Influences of great Towns on Population; the Increase of Mankind; and other Subjects in Political Arithmetic, and the Doctrine of Annuities. By *Richard Price*, D. D. F. R. S. A new Edition. 6s.

The Doctrine of Annuities and Assurances on Lives and Survivorships, stated and explained. By *William Morgan*, Actuary to the Society for Equitable Assurances on Lives and Survivorships; to which is added an Introduction, addressed to the Society; also an Essay on the present State of Population in England and Wales. By the Reverend Dr. Price. 6s.

Agriculture, Botany, Gardening, &c.

The Universal Gardener and Botanist; or a general Dictionary of Gardening and Botany, exhibiting in Botanical Arrangement, according to the Linnæan System, every Tree, Shrub, and herbaceous Plant that merit Culture, either for Ornament or Curiosity, in every Department of Gardening, comprising accurate Directions, according to real Practice, for the Management of the Kitchen Garden, Fruit Garden, Pleasure Ground, Flower Garden, Nursery, Plantations, Green House, Hot

Hot House or Stove, Hot Beds, Forcing Frames, Hot Walls, and Forcing in general; describing the proper Situations, Exposures, Soils, Manures, and every Material and Utensil requisite in the different Garden Departments; together with Practical Directions for performing the various mechanical Operations of Gardening in general. By *Thomas Mawe*, Gardener to his Grace the Duke of Leeds (Author of the Gardener's Kalendar). 1l. 7s.

The Complete Farmer: or a general Dictionary of Husbandry in all its Branches: containing the various Methods of cultivating and improving every Species of Land, according to the Precepts of both the old and new Husbandry. Third Edition, corrected and improved, illustrated with Copper-plates. 1l. 5s.

The Gardener's Dictionary abridged, in one Volume: By *Philip Miller*, F. R. S. Gardener. A new Edition. 1l. 5s.

Characteres Generum Plantarum quas in Itinere ad Insulas Maris Australis collegerunt, descripserunt, delinearunt, Annis 1772 & 1775. Johanne Reinoldo Forster, LL. D. 1l. 7s. Boards.

Every Man his own Gardener; being a new and much more complete Gardener's Kalendar than any hitherto published: containing not only an Account of what Work is necessary to be done in the Hot House, Green-House, Shrubbery, Kitchen, Flower and Fruit Gardens, for every Month in the Year, but also ample Directions for performing the said Work, according to the newest and most approved Methods now in Practice amongst the best Gardeners. In this Edition, particular Directions are given with respect to Soil and Situation. And to the Whole are added, complete and useful Lists of Forest-Trees, Flowering Shrubs, Fruit-Trees, Evergreens; Annual, Biennial, and Perennial Flowers; Hot House, Green-House, and Kitchen-Garden Plants; with the Varieties of each Sort, cultivated in the *English* Gardens. By *Thomas Mawe*, Gardener to his Grace the Duke of Leeds; and other Gardeners. 6th Edition. 5s.

